

Aalborg Universitet, København

Institut for sociologi og socialt arbejde

Kandidat i socialt arbejde - speciale

Når fortællinger bliver meningsskabende

En kvalitativ analyse af, hvordan fortællinger i offentligheden konstruerer relationen mellem Danmark og Grønland, og hvordan grønlændere i Danmark positioneres og handler i mødet med disse fortællinger.

Skrevet af

Frederikke Raal: 20230808

Laura Boddum: 20231300

Vejleder: Mathias Herup Nielsen

Afleveret d. 28. maj 2025

Antal tegn: 188.218

Abstract

This master's thesis investigates how the relationship between Denmark and Greenland is narrated in the Danish public sphere, and how Greenlandic individuals living in Denmark respond to and act upon these narratives. Through a social constructivist framework, the study examines how dominant narrative, often shaped by postcolonial power dynamics, positions Greenlanders in stereotypical and stigmatized ways, despite formal legal equality.

Motivated by a curiosity about how historical and contemporary representations shape identity, belonging, and social interaction, the thesis applies a theoretical framework combining Donileen R. Loseke's narrative theory, Michel Foucault's concepts of discourse, power, and subjectivation, and Erving Goffman's theory of stigma. Through this lens, the analysis explores how political, media, and public discourses construct meaning and shape the everyday realities of Greenlanders in Denmark. Empirically, the study revolves around four focal points: (1) the narrative presented in the documentary *Grønlands Hvide Guld*; (2) portrayals of Denmark as a "hero" and Greenland as a "victim" in parliamentary debates from 2008, 2018, and 2024; (3) the controversy surrounding the documentary and its reception; and (4) the implications of these narratives for the social positioning, identity work, and emotional responses of Greenlandic individuals in Denmark. The thesis' empirical material includes qualitative interviews with seven Greenlanders living in Denmark, a contextual interview with staff from The Greenlandic House, and selected political and media documents. The analysis examines two central narrative frameworks. The first frames Denmark as a generous benefactor and Greenland as a grateful, dependent recipient, especially visible in political debates from 2008 and 2018. A gradual shift in the 2024 debate introduces a more complex portrayal, where Denmark is also assigned responsibility and Greenland agency, yet the underlying asymmetry remains.

The second narrative emerges as a counternarrative in the documentary: *Grønlands Hvide Guld*, portraying Denmark as a historical exploiter and Greenland as a

systematically harmed and silenced subject. While this narrative resonates with many Greenlanders' lived experiences, it is met with skepticism by Danish actors, who focus instead on methodological objectivity. The documentary's withdrawal by the Danish Broadcasting Corporation (DR) is perceived by several interviewees as a silencing of Greenlandic perspectives. Similarly, the satire segment *Grønlands Brune Is* evoked contrasting interpretation, while some Danes perceived it as an act of critical self-reflection, several Greenlanders interpreted it as ridicule and symbolic exclusion.

The thesis shows that these narratives are not merely symbolic but produce real effects. Participants report facing emotionally charged expectations and social stigma rooted in dominant representations. Some react with withdrawal or strategic identity negotiation such as choosing to identify as "Inuit" rather than "Greenlander" while others engage through dialogue and counter-narration.

The thesis concludes that the struggle over narratives is fundamentally a struggle for recognition and social positioning. Public discourses define who is seen, heard, and believed and thereby shapes access to communities and institutions. These findings offer critical insights into how dominant representations impact marginalized groups and highlight the importance of discursive awareness in social work, where practitioners often interact directly with those subject to structural and symbolic marginalization.

Indholdsfortegnelse

1. Indledning.....	5
2. Problemfelt	6
2.1 Historisk overblik over forholdet mellem Grønland og Danmark	6
2.2 Relationen mellem Grønland og Danmark i dag.....	7
2.2.1 Grønlændere i Danmark	7
2.2.2 Ønsket om selvstændighed	8
2.3 Den aktuelle debat.....	9
2.3.1 Spiralsagen	9
2.3.2 Trump og USA	10
2.3.3 Grønlands Hvide Guld	10
2.3.4 Satireindslaget	11
3. Problemformulering.....	13
3.1 Afgrænsning	13
4. Eksisterende viden	14
4.1 Litteratursøgning.....	17
5. Specialets relevans for det sociale arbejde	18
6. Videnskabsteoretisk tilgang	20
7. Forskningsdesign	22
7.1 Kvalitativ-tilgang.....	22
7.1.1 Semistrukturerede interviews	23
7.1.2 Præsentation af informanter	23
7.1.3 Valg af empiri til dokumentanalyse	25
7.2 Metodisk tilgang og datareduktion	26
7.3 Metodiske overvejelser.....	28
7.5 Refleksion over brugen af generativ kunstig intelligens (GAI)	31
8. Begrebsafklaring	32
8.1 Den aktuelle situation	32

8.2 Betegnelserne: grønlandere og inuit.....	33
9.1 Donileen R. Loseke	33
9.2 Michel Foucault	35
9.3 Erving Goffman.....	37
10. Analyse	39
10.1 Grønlands Hvide Guld.....	39
10.1.1 Delkonklusion.....	44
10.2 Den politiske fortælling om Grønland og Danmarks relation	44
10.2.1 Folketingsdebatten 2008	44
10.2.2 Folketingsdebatten 2018	49
10.2.3 Folketingsdebatten 2024	52
10.2.4 Delkonklusion.....	57
10.3 Den offentlige debat om Grønlands Hvide Guld.....	58
10.3.1 De to perspektiver i den offentlige debat.....	58
10.3.2 Apublicering af dokumentaren Grønlands Hvide Guld	61
10.3.4 Satireindslaget i Tæt på Sandheden	63
10.3.5 Det grønlandske modsvar	66
10.3.6 Delkonklusion.....	67
10.4 Debattens betydning for grønlandere bosat i Danmark	68
10.4.1 Fortællingers konsekvenser i mødet mellem mennesker	68
10.4.2 Debattens betydning.....	71
10.4.3 Håndtering af stigma.....	74
10.4.4 Nye subjektpositioner.....	76
10.4.5 Ind- og udgruppe.....	79
10.4.6 Delkonklusion.....	82
11. Konklusion	83
12. Diskussion.....	85
13. Litteraturliste	89

1. Indledning

Dette speciale udspringer af en undren over, hvordan den dansk-grønlandske relation kommer til udtryk i den danske offentlighed, og hvordan fortællinger om kolonial arv, nutidige afhængighedsforhold og spørgsmål om identitet og tilhørsforhold påvirker den måde, grønlændere bliver forstået på, både af andre og sig selv. Det bliver derfor centralt at undersøge hvordan relationen mellem Danmark og Grønland bliver fortalt, og hvilke konsekvenser disse fortællinger har for grønlændere, der er bosiddende i Danmark.

Fortællinger har en afgørende betydning. De er ikke blot måder at forstå verden på, men fungerer som aktive medskabere af sociale virkeligheder. De konstruerer betydninger og vurderinger og har direkte indflydelse på menneskers handlemuligheder og selvforståelse. I Danmark kommer en række fortællinger om Grønland og grønlændere til udtryk. Fortællinger, som trækker på historiske erfaringer og kulturelle forestillinger, og som har betydning for, hvordan relationen mellem de to parter opfattes og italesættes. Disse fortællinger er ikke uden konsekvenser. De indlejrer historiske magtforhold i nutidige forståelser og påvirker både relationen mellem Danmark og Grønland og grønlændernes position i det danske samfund. Selvom Grønlands ret til selvbestemmelse i dag er formaliseret, sætter fortællinger om kolonial dominans og økonomisk afhængighed fortsat deres præg, ikke kun i politiske strukturer, men også i det sociale rum, hvor de former de forestillinger og forventninger, grønlændere mødes med i hverdagen. På trods af, at grønlændere formelt er danske statsborgere med samme rettigheder som øvrige borgere, viser flere rapporter og undersøgelser, at de ofte oplever diskrimination og stigmatisering ikke kun i mødet med myndigheder, men i et bredere samfundsmæssigt blik, hvor bestemte fortællinger fastholder dem i stereotype positioner.

Aktuelle sager som DR-dokumentaren Grønlands Hvide Guld og satireindslaget Grønlands Brune Is har tydeliggjort, hvordan fortællinger om Danmark og Grønland ikke blot udspiller sig i politiske beslutninger, men også forhandles i medier, satire og

offentlig debat. Disse fortællinger medvirker til at konstruere bestemte forståelser af Grønland og grønlændere. Netop derfor indtager debatten om dokumentaren Grønlands Hvide Guld en særlig rolle i specialet som en analytisk ramme.

Dette speciale undersøger, hvilke fortællinger om relationen mellem Danmark og Grønland, der præger den danske offentlighed, og hvordan grønlændere i Danmark forholder sig til og handler på disse fortællinger. Specialet bygger på en socialkonstruktivistisk tilgang og trækker teoretisk på Donileen R. Losekes begreb om fortællinger som meningsstrukturer, Michel Foucaults forståelse af magt, viden og subjektivering samt Erving Goffmans teori om stigma. Denne ramme gør det muligt at analysere, hvordan fortællinger både konstruerer sociale positioner og påvirker, hvordan grønlændere bosat i Danmark navigerer i og forhandler disse positioner i deres hverdag.

2. Problemfelt

I dette afsnit vil vi redegøre for den overordnede kontekst, som vores undersøgelse skriver sig ind i. Vi indleder med et historisk overblik over forholdet mellem Grønland og Danmark. Dernæst redegør vi kort for, hvad der præger relationen mellem Grønland og Danmark i dag. Afslutningsvis retter vi blikket mod, hvordan disse dynamikker kommer til udtryk i medie billedet og i den offentlige debat, som udgør afsættet for vores undersøgelse.

2.1 Historisk overblik over forholdet mellem Grønland og Danmark

Forholdet mellem Danmark og Grønland har en flere århundrede historik bag sig. Den tidligste forbindelse kan dateres tilbage til år 982, da nordboere bosatte sig i Grønland og i 1261 underlagde sig den norske konge. Da Danmark og Norge blev forenet i 1380, kom Grønland under dansk-norsk styre, men forbindelsen ophørte, da nordboernes bosættelser forsvandt i 1400-tallet (Danmarks Nationalleksikon, u.å).

I 1721 blev kontakten genetableret, da Hans Egede ankom som missionær med kongelig støtte. Grønland blev inddraget i dansk kolonipolitik, og i 1776 fik Den Kongelige Grønlandske Handel monopol på al handel, hvilket varede til 1950. Efter 1814 blev Grønland formelt dansk, og i løbet af 1800-tallet og begyndelsen af 1900-tallet blev der gradvist indført lokal medbestemmelse. Under Anden Verdenskrig blev Grønland afskåret fra Danmark og styret lokalt i samarbejde med USA, hvilket styrkede ønsket om mere selvstyre i Grønland. I 1953 blev Grønland integreret i Danmark som et amt, og omfattende modernisering blev igangsat. Økonomien forblev dog afhængig af fiskeri og danske tilskud, og den politiske styring lå fortsat hovedsageligt hos danske myndigheder. Uroen over manglende indflydelse, særligt i forbindelse med Danmarks indtræden i EF i 1973, førte til indførelsen af hjemmestyre i 1979 og Grønlands udtræden af EF i 1985. Grønland overtog herefter gradvist ansvaret for egne anliggender. I 2009 blev hjemmestyret udvidet til selvstyre, hvor grønlænderne blev anerkendt som et folk med ret til selvstændighed og fik ejerskab over naturressourcerne. Forholdet til Danmark er i dag præget af samarbejde og øget grønlandsk selvbestemmelse inden for rammerne af rigsfællesskabet (Danmarks Nationalleksikon, u.å.). Rigsfællesskabet består i dag formelt af tre parter: Danmark, Grønland og Færøerne. Inden for rigsfællesskabets rammer har Grønland i dag vidtgående beføjelser, men Danmark varetager fortsat udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik. Rigsfællesskabet giver Grønland mulighed for international repræsentation på visse områder, samtidig med at det økonomiske og sikkerhedspolitiske fællesskab med Danmark fastholdes. Det skaber en særlig politisk struktur, hvor selvstyre og afhængighed sameksisterer, og hvor fremtidige spørgsmål om fuld uafhængighed stadig er åbne (Statsministeriet, 2009).

2.2 Relationen mellem Grønland og Danmark i dag

2.2.1 Grønlændere i Danmark

Ifølge Danmarks Statistik er der per første januar 2025 17.466 personer, som er født i Grønland, men nu bor i Danmark (Danmarks Statistik, 2025). Grønlændere i Danmark har formelt set samme statsborgerskab og rettigheder som andre danskere, men i praksis oplever mange, at de ikke behandles lige. Institut for Menneskerettigheder har

i deres rapport "Ligebehandling af grønlændere i Danmark" fra 2015 påvist, at mange grønlændere i Danmark oplever diskrimination, stigmatisering og marginalisering i mødet med velfærdsstaten, herunder socialforvaltningen, sundhedsvæsenet, uddannelsesinstitutioner og arbejdsmarkedet. Rapporten er baseret på spørgeskemaundersøgelser og en række kvalitative interviews og konkluderer, at grønlændere i Danmark i høj grad møder fordomme, stereotype forestillinger og ofte ikke modtager den nødvendige støtte, da de ikke anerkendes som en særlig udsat gruppe (Institut for Menneskerettigheder, 2015). Hvilket igen taler for at grønlændere ikke oplever at blive behandlet lige. 44 procent af deltagerne i en spørgeskemaundersøgelse angiver, at de føler sig stigmatiseret eller mødt med fordomme, både i kontakt med myndigheder og i andre sammenhænge som arbejdsmarkedet (Institut for Menneskerettigheder, 2015).

2.2.2 Ønsket om selvstændighed

Forholdet mellem Danmark og Grønland rummer både kontinuitet og forandring. Grønland modtager fortsat et bloktilskud på omkring 4 milliarder kroner årligt, hvilket vidner om et strukturelt afhængighedsforhold. Samtidig vokser ønsket om politisk selvstændighed i Grønland. Det kom tydeligt til udtryk i regeringsleder Múte B. Egedes nytårstale og under det grønlandske valg i marts 2025, hvor selvstændighed var et centralt tema. Valgets vinder, Demokraatit, har selvstændighed som en mærkesag og ser det både som nødvendigt og som et mål, der aktivt skal forfølges, motiveret af ønsket om selv at styre landets udvikling, kultur og fremtid (Asmussen, 2025). I forlængelse af et større ønske om selvstændighed efterlyses også nye fortællinger om den dansk-grønlandske relation. Den grønlandske aktivist, Aka Hansen, argumenterer for, at Danmark bør tage ansvar for sin koloniale fortid og anerkende de strukturer, der fortsat marginaliserer grønlændere (Hansen, 2025).

Flere analyser peger dog på, at Grønland ville være økonomisk sårbar uden det danske bloktilskud og i hvert fald ikke på nuværende tidspunkt ville kunne klare sig uden (Berlingske, 2025; Mortensen, 2025). Ud over den økonomiske afhængighed fremhæves også en vis uoverensstemmelse mellem ønsket om øget

selvbestemmelse og de konkrete initiativer, der iværksættes. En artikel fra DR viser, at de grønlandske myndigheder i over 15 år har undladt at hjemtage centrale sagsområder som udenrigs-, sikkerheds- og forsvarspolitik, selvom hjemmestyreloven giver mulighed for det (Faurby, 2025). Disse områder forvaltes derfor fortsat af Danmark. Samtidig har nogle danske politikere, særligt fra det borgerlige spektrum, udtrykt bekymring over en mulig "løsriivelse" fra rigsfællesskabet. Hvilket blandt andet kommer til udtryk i udtalelser som: "Grønlænderne har ikke mere ret til Grønland end danskerne" (Abrahamsen & Vuorela, 2025).

Den offentlige og politiske debat i Danmark viser dermed, at spørgsmålet om grønlandsk selvstændighed ikke kun er et spørgsmål om økonomi, men også om magt, identitet og eftervirkningerne af den koloniale relation.

2.3 Den aktuelle debat

I forlængelse af ovenstående ser man stadig i dag, at den historiske relation mellem Danmark og Grønland og de nuværende rammer for rigsfællesskabet fortsætter med at præge den offentlige debat. Nogle af de sager der aktuelt fylder mest i offentligheden, i politik og hos de grønlændere vi har talt med er: spiralsagen, Trumps udmelding om at ville købe Grønland samt Grønlands Hvide Guld og det efterfølgende satireindslag i Tæt På Sandheden.

2.3.1 Spiralsagen

Et aktuelt eksempel på den koloniale relation mellem Danmark og Grønland og dens fortsatte konsekvenser er den såkaldte spiralsag (Institut for Menneskerettigheder, 2025). I perioden fra 1960'erne til 1990'erne blev tusindvis af grønlandske piger og kvinder udsat for tvangsoplægning af spiraler som led i en dansk befolkningspolitik, der havde til formål at reducere fødselstallet i Grønland. Mange af indgrebene blev udført uden kvindernes eller deres forældres samtykke, og nogle af pigerne var helt ned til 13 år gamle. Sagen blev først for alvor kendt, da Naja Lyberth i 2017 stod frem med sin historie, hvorefter en lang række kvinder fulgte efter. I 2024 stævnedes 143 kvinder den danske stat for menneskerettighedskrænkelser, og Institut for

Menneskerettigheder vurderer, at kvinderne har været udsat for umenneskelig og nedværdigende behandling i strid med internationale konventioner. Parallelt er en undersøgelse igangsat af den danske stat og Naalakkersuisut for at afdække sagens omfang. Spiralsagen har vakt stærke reaktioner og betragtes af flere grønlandske politikere som et udtryk for systematisk undertrykkelse. Den har således genaktualiseret debatten om kolonial arv, magtforhold og anerkendelse, og dermed også spørgsmålet om Grønlands position i rigsfællesskabet (Institut for Menneskerettigheder, 2025).

2.3.2 Trump og USA

Relationen mellem Danmark og Grønland udfordres ikke kun indefra af ønsker om øget selvstændighed, men også udefra af et voksende internationalt pres. Særligt USA har i stigende grad rettet blikket mod Grønland, drevet af øens strategiske placering i Arktis og dens potentielle naturressourcer. Dette globale fokus har intensiveret debatten om Grønlands fremtidige position og aktualiseret spørgsmål om både suverænitet og ejerskab (Jensen, 2025). I december 2024, efter at være blevet genvalgt som præsident, skrev Trump på Truth Social, at "ejerskab og kontrol over Grønland er en absolut nødvendighed" (Jensen, 2025) af hensyn til både amerikansk og global sikkerhed. Hans udtalelser om nødvendigheden af amerikansk ejerskab og kontrol over Grønland blev efterfølgende ledsaget af trusler om mulig magtanvendelse, økonomiske incitament og åbne forslag om annektering, hvilket satte rigsfællesskabet under pres. Udtalelserne har vakt betydelig politisk uro både i Grønland og Danmark og har affødt diplomatisk modstand fra grønlandske partier og den danske regering. For Grønland aktualiserer denne udenrigspolitiske udvikling spørgsmål om selvbestemmelse. Det kommer her til udtryk, hvordan globale dynamikker spiller ind i og forstærker interne overvejelser om Grønlands fremtidige tilhørsforhold (Jensen, 2025).

2.3.3 Grønlands Hvide Guld

Det danske filminstitut og DR præsenterede d. 9. februar 2025 dokumentaren Grønlands Hvide Guld. I dokumentaren følger man Naja Graugaard, forsker i koloniale forhold, og hendes forsøg på at gøre op med fortællingen om, at Grønland altid har været en underskudsforretning for Danmark (Ørregaard & Rasmussen, 2025). Dette

gøres ved at forsøge at afdække Danmarks historiske udnyttelse af det grønlandske naturressource kryolit. Kryolit præsenteres i dokumentaren som et sjældent mineral, der spillede en nøglerolle i fremstillingen af aluminium. Kryolitminen var i drift fra 1854 til 1987, og særligt under krigsårene udgjorde den en enorm økonomisk gevinst for Danmark. Staten og private investorer, herunder C.F. Tietgen, tjente ifølge dokumentaren store pengesummer på udvindingen, mens Grønland ifølge dokumentaren ikke modtog nævneværdig økonomisk kompensation (DR, 2025). Dokumentarens mest kontroversielle påstand var, at Danmark har tjent, hvad der ifølge dokumentarens beregning i nutidsværdi svarer til mindst 400 milliarder kroner på kryolitudvindingen (Ørregaard & Rasmussen, 2025).

Dokumentaren mødte efterfølgende en lang række kritik for at være "groft vildledende" og være "fake news". Kritikere, herunder økonomer og historikere, satte spørgsmålstegn ved dokumentarens metode og konklusioner. Særligt blev den økonomiske beregning på 400 milliarder kritiseret for at være spekulativ, og dokumentaren blev anklaget for at præsentere en ensidig fortælling uden modstridende perspektiver (Barsøe, 2025). På baggrund af denne kritik fjernede DR dokumentaren og valgte samtidig at afskedige deres nyhedschef (Hobel, 2025). Tilbagekaldelsen blev dog fra grønlandsk side mødt med kritik. Den grønlandske Film.gl, og den færøske Føroys, udtrykte klar modstand mod DR's beslutning om at afpublicere dokumentaren. De mente, at det var "helt forkert", "voldsom overreaktion" og noget der kunne minde om "censur" (Andersen, 2025). Ifølge dem indeholder dokumentaren ikke usande oplysninger, og de mener, at dokumentarens aktører tydeligt fremhæver, at der kan være usikkerhed i tallene. Grønlands regeringschef, Múte B. Egede, kritiserede også afpubliceringen og kaldte det "en ommer" (Andersen, 2025).

2.3.4 Satireindslaget

Kort efterfulgt af dokumentaren om Grønlands Hvide Guld blev i et afsnit af satireprogrammet *Tæt på Sandheden* vist et indslag, der adresserede dokumentarens udformning og tilbagekaldelse. Indslaget gik under navnet "Grønlands brune is". Afsnittet fungerede som en metakritik, hvor DR's håndtering af dokumentaren og dens virkemidler blev sat i fokus (Jäger, 2025). Satiren udspiller sig gennem en karakter, en dansk kvinde iført ansigtstatoveringer inspireret af inuitkultur, som forsøger at afdække

Danmarks historiske profit, dog ikke på mineraler som kryolit, men på isen Kæmpe Eskimo (Ørregaard, 2025). Indslaget affødte adskillige reaktioner og tydeliggjorde, hvordan det blev opfattet meget forskelligt i henholdsvis Danmark og Grønland.

DR udtrykte efterfølgende, at formålet med indslaget var at lave satire over DR selv og deres håndtering af dokumentaren. Ifølge DR var det ikke hensigten at gøre grin med Grønland eller det grønlandske folk, hvilket de mente tydeligt fremgik (Ankerstjerne & Reenberg, 2025). Indslaget blev dog mødt markant anderledes fra grønlandsk side og kritiseret som både racistisk og krænkende (Nielsen, Paludan & Christensen, 2025). Københavns Politi modtog også flere politianmeldelser på baggrund af indslaget, og der blev kort efter afholdt en demonstration i Nuuk med slogans som "Inuit lives matter" og "Vores børn ser med! Fordomme smitter". (Mikkelsen, 2025).

Vores nedslag i problemfeltet viser, at forholdet mellem Grønland og Danmark er præget af en kompleks historie med en kolonial fortid, magtforhold og økonomisk afhængighed, som stadig sætter sit præg på rigsfællesskabet i dag. Trods formel ligestilling oplever mange grønlændere i Danmark diskrimination og marginalisering, og ønsket om selvstændighed vokser i Grønland både politisk og kulturelt. Særligt nyere begivenheder som spiralsagen, dokumentaren Grønlands Hvide Guld, Trumps udmelding om at købe Grønland og satireindslaget har aktualiseret debatten og Danmark og Grønlands relation. Disse eksempler synliggør, hvordan relationen ikke blot udspiller sig i politiske og økonomiske strukturer, men også i fortællinger, der kommer til udtryk i offentligheden og i medierne. Samtidig rejser det spørgsmålet om, hvordan herboende grønlændere navigerer i og reagerer på disse fortællinger, og hvordan de potentielt former deres selvforståelse, handlemuligheder og sociale positioner.

3. Problemformulering

Ud fra den aktuelle situation mellem Danmark og Grønland vil dette speciale besvare følgende problemformulering:

Hvilke fortællinger om Danmark og Grønlands relation kan findes i den danske offentlighed, og hvordan handler grønlændere bosat i Danmark på de fortællinger?

Til at besvare problemformuleringen vil vi benytte følgende fire underspørgsmål:

1. Hvilken fortælling om Danmark og Grønlands relation konstrueres i Grønlands Hvide Guld?
2. Hvordan kommer fortællingen om Danmark som karaktertypen helt og Grønland som karaktertypen offer til udtryk i folketingsdebatter fra 2008, 2018 og 2024?
3. Hvordan kan den offentlige debat om Grønlands Hvide Guld forstås i sammenhæng med fortællingerne om Danmark og Grønlands relation?
4. Hvordan har debatten om Grønlands Hvide Guld og de tilknyttede fortællinger om Danmark og Grønlands relation påvirket grønlændere bosat i Danmarks sociale position samt deres måde at håndtere denne positionering på?

3.1 Afgrænsning

Dokumentaren Grønlands Hvide Guld fungerer som en analytisk ramme for dette speciale. Dens indhold og den efterfølgende offentlige reaktion har skabt en situation, hvor forståelser om forholdet mellem Danmark og Grønland, som ellers ofte optræder implicit eller ubemærket, i en periode blev tydeligt italesat og genstand for bred opmærksomhed. Denne synlighed har gjort det muligt at identificere underliggende forståelser og antagelser. Ved at følge de spor som dokumentaren satte i bevægelse i politiske udtalelser, mediereaktioner og i oplevelser blandt grønlændere bosat i Danmark, fungerer dokumentaren som et analytisk afsæt. Specialets formål er således ikke at vurdere, hvorvidt de undersøgte fortællinger er sande i objektiv forstand, men at analysere hvordan de kommer til udtryk, og hvordan de former

forståelser, skaber forventninger og sætter rammer for, hvordan det opleves at være grønlænder i Danmark.

4. Eksisterende viden

I dette afsnit præsenteres et overblik over eksisterende viden, der relaterer sig til sociale vilkår for grønlændere bosat i Danmark. Den eksisterende viden fokuserer især på udsathed, retssikkerhed, diskrimination og levevilkår. Gennem både rapporter fra offentlige instanser, civilsamfundsorganisationer og forskningsartikler kortlægges, hvilke problematikker der tidligere er identificeret, og hvilke metodiske tilgange der har været anvendt. Formålet med dette afsnit er at vise, hvilke perspektiver der allerede er belyst i forskningen samt at identificere blinde vinkler og udforskede dimensioner, som dette speciale bidrager til at udfolde.

Justitia har i 2022 udgivet rapporten "Usynlige udsatte i Danmark", som har til hensigt at styrke retsstillingen for usynlige udsatte i samfundet. Rapporten beskæftiger sig med 15 udsatte grupper i samfundet, som Justitia har identificeret, herunder udsatte grønlændere i Danmark. Dataindsamlingen til rapporten er baseret på en landsdækkende spørgeskemaundersøgelse blandt organisationer og foreninger, baggrundsinterviews med Det Grønlandske Hus, Kofods skole samt advokater, forskere og kommunale sagsbehandlere. Rapporten finder, at selvom grønlændere formelt har samme rettigheder som andre danske statsborgere, oplever mange store vanskeligheder ved at gøre brug af det danske velfærdssystem. Ifølge rapporten skyldes det især sproglige og kulturelle barrierer, manglende kendskab til love og rettigheder og et digitaliseret og bureaukratisk system, der er svært at navigere i. Derudover finder rapporten, at synligheden og omtalen af udsatte grønlændere i Danmark i den offentlige debat har været ganske begrænset det seneste årti (Justitia, 2022).

Institut for Menneskerettigheder har i deres rapport "Ligebehandling af grønlændere i Danmark" fra 2015 påvist, at mange grønlændere i Danmark oplever diskrimination, stigmatisering og marginalisering i mødet med velfærdsstaten, herunder socialforvaltningen, sundhedsvæsenet, uddannelsesinstitutioner og arbejdsmarkedet.

Datagrundlaget for rapporten bygger på spørgeskemaundersøgelser og kvalitative interviews. Rapporten viser, at 44 procent af deltagerne i spørgeskemaundersøgelsen angiver, at de føler sig stigmatiseret eller mødt med fordomme, både i kontakt med myndigheder og i andre sammenhænge som arbejdsmarkedet. Det fremhæves også, at selvom grønlændere har formel ligestilling, står de i en uformel social og kulturel marginaliseret position i det danske samfund (Institut for Menneskerettigheder, 2015).

Rådet for socialt udsatte har i 2014 udarbejdet rapporten "I Grønland er jeg for dansk, i Danmark er jeg "bare" grønlænder". Datagrundlaget for rapporten bygger på 12 interviews med socialt udsatte grønlændere i Danmark. Rapporten undersøger deres livsforløb, migrationserfaringer og mødet med det danske system. Undersøgelsen viser, at grønlændere støder på problemer i mødet med det offentlige, da de både har svært ved at bede om hjælp, ikke ved hvor de skal henvende sig samt har svært ved at udtrykke sig og forstå dansk. Dette fører til, at de i mange tilfælde ikke får den hjælp, de har brug for. Rapporten viser, at fordi grønlændere der kommer til Danmark er danske statsborgere, gør det det svært for dem at få den nødvendige hjælp, fordi det er helt op til dem selv at søge hjælp og forstå sproget uden adgang til integrationsprogrammer (Rådet for Socialt Udsatte, 2014).

Forskningsartiklen "'We must be happy that times are different now: Shaping public memory of Danish colonial history in popular culture" fra 2024 af Louise Schou Therkildsen og Lisa Villadsen er en videnskabelig undersøgelse af, hvordan populærkulturelle produkter påvirker offentlighedens hukommelse og moralforståelse i forhold til Danmarks koloniale forhold til Grønland. Artiklen analyserer, hvordan to populære kulturprodukter, filmen Eksperimentet (2010) og fjerde sæson af TV-serien Borgen (2022), fremstiller Danmarks koloniale forhold til Grønland. Forfatterne hævder, at disse værker ikke blot afspejler den offentlige debat, men aktivt former den ved at bidrage til en offentlig moralsk og historisk genforhandling af fortidens og nutidens normer. Artiklen konkluderer, at populærkultur, særligt Eksperimentet og Borgen, har spillet en central rolle i at fremme den offentlige og politiske erkendelse af Danmarks koloniale fortid. Artiklen fremhæver, hvordan moralske normer og nationale selvforståelser ikke er faste, men formes og forandres gennem offentlig debat, film og TV. Derudover understreger forfatterne behovet for at anerkende

populærkultur som et retorisk og moralsk felt, der bidrager til kollektive forståelser og opgør med fortidens uret (Therkildsen & Villadsen, 2024)

Justitia har i 2023 udarbejdet rapporten "Retssikkerhed for grønlændere i udsatte positioner i Danmark". Rapporten undersøger retssikkerhedsmæssige udfordringer i relation til grønlændere i udsatte positioners møde med de offentlige myndigheder i Danmark, særligt i forbindelse med flytning fra Grønland til Danmark. Rapportens fokus er strukturelle udfordringer af retslig karakter. Rapporten viser, at grønlændere i udsatte positioner i Danmark ofte rammes af alvorlige retssikkerhedsmæssige barrierer, som forstærker deres sociale udsathed. På trods af formel ligestilling med andre danske statsborgere, møder mange grønlændere særlige problemer i mødet med offentlige myndigheder og systemer. Rapporten finder, at dette især skyldes krav om danske sprogkundskaber, manglende forståelse for systemet, krav om dokumentation og manglende digitale færdigheder. Derudover tydeliggør rapporten, at der er områder, der har betydning for gruppens levevilkår, hvor der kun eksisterer sparsom eller ældre viden. Herunder officielle opgørelser over, hvor mange grønlændere (det vil sige personer, der er født i Grønland), der hvert år flytter til Danmark og oplysninger om antallet af grønlændere i udsatte positioner i Danmark samt officielle opgørelser over grønlænderes sprog (Eiriksson & Kristensen, 2023).

SFI, det nationale forskningscenter for velfærd, har i 2015 udarbejdet rapporten "Grønlændere i Danmark - en registerbaseret kortlægning". Rapporten har til formål at tilvejebringe viden om herboende grønlænderes levevilkår på forskellige områder såsom familieforhold, uddannelse, beskæftigelse, hjemløshed, helbred, alkoholbehandling, kriminalitet, brug af offentlige ydelser og forebyggende og behandlende tilbud til børn og unge i Danmark. Rapporten har især fokus på udsatte grønlændere bosiddende i Danmark. Datagrundlaget for rapporten bygger på data fra Danmarks Statistik, Det Nationale Alkoholbehandlingsregister og fra Ankestyrelsen. Rapporten fandt, at andelen af grønlændere, som modtog offentlig støtte, var næsten fem gange så stor som blandt danskere, og de modtog næsten dobbelt så stort et beløb i gennemsnit. Andelen af grønlændere, som var indskrevet i offentlig behandling for alkoholmisbrug, var mere end ti gange så stor som den tilsvarende andel blandt danskere. Andelen af grønlandske børn og unge, som modtog sociale foranstaltninger, var tre gange så stor som andelen blandt danskere. Andelen af

hjemløse blandt grønlandere var næsten 50 gange så stor som blandt danskere. Derudover viser undersøgelsen, at grønlanderes sårbarhed ikke ser ud til at ændre sig særlig meget i positiv retning over tid (Baviskar, 2015).

I gennemgangen af den eksisterende viden tegner der sig et relativt entydigt billede af, at grønlandere i Danmark trods formel ligestilling ofte befinder sig i en udsat position præget af sociale, kulturelle og institutionelle barrierer. De oplever diskrimination og stigmatisering i mødet med velfærdsinstitutioner og har ofte vanskeligt ved at navigere i det danske velfærdssystem. Forskningen har i særlig grad fokuseret på grønlanderes retssikkerhed, adgang til hjælp, sociale problemer og kontakt med myndigheder. Der findes desuden nyere analyser, der undersøger, hvordan populærkulturelle produkter former kollektive forståelser af Grønlands relation til Danmark og den koloniale fortid. Til gengæld findes der begrænset viden om, hvordan grønlandere i Danmark oplever og reagerer på at blive fremstillet i offentligheden, herunder hvordan de selv forstår og håndterer fortællinger om dem i medier og politik.

Dette speciale bidrager med ny viden på området ved at undersøge, hvordan grønlandere bosat i Danmark forholder sig til offentlige og mediale fortællinger om relationen mellem Danmark og Grønland. Ved at kombinere analyse af politiske og mediale fortællinger med kvalitative interviews med grønlandere bosat i Danmark, bidrager specialet med indsigter i, hvordan marginaliserede grupper oplever at blive gjort til genstand for andres fortællinger, og hvordan de selv handler på disse.

4.1 Litteratursøgning

I dette afsnit vil vi redegøre for den litteratursøgning, vi har foretaget i forbindelse med specialets udformning.

I specialets indledende fase har vi gennemført en systematisk litteratursøgning med det formål at afdække eksisterende viden inden for specialets undersøgelsesfelt. Vi har både gjort brug af blok- og kædesøgning til at finde relevant litteratur. Litteratursøgningen havde til hensigt at afdække videnskabelige artikler samt forskningsrapporter. Vi har foretaget bloksøgning for at finde videnskabelige artikler

eller forskning, her har vi primært benyttet søgedatabaserne; Primo, Google Scholar, Jstor og Danmarks forskningsportal. I vores litteratursøgning havde vi fokus på at finde litteratur, der kunne belyse forhold omhandlende grønlændere bosat i Danmark. Her arbejdede vi blandt andet med søgeord som: Grønlænder, Danmark, Integration, rigsfællesskabet, Inuit og kultur. Vi har blandt andet brugt søgestrengene: “Grøn* AND Danmark AND integration”, “(((grennland* OR inuit) AND (Denmark OR Danish)) AND (perceived OR identity OR experience)) AND (move OR migration OR emigration))”, “Grønland AND Danmark AND (oplevelse OR identitet)”.

I vores søgning efter eksisterende viden, der belyser vores emnefelt, har vi haft inklusion- og eksklusionskriterier. Vores inklusionskriterier har været engelske og skandinaviske tekster og publikationsår efter år 2000, derudover har vi kun været interesseret i forhold som geografisk omhandlede Danmark.

Under kædesøgningen har vi i særdeleshed gjort brug af en yderst gennemarbejdet liste over materiale relateret til Grønland, som Det Grønlandske Hus har udgivet (SUMUT, 2022). Vi er dog opmærksomme på, at denne liste sidst er opdateret i 2022. Herigennem blev vi blandt andet bekendt med rapporten “I Grønland er jeg for dansk og i Danmark er jeg “bare” grønlænder” udarbejdet af Rådet For Socialt Udsatte” fra 2014.

5. Specialets relevans for det sociale arbejde

Dette afsnit har til formål at tydeliggøre specialets relevans for det sociale arbejde som både fag og praksis. Specialets undersøgelsesfelt kobles derfor i dette afsnit til centrale forståelser og værdier i socialt arbejde og trækker tråde mellem vores analytiske tilgang og det praksisfelt, hvor socialarbejdere møder mennesker, hvis liv er præget af komplekse sociale forhold. Ud fra denne ramme belyses, hvorfor det er vigtigt for socialt arbejde at forholde sig til de fortællinger og betydningsdannelser, der præger opfattelsen af specifikke grupper i samfundet.

Den globale definition for socialt arbejde er følgende:

“Social work is a practice-based profession and an academic discipline that promotes social change and development, social cohesion, and the empowerment and liberation of people. Principles of social justice, human rights, collective responsibility and respect for diversities are central to social work. Underpinned by theories of social work, social sciences, humanities and indigenous knowledges, social work engages people and structures to address life challenges and enhance wellbeing” (International Federation of Social Workers, 2014)

Definitionen fremhæver, at socialt arbejde både er praksis- og vidensbaseret og har som mål at fremme social forandring, udvikling og frigørelse af mennesker. Den understreger samtidig, at socialt arbejde bygger på principper om menneskerettigheder, social retfærdighed og respekt for forskellighed. Med afsæt i denne definition er det relevant at undersøge, hvordan bestemte grupper positioneres i samfundets fortællinger, da disse fortællinger kan få betydning for deres muligheder for deltagelse, anerkendelse og adgang til støtte. I den forstand bliver det socialfaglige arbejde ikke kun et spørgsmål om konkrete indsatser, men også om at forstå hvilke sociale strukturer, som påvirker borgeres livsbetingelser.

I denne sammenhæng er vores speciale relevant for socialt arbejde, fordi vi undersøger, hvordan fortællinger om relationen mellem Danmark og Grønland er med til at konstruere bestemte forestillinger om grønlændere i Danmark. Disse fortællinger opstår og spredes gennem politiske debatter og mediedækning og fungerer som rammer, hvor normative forståelser og kollektive meningsstrukturer formes og forhandles. Det er derfor relevant at se nærmere på de fortællinger og meningsskabelser, der opstår i italesættelse af relationen, da disse fortællinger, kan have både direkte og indirekte konsekvenser for, hvordan grønlændere forstås i det danske samfund.

Undersøgellesgruppen i vores speciale er som beskrevet grønlandske borgere i Danmark. Denne gruppe er i sig selv særlig relevant for det sociale arbejdes felt, fordi

de statistisk set oftere er i kontakt med sociale systemer. Adskillige socialarbejdere møder denne gruppe i praksis gennem arbejde med områder som beskæftigelse, hjemløshed, misbrug og andre udsatte områder (Baviskar, 2015). Men hvis man som fagperson alene forholder sig til den konkrete udsathed, risikerer man at overse nogle af de dybereliggende og mere usynlige forhold, der er med til at skabe og opretholde ulighedsskabende mekanismer. For at kunne forstå og arbejde kvalificeret med denne målgruppe er det derfor nødvendigt at have øje for, hvordan marginalisering også kan foregå gennem sprog og fortællinger.

Omdrejningspunktet for specialet har en relevans for socialt arbejde ved at fokusere på væsentlige, men mere subtile mekanismer, som skaber og opretholder marginalisering, for eksempel gennem stereotype fortællinger eller usynliggørelse i offentlige fortællinger. Det er derfor afgørende, at socialarbejdere har blik for, hvordan samfundets dominerende diskurser og magtfulde fortællinger kan forme deres egne forståelser og praksisser. Dermed taler vi direkte ind i socialt arbejdes opgave med ikke blot at afhjælpe sociale problemer, men at forstå hvordan disse problemer skabes og fastholdes gennem sproglige, symbolske og strukturelle mekanismer.

Ved at sætte fokus på disse mekanismer, også i tilfælde hvor udsathed ikke er åbenlys, bidrager specialet til at udvide forståelsen af socialt arbejdes rolle i samfundet. Det handler ikke kun om at hjælpe, men også om at forholde sig kritisk til de fortællinger, man som fagperson selv er en del af og potentielle medskaber af. På den måde understøtter vores analyse det sociale arbejdes overordnede formål: at fremme social forandring, værdighed, deltagelse og inklusion.

6. Videnskabsteoretisk tilgang

I det følgende afsnit vil vi redegøre for vores videnskabsteoretiske position, og hvordan denne kommer til udtryk i udformningen af specialet.

Dette speciale tager udgangspunkt i en socialkonstruktivistisk videnskabsteoretisk tilgang. Tilgangen har været styrende for både vores analytiske tilgang, forståelse af empiri og egen vidensproduktion. Socialkonstruktivismen betragter virkeligheden som noget, der ikke er givet på forhånd, men som skabes og vedligeholdes gennem sprog, betydningsdannelse og social praksis (Juul & Pedersen, 2012). Med andre ord anskues virkeligheden som et produkt af sociale og historiske processer, hvor betydninger konstant forhandles. Socialkonstruktivismen gør det muligt at analysere, hvordan bestemte fortællinger får betydning i en offentlig kontekst. Fokuset er ikke på at finde en objektiv sandhed om relationen mellem Danmark og Grønland, men snarere at undersøge, hvordan bestemte fortællinger konstrueres, og dermed præger forståelser indlejret i samfundet. Den socialkonstruktivistiske tilgang muliggør derfor en kritisk undersøgelse af de fortællinger og modfortællinger, der kommer til udtryk i den mediedækningen samt offentlige og politiske debatter, og hvordan de påvirker grønlændere der er bosat i Danmarks subjektforståelser, sociale positioner og handlemuligheder.

Både Michel Foucault og Donileen R. Losekes teoretiske tilgange bygger på socialkonstruktivistiske grundantagelser. Foucaults (1972, 1980, 1982) teoretiske forståelse af viden, magt og subjektivering samt Losekes (2019) fokus på fortællinger som meningsskabende redskaber giver os værktøjer til at undersøge, hvordan mening formes, reproduceres og får betydning i bestemte sociale og institutionelle sammenhænge. Erving Goffmans teori om stigma tager udgangspunkt i den symbolske interaktionisme (Goffman, 2009), men vi mener alligevel, at hans begrebsramme kan bidrage til specialets socialkonstruktivistiske ståsted, da identitet, normalitet og afvigelse begge steder ses som noget, der skabes i sociale processer snarere end noget, der findes objektivt. Goffman undersøger, hvordan sociale normer og kategorier skabes og opretholdes i konkrete, hverdagslige interaktioner (Goffman, 2009). Det stemmer overens med en konstruktivistisk forståelse af, at mening og sociale fænomener formes i praksis og relationer.

Inden for den socialkonstruktivistiske videnskabsteoretiske position, forstås interviewet ikke som en overførsel af informantens viden, oplevelser og holdninger, men derimod en aktiv konstruktion, hvor både interviewer og informant spiller en central rolle. Interviewet er altså en interaktion, hvor betydning skabes og forhandles (Monrad & Olesen, 2018:115). Med dette udgangspunkt har vi reflekteret over egen betydning for de konstruktioner der skabes i interaktionen mellem informanter og os som interviewer, dette er beskrevet yderligere i afsnittet om etiske refleksioner.

Opsummerende bidrager socialkonstruktivismen til at analysere, hvilke fortællinger om Danmark og Grønlands relation, der findes i den danske offentlighed, samt hvordan grønlændere bosat i Danmark handler ud fra disse fortællinger. Ved at anvende denne videnskabsteori finder vi ingen objektive konklusioner, men derimod kontekstafhængige, subjektive sandheder.

7. Forskningsdesign

I det følgende afsnit vil vi redegøre for de metodiske valg i specialet. Dette omfatter først og fremmest et afsnit om vores kvalitative tilgang, herunder semistrukturerede interviews, præsentation af informanter samt valg af empiri til dokumentanalyse. Herefter beskrives vores metodiske tilgang samt vores datareduktion. Dernæst vil vi beskrive, hvilke metodiske overvejelser vi har gjort os i forhold til specialets udformning. Afslutningsvis beskrives løbende etiske refleksioner samt refleksioner over brugen af generativ kunstig intelligens.

7.1 Kvalitativ-tilgang

Specialets undersøgelse tager afsæt i kvalitativ metode med henblik på at indsamle nuancerede forståelser og erfaringer gennem dokumentanalyse samt kvalitative interviews med grønlandske borgere i Danmark. Gennem denne tilgang søger vi særligt at belyse, hvilke fortællinger om Danmark og Grønlands relation, der kommer til udtryk i samfundet. Ydermere undersøger vi gennem denne tilgang, hvordan specialets informanter oplever deres position i samfundet, og hvordan de forstår og

forholder sig til de fortællinger, der kommer til udtryk i medier og offentligheden omkring Danmarks og Grønlands relation.

7.1.1 Semistrukturerede interviews

Vi har til specialet indsamlet dele af vores empiri gennem semistrukturerede interviews. Det semistrukturerede interview er udvalgt som metode, fordi det gjorde det muligt både at styre samtalen i retning af vores forskningsspørgsmål og samtidig give informanterne plads til at dele de emner og erfaringer, der fyldte mest for dem. Denne fleksibilitet gav os mulighed for at gribe og forfølge de temaer, der spontant opstod og viste sig særligt betydningsfulde for vores informanter. Vi har selv genereret det empiriske materiale, som består af syv interviews med grønlandske borgere og et interview med to medarbejdere fra Det Grønlandske Hus. Interviewene varede mellem 25 og 60 minutter.

Interviewene blev gennemført på baggrund af en semistruktureret interviewguide (Bilag 9). Guiden er bygget op omkring tre overordnede temaer: oplevelser med at flytte til Danmark, oplevelser af social position i samfundet samt refleksioner over mediefokus og offentlig debat om grønlændere. I semistrukturerede interviews benyttes hovedsageligt åbne spørgsmål som hvad og hvordan, hvilket muliggør svar præget af informanternes egne overvejelser, refleksioner, tanker og erfaringer (Brinkmann & Tanggaard, 2015). Dette var vi derfor opmærksomme på i interviewsituationerne. Interviewguiden blev derfor anvendt som en fleksibel ramme, og i flere tilfælde valgte vi bevidst at afvige fra den for at følge informanternes egne fortællinger og tematikker, der spontant opstod som særligt betydningsfulde for dem. Denne fleksibilitet understøttede vores ønske om at give plads til informanternes stemmer og de erfaringer, der fylder mest hos dem. Ved at fokusere på informanternes egne perspektiver får vi adgang til de erfaringer og meningsskabelser, som ikke nødvendigvis er synlige i den offentlige debat, men som har stor betydning for deres oplevelse af inklusion, eksklusion og tilhørsforhold.

7.1.2 Præsentation af informanter

Til vores speciale har vi foretaget kvalitative interviews med i alt syv grønlandske borgere bosat i Danmark samt et kort interview med to medarbejdere fra Det

Grønlandske Hus. Fælles for de syv borgere er, at de alle har grønlandsk oprindelse og har boet i Danmark i kortere eller længere perioder. Kontakten til størstedelen af informanterne er opnået via Facebook-gruppen "Kalaallit Kbh-miut – Inuit i Kbh", hvor vi af to omgange har slået opslag op for at finde mulige informanter. Derudover er en informant rekrutteret gennem eget netværk.

I processen med at finde informanter havde vi et bevidst ønske om at interviewe personer, der er vokset op i Grønland og senere er flyttet til Danmark. Vi er opmærksomme på, at vores valg om at rekruttere gennem Facebook muligvis har tiltrukket informanter, der allerede i høj grad har gjort sig overvejelser om deres identitet og repræsentation, og som derfor kan have en særlig interesse i at dele deres synspunkter.

Alle informanter er anonymiseret ved brug af aliasser. Vi har indhentet samtykke og orienteret informanterne om deres ret til at afvise spørgsmål og trække udtalelser tilbage samt muligheden for at trække samtykke helt tilbage. Det Grønlandske Hus nævnes ved navn, da institutionens navn og rolle er relevant for konteksten. Det fremgår dog ikke, hvilket af de grønlandske huse vi har besøgt. De to medarbejdere, vi interviewede, er anonymiseret, da fokus ikke er på dem som individer, men på deres funktion og de institutionelle perspektiver de repræsenterer.

De syv borgere informanter er:

Informant	Alder	Geografi	Etniske rødder	Født i	Opvokset i Danmark/Grønland
Luna	30 år	København	Grønlandske forældre	Grønland	Født i Grønland. Opvokset i Grønland. Boet i DK i 5 år.
Pilu	27 år	Aarhus	Grønlandsk mor og færøsk far	Grønland	Født i Grønland. Opvokset i Grønland. Boet i DK i 5 år i alt.
Siilia	42 år	København	Grønlandske forældre	Grønland	Født i Grønland. Opvokset i Grønland. Boet i DK i 5 år.
Sava	37 år	Aalborg	Grønlandsk mor og dansk far	Grønland	Født i Grønland. Opvokset i Grønland. Boet i DK i 10 år i alt.

Pipaluk	32 år	København	Grønlandske forældre	Grønland	Født i Grønland. Opvokset i Grønland. Boet i DK i 12 år.
Naja	46 år	København	Grønlandsk mor og dansk far	Danmark	Født i DK. Opvokset i Grønland fra hun var 5 år. Boet i DK i 27 år.
Ella	50 år	Sønderjylland	Grønlandske forældre	Grønland	Født i Grønland. Boet i DK/opvokset i DK siden hun var 9 år.

Informanterne spænder bredt i forhold til deres livshistorier, uddannelses- og arbejdsmæssige baggrunde og flytteårsager. Flere af informanterne har boet i Danmark af flere omgange, og mange har dermed erfaringer med at bevæge sig mellem Grønland og Danmark. I skemaet har vi anført det samlede antal år hver informant har boet i Danmark. Udvælgelsen af informanter er sket ud fra et strategisk formål snarere end et ønske om statistisk repræsentativitet.

7.1.3 Valg af empiri til dokumentanalyse

Specialets første og andet underspørgsmål bliver besvaret ved brug af dokumentanalyse. Empirien til besvarelsen af specialets første underspørgsmål udgør dokumentaren Grønlands Hvide Guld. Dokumentaren opfattes som et dokument, da den indeholder tale, som oversættes til skrift (Triantafillou, 2019:149). Af tidsmæssige hensyn har vi kun valgt at transskribere udvalgte citater fra dokumentaren. Baggrunden for valg af dokumentaren som empiri vil blive klarlagt i afsnittet om metodisk tilgang. Dokumentarens formål er at positionere sig som et modsvar til en ifølge dokumentaren dominerende fortælling om Danmark og Grønlands relation.

Empirien til besvarelsen af specialets andet underspørgsmål tager udgangspunkt i tre udvalgte folketingsdebatter. Folketingsdebatterne er valgt som empiri, fordi de udgør en central platform, hvor politiske aktører italesætter, forhandler og formidler statens forståelse af relationen til Grønland. Som en officiel og offentlig arena for politisk meningsdannelse giver debatterne indsigt i, hvilke fortællinger der legitimeres på statsligt niveau. Valget af netop debatterne fra 2008, 2018 og 2024 er truffet med

henblik på at undersøge kontinuitet og forandring i den politiske italesættelse over tid. 2008-debatten er udvalgt, fordi den omhandler beslutningen om indførelsen af Grønlands selvstyre, og dermed udgør et stærkt grundlag for at analysere fortællinger om relationen mellem Danmark og Grønland. Debatterne fra 2018 og 2024 omhandler begge statsministerens redegørelse for muligheder og udfordringer i rigsfællesskabet. Vi er bevidste om, at disse debatter dermed har en lille forskydning i omdrejningspunkt i forhold til debatten fra 2008, men vi har stadig fundet dem relevante for undersøgelsen, da de to debatter i højere grad udgør et sammenligneligt grundlag.

7.2 Metodisk tilgang og datareduktion

Specialets design har taget udgangspunkt i en overvejende induktiv slutningsmåde. Metodologisk bevæger undersøgelsen sig fra empiriske betragtninger mod udvikling og anvendelse af begreber (Monrad & Olesen, 2018:19). Dette da vi i første omgang har ladet empirien, i form af interviews med grønlændere bosat i Danmark, være styrende for, hvilke temaer og problemstillinger der dannede ramme for specialets undersøgelsesfelt. Gennem den indledende kodning søgte vi at identificere mønstre og betydninger med udgangspunkt i informanternes egne oplevelser og udsagn, uden på forhånd at anvende bestemte teoretiske begreber. Den deduktive tilgang kommer dog til udtryk i den senere fase af analysearbejdet. En metodologiske tilgang, som tager udgangspunkt i eksisterende teorier og begreber (Monrad & Olesen, 2018:19). Med afsæt i Losekes teori om fortællinger foretog vi en teoristyret kodning af både dokumentaren Grønlands Hvide Guld og udvalgte folketingsdebatter fra henholdsvis 2008, 2018 og 2024. Her brugte vi teoriens karaktertyper helt, offer og skurk som analytisk ramme for at forstå, hvordan relationen mellem Danmark og Grønland bliver fortalt, og hvilke positioner aktørerne tildeles.

Efter indsamling af empiri i form af interviews foretog vi en første empiristyret kodning med fokus på at identificere overordnede temaer. Formålet med denne indledende kodning var at foretage en meningskondensering for at reducere transkriberingssegmenterne til mindre meningsenheder (Kvale & Brinkmann, 2015: 269). Dette var med til at skabe overblik og struktur over det omfattende materiale. Kodningen resulterede i 29 overordnede temaer (Bilag 10). I det efterfølgende analysearbejde sorterede vi disse temaer ved at sammenfatte dem med fællestræk i

tematiske klynger og frasortere mindre relevante temaer. Sorteringen tog udgangspunkt i, hvilke temaer vi fandt særligt interessante, og hvilke der udviste klare sammenhænge med andre. Denne proces førte til tre samlende temaer: den nuværende situation, konfrontationer i relation til den nuværende situation og ændringer.

Til analysen af Grønlands Hvide Guld og de tre folketingsdebatter foretog vi en teoristyret kodning baseret på Losekes karakterpositioner: helt, offer og skurk. Vi benyttede disse karaktertyper som analytiske afsæt til at lede i vores empiri efter, hvordan aktører blev fremstillet både kognitivt, emotionelt og moralsk.

Konkret kodede vi en aktør som helt, når aktøren blev fremstillet som handlekraftig og moralsk god, og når der blev tillagt aktøren egenskaber som for eksempel generøs og uselvvisk, da dette ifølge Loseke (2019) kendetegner en helt. Vi kodede for eksempel udtalelsen: "Danmark har generøs bakket op om og ydet kontant støtte til at udvikle Grønland" som en helte-karaktertype. Tilsvarende blev citater, hvor Danmark blev fremhævet som "et forbillede for andre nationer" eller "et land der aldrig har profiteret" også kodet som tilhørende helte-karakteren. I disse eksempler tilskrives Danmark både generøsitet og moralsk overlegenhed. Et centralt kriterium i kodningen som helt-karakter var, at aktøren ikke blot handlede, men gjorde det på en måde, der fremkalder følelser som beundring, respekt eller anerkendelse hos publikum.

Vi kodede efter karaktertypen offer, med udgangspunkt i Losekes (2019) definition af offer-karakteren som værende en der fortjener hjælp, en der har lidt alvorlig skade, men uden at det selv bærer skyld. Vi blev opmærksomme på, at de offer-karakterer vi identificerede i dokumentaren, adskilte sig fra dem vi identificerede i folketingsdebatterne. Derfor valgte vi at opdele dem i to karaktertyper. Det hjælpetrængende offer, som ikke nødvendigvis fremstilles som helt uden ansvar, og det klassiske offer, der fremstilles som uden skyld og udsat for uretmæssig skade. Vi kodede for eksempel som hjælpetrængende offer, når der blev henvist til strukturelle problemer i Grønland, uden at der nødvendigvis blev udtrykt medfølelse eller placeret skyld. Det ses for eksempel i udtalelser om "et uddannelsessystem der halter" eller formuleringer som "Vi har en forpligtelse over for de grønlandske statsborgere". Her fremstilles Grønland som en aktør med behov for hjælp, men uden at fremkalde stærk

emotionel appel. Vi kodede som klassisk offer, når udsagnet tydeligt fremstillede en aktør som uskyldig, og som udsat for skade uden selv at have forårsaget den, og hvor der samtidig blev aktiveret en følelseskode som sympati eller moralsk indignation. For eksempel i dokumentaren Grønlands Hvide Guld, hvor Naja Graugaard beskriver en “dyb, dyb følelse af uretfærdighed” ved tanken om de milliarder, Danmark har tjent på kryolitten. Et andet eksempel ses i Daniel Thorleifsens udtalelse om, at “dengang var grønlænderne fattige”, hvor den sociale ulighed fremstilles som et resultat af kolonisystemet, og Grønland dermed placeres som et uskyldigt offer for strukturel uret.

Vi kodede som karaktertypen skurk efter Loseke (2019) definition af en skurk, som en aktiv skadevolder, der tillægges negativ moral, uden at der blev givet en legitim begrundelse for handlingerne og samtidig nægter at tage ansvar. Et eksempel på skurke-kodning findes i Grønlands Hvide Guld, hvor det fremhæves, at Danmark har tjent penge på kryolit uden at indtægterne blev delt med Grønland. Her fremstilles Danmark som en aktør, der har profiteret på grønlandske ressourcer uden at dele indtægterne. Et andet eksempel ses i udsagn, hvor danske myndigheder kritiseres for at tilbageholde oplysninger om gevinsten ved kryolitudvindingen. Når for eksempel bygdebestyrelsesmedlem, Niels-Peter Mikaelsen, udtaler: “Der er ingen, der vil åbne sig om, hvor stor indtjeningen har været i Ivittuut”.

7.3 Metodiske overvejelser

Vi havde fra begyndelsen et ønske, at specialet skulle tage udgangspunkt i de emner, som fyldte mest hos informanterne. Ved specialets start var fokus rettet mod herboende grønlænderes oplevelser med at flytte til Danmark. På baggrund af den aktuelle politiske og offentlige debat om relationen mellem Grønland og Danmark valgte vi imidlertid også at åbne op for, at dette tema kunne inddrages i interviewene. Under arbejdet med empirien blev det tydeligt, at især debatten om dokumentaren Grønlands Hvide Guld og satireindslaget fra Tæt på Sandheden fyldte meget hos vores informanter og gav anledning til stærke følelsesmæssige reaktioner. Det blev derfor oplagt for os at undersøge denne debat nærmere og forsøge at forstå, hvad den kan være udtryk for.

For at forstå debatten om Grønlands Hvide Guld nærmere, fandt vi det nødvendigt at undersøge, hvilke forståelseskonstruktioner dokumentaren bygger på. Det blev tydeligt, at dokumentaren forsøger at gøre op med en forståelse af Danmark og Grønlands relation, som ifølge dokumentaren er den herskende i samfundet. Den fortælling som dokumentaren identificerer som den herskende i samfundet, var i høj grad forenelig med flere af vores informanternes udsagn om, hvilke forståelser de bliver mødt med. Det gjorde det interessant for os ikke blot at undersøge, om denne fortælling faktisk findes i samfundet, men også at afdække de nuancer og meningsstrukturer, den består af. Dette for bedre at kunne forstå, hvad debatten om Grønlands Hvide Guld er et udtryk for. Vi valgte at undersøge fortællingens tilstedeværelse i det politiske rum, da vi vurderede, at hvis den kommer til udtryk her, er det et tegn på, at den har særlig gennemslagskraft i samfundet som helhed. Vi er dermed opmærksomme på, at vi ikke undersøger, hvilke forskellige fortællinger, der kommer til udtryk, men derimod fokuserer på en bestemt fortælling og undersøger meningsstrukturene i denne nærmere.

Derudover har vi grundet specialets omfang valgt ikke at fokusere på at undersøge, om fortællingen kommer til udtryk på det brede politiske spektrum. Dette fordi vi i højere grad ønskede at foretage en dybdegående analyse af markante og karakteristiske fortællinger. Vi har derfor valgt at fokusere på højrefløjens og statsministrenes udtalelser i de tre debatter. Citaterne fra højrefløjen er udvalgt som en form for ekstreme cases for at tydeliggøre basale mekanismer (Flyvbjerg, 2010). Disse udsagn fungerer altså som tydelige tilfælde, hvor de underliggende meningsstrukturer og fortællinger fremstår skarpt. Ved at fokusere på disse tilfælde bliver det muligt at synliggøre og analysere de logikker og asymmetrier, der kan være svære at identificere i mere nuancerede eller komplekse udsagn. Udvælgelsen er således ikke repræsentativ, men strategisk og analytisk begrundet. Derudover er der inddraget citater fra statsministrene fra hvert af de tre år, som en form for politisk hovedstemme. Statsministerens position betragtes som udtryk for regeringens officielle linje og repræsenterer dermed den toneangivende politiske fortælling. Ved at sammenligne højrefløjens og statsministrenes udtalelser skabes en mulighed for først at undersøge de meningsskabende mekanismer i de tydelige tilfælde, for derefter at undersøge om disse meningsmekanismer også gør sig gældende i statsministerens udtalelser, som fremstår mere toneangivende for den politiske fortælling. Vi er dermed

bevidste om, at udvælgelsen ikke kan sige noget udtømmende om hele det politiske debatfelt. Dog kan man i et vist omfang forstå en udvikling i højrefløjens udtalelser, som en indikator for en bredere forandring i den politiske diskurs, idet forandring i yderpositioner ofte peger på bevægelser i hele feltet.

7.4 Ethiske refleksioner

I udformningen af specialet har vi haft øje for Brinkmanns fire etiske tommelfingerregler, som omfatter: 1) informeret samtykke, 2) fortrolighed, 3) konsekvenser og 4) forskerrollen (Brinkmann, 2015). Nedenfor redegør vi for vores overvejelser i forhold til disse etiske dimensioner.

I overensstemmelse med tommelfingerregel et indhentede vi informeret samtykke fra alle informanter før interviewstart. De blev oplyst om at deltagelse var frivillig, og at samtykket kunne trækkes tilbage. Interviewene blev optaget med godkendelse og opbevaret fortroligt. Informanterne blev desuden informeret om specialets formål, anvendelsen af deres data samt hvordan vi ville anonymisere dem. Jævnfør tommelfingerregel to har vi anonymiseret vores grønlandske informanter for at beskytte deres identitet, da interviewene omhandler personlige erfaringer om identitet, tilhørsforhold og sociale oplevelser i Danmark. De omtales derfor med alias og uden identificerbare oplysninger. Til interviewet med to medarbejdere fra Det Grønlandske Hus er der indhentet særskilt samtykke til at nævne institutionens navn. Medarbejderne er dog anonymiseret og omtales generisk uden angivelse af afdeling for at sikre deres fulde anonymitet.

I overensstemmelse med tommelfingerregel tre havde vi tilrettelagt interviewene med fokus på informanternes tryghed og mulige konsekvenser ved deltagelse. Det blev understreget, at der ikke fandtes forkerte svar, at spørgsmål kunne afvises, og at interviewet kunne afbrydes når som helst. De fleste interviews blev afholdt online, hvilket muliggjorde fleksibilitet og geografisk spredning, men også medførte udfordringer i forbindelse med at aflæse kropssprog og emotionelle reaktioner. For at imødekomme dette anvendte vi video gennem Teams for at fastholde en vis grad af

nærvær og mulighed for realtidsreaktioner (Kvale & Brinkmann, 2015). Onlineformatet skabte i flere tilfælde en fortrolig stemning, som muliggjorde dybe personlige refleksioner, men rejste også etiske overvejelser om vores mulighed for at tilpasse spørgsmål og støtte informanterne undervejs.

Jævnfør tommelfingerregel fire var vi opmærksomme på vores forsker- og interviewerrolle, da vi som hvide, etnisk danske kvinder potentielt kunne opfattes som repræsentanter for det danske samfundssyn. Vi var derfor bevidste om, at vores tilstedeværelse og spørgeteknik kunne påvirke, hvordan og på hvilken måde informanterne valgte at dele deres historie. Et eksempel på dette ses i et interview med informanten Sava, som indleder en kritisk beskrivelse af danskere med bemærkningen “no offence” (Bilag 4, 18:23-19:36).

7.5 Refleksion over brugen af generativ kunstig intelligens (GAI)

I forbindelse med udarbejdelsen af dette speciale har vi anvendt generativ kunstig intelligens (GAI), primært i form af ChatGPT, som et støttende værktøj i flere dele af skriveprocessen. Anvendelsen har været i overensstemmelse med Aalborg Universitets retningslinjer for brug af GAI i studiearbejde og eksamen, og vi har løbende reflekteret over fordele, begrænsninger og implikationer ved brugen.

Vores primære formål med brugen fra GAI har været at anvende den som en slags samarbejdspartner, der kunne stille os kritiske spørgsmål og udfordre vores tankegang. GAI har haft en refleksiv rolle, der blev instrueret i at stille opfølgende og afklarende spørgsmål for eksempel til vores problemformulering og underspørgsmål. Det har bidraget til at vi kunne øve vores evne til at reflektere, og hvor vi blev tvunget til at formulere og præcisere vores valg og antagelser, ligesom det har hjulpet os med at identificere mulige uklarheder i vores argumentation. For at afprøve relevansen og præcisionen i vores valg bad vi GAI indtage rollen som kritisk metodisk vejleder, her en slags “djævlens advokat”, og stille os spørgsmål til vores teoretiske ramme. GAI spurgte for eksempel “Hvordan vil I konkret kunne identificere stigma i interviewdata -

hvilke sproglige tegn eller mønstre leder I efter?”. Denne form for kritisk sparring hjalp os til at skærpe vores teoretiske argumentation.

Vi har ikke anvendt GAI til områder som: transskription, kodning eller analyse af vores empiri, da det ville indebære behandling af interviewdata, som vi vurderer ikke kan forenes med GDPR- og dataklassifikationsregler. Vi har desuden ikke overtaget forslag ukritisk, men brugt værktøjet som supplement til vores faglige dømmekraft og i kombination med litteratursøgning, interne diskussioner og vejledning i den klassiske forstand.

Vi vurderer, at brugen af GAI har bidraget til at skærpe vores metodiske bevidsthed og hjulpet os med at kvalificere vores faglige refleksion. Værktøjet har særligt været en hjælp til at få stillet de irriterende men nødvendige spørgsmål. Anvendelsen har været ansvarlig, gennemsigtig og med konstant fokus på, at det er os og ikke GAI, der har det videnskabelige ansvar for specialet og dets udformning.

8. Begrebsafklaring

8.1 Den aktuelle situation

Når vi i dette speciale taler om ”den aktuelle situation”, henviser vi til en række samtidige forhold i samfundet, på den politiske scene og i mediebilledet, som sætter fokus på og komplicerer relationen mellem Danmark og Grønland. Den aktuelle situation omfatter: dokumentaren Grønlands Hvide Guld, satireindslaget fra Tæt På Sandheden, oplevet ulighed og racisme blandt grønlandere i Danmark, spiralsagen, Trumps udmeldinger om amerikansk ejerskab over Grønland samt det grønlandske parlamentsvalg. Særligt dokumentaren og satireindslaget fungerer i vores analyse som centrale nedslagspunkter, hvor modsætninger mellem danske og grønlandske perspektiver træder tydeligt frem.

8.2 Betegnelserne: grønlander og inuit

I dette speciale anvendes betegnelsen grønlander/grønlandere som en generel henvisning til personer med oprindelse i Grønland. Det er et bevidst valg, dels fordi betegnelsen er udbredt i dansk og grønlandsk offentlighed, og dels fordi den afspejler den gængse sprogbrug i den empiri vi anvender. Desuden betegner størstedelen af vores informanter også sig selv som grønlandere. Vi finder det dog alligevel væsentlig at forholde sig kritisk og reflektiv til de betydninger, betegnelsen grønlander bærer med sig.

Museumsleder ved Nationalmuseet i Grønland, Frederik Fuuja Larsen, fremhæver, at der i samtiden foregår et skifte blandt mange, især unge, grønlandere som i stigende grad anvender betegnelsen inuit som en måde at (gen)forbinde sig med deres kulturelle rødder og tage afstand fra den historiske og kulturelle fordanskning, som Grønland har været underlagt (Benson, 2025). Samtidig oplever han, at betegnelsen grønlander for nogle kan opfattes som nedværdigende. Når dette speciale anvender betegnelsen grønlander, sker det med bevidsthed, om at der findes flere lag af betydning og med respekt for de nuancer, som ligger bag ønsket om i stigende grad at benytte betegnelsen inuit.

9. Teori

I dette afsnit præsenteres den teoretiske ramme, der danner grundlag for specialets analyser. Den teoretiske ramme er udgjort af følgende teorier: Losekes (2019) teori om fortællinger som meningsskabende redskaber, Foucaults (1972, 1980, 1982) begrebsramme om viden, magt og subjektivering samt Goffmans (2009) teori om stigma.

9.1 Donileen R. Loseke

Losekes teori om fortællinger anvendes i dette speciale som en analytisk ramme til at undersøge fortællingerne om relationen mellem Grønland og Danmark som

meningsskabende strukturer. Fortællinger er ifølge Loseke sociale redskaber til meningsskabelse, som former både individuel identitet og kollektive forestillinger (Loseke, 2019).

Loseke identificerer tre grundlæggende meningsformer, som fortællinger aktiverer: den kognitive, emotionelle og moralske. Den kognitive meningsform handler om, hvordan vi forstår verden og skaber sammenhæng i begivenheder. Den emotionelle meningsform handler om de følelser, fortællingerne vækker, og den moralske meningsform handler om vurderinger af, hvad der opfattes som rigtig eller forkert. Fortællinger er ifølge Loseke særligt virkningsfulde, hvis de appellerer til flere eller alle tre meningsformer samtidig. I specialet bruges disse meningsformer til at undersøge, hvordan fortællinger om Danmark og Grønlands relation danner grundlag for følelsesmæssige og moralske forestillinger som ansvar og skyld.

Et centralt element i analysen er også de fortællingskarakter Loseke (2019) beskriver. Hun identificerer tre gennemgående og genkendelige typer: helt, offer og skurk. Disse karaktertyper fungerer som identitetsmodeller, der er med til at definere, hvordan aktører forstås og vurderes gennem en fortælling. Heltefiguren er kendetegnet ved handlekraft og moralsk overlegenhed. Helten er også den der beskytter og tager risici for at hjælpe andre. Derudover fremkalder helte-karakteren følelser som anerkendelse og beundring. I fortællinger placeres helten typisk i en handlekraftig rolle, hvor den agerer på vegne af en større sag eller en svagere part. Offer-karakteren repræsenterer en aktør, der er god og uskyldig, og en som har lidt skade uden egen skyld, og derfor fremstår som legitim hjælpetrængende. Offeret vækker sympati og er en central figur i fortællinger, der søger at fremkalde en følelse af uretfærdighed. Skurke-karakteren er den, der aktivt forvolder skade mod andre uden legitim grund og som har en negativ moral. Skurken fremkalder følelser som vrede og afsky. Hvor offeret lider, og helten beskytter, er det skurken, der skaber lidelsen. Disse tre karaktertyper giver mulighed for at afdække både hvordan aktører fremstilles, men også hvilke følelsesmæssige og moralske responser fortællinger muliggør. Dermed bidrager Losekes teori med et analytisk sprog til at undersøge, hvordan fortællinger ikke blot beskriver verden, men

også skaber moralske forventninger og identitetsmodeller, som påvirker, hvordan individer vurderes og forstår sig selv.

Ifølge Loseke skabes mening gennem tre dimensioner. Kulturelle dimensioner, der omfatter de fælles symboler og forståelser, vi bruger til at tolke verden. Interaktionelle dimensioner, hvor mening opstår i samspillet mellem mennesker og personlige dimensioner, fordi vores livsomstændigheder og erfaringer former, hvad vi oplever som meningsfuldt. Fortællinger bliver forståelige for andre end fortælleren, når de trækker på systemer af betydninger, som i nogen grad er fælles for både afsender og modtager. Desto mere heterogent et publikum er, desto større er sandsynligheden for, at fortællingers begivenheder, karakterer og moraler vurderes forskelligt. Det bliver dermed vanskeligere at opnå enighed om, hvorvidt en fortælling er interessant, vigtig og troværdig. Troværdighed er med andre ord ikke en fast egenskab ved fortællingen selv, men noget der opstår i mødet mellem fortælling og publikum. Hvad der opfattes som sandt, meningsfuldt eller overbevisende, afhænger af modtagerens egne erfaringer, værdier og forståelser af verden. Det betyder, at én og samme fortælling kan fremstå som stærk og rørende for en gruppe, men som utroværdig eller irrelevant for en anden. Dette er særligt relevant i analysen af, hvordan danske og grønlandske aktører forstår dokumentaren Grønlands Hvide Guld samt satireindslaget og deres fortællinger forskelligt.

9.2 Michel Foucault

Med sine analyser af magt, viden og subjektivitet har Foucault bidraget væsentligt til forståelsen af, hvordan vores måde at tænke, tale og handle på formes af historiske og sociale strukturer. Hans teorier udgør et centralt fundament for mange diskursanalytiske tilgange og giver redskaber til at undersøge, hvordan bestemte udsagn bliver mulige, og hvilke magtrelationer de er forbundet med (Jørgensen & Phillips, 1999).

I *The Archaeology of Knowledge* (1972) introducerer Foucault den arkæologiske metode, der har til formål at afdække de underliggende regler, der gør bestemte

udsagn mulige og meningsfulde i en given historisk kontekst. Det centrale spørgsmål er ikke, hvad der bliver sagt, men hvilke betingelser der gør det muligt at sige det. Diskurser forstås som systemer af udsagn reguleret af fælles diskursive formationer, her mønstre af regler, normer og praksisser, der bestemmer, hvad der kan siges af hvem og med hvilken autoritet. Diskurser er således ikke blot sprog, men praksisser, der former vores virkelighedsopfattelse og fastlægger, hvad der opfattes som normalt, legitimt eller afvigende. Nogle perspektiver fremhæves, mens andre udelukkes, og det er denne selektion, der skaber diskursive sandheder (Foucault, 1972).

Foucaults forståelse er socialkonstruktivistisk, idet viden og sandhed betragtes som produkter af specifikke historiske og institutionelle forhold. Frem for at spørge om noget er sandt, spørger Foucault, hvordan noget bliver accepteret som sandt. I *Truth and Power* (1980) uddyber han dette ved at introducere begrebet "vidensregimer" og ideen om en "politisk økonomi for sandhed", der kan ses som de institutionelle og sociale mekanismer, der producerer sandhed. Her fremhæver han, at viden og magt er uløseligt forbundne, og hvordan viden ikke er neutral, men en effekt af magt, og magt udøves gennem reguleringen af, hvilken viden der anerkendes som legitim (Foucault, 1980). Foucault forstår ikke magt som noget, der primært udøves oppefra af staten eller institutioner, men som noget der kommer til udtryk i hele det sociale felt for eksempel gennem normer og sprogbrug. Magten er ifølge Foucault (1980) produktiv og ikke undertrykkende. Magten former subjekter, adfærd og sandheder. Ændringer i magtrelationer og vidensregimer medfører derfor ikke nødvendigvis afsløringen af en skjult sandhed, men skaber nye sandhedseffekter, strukturer og subjektpositioner.

Dette fører til Foucaults syn på subjektet, som udfoldes i *The Subject and Power* (1982). Her beskriver han, hvordan mennesket ikke blot er et frit og autonomt individ, men bliver formet som subjekt gennem historisk specifikke magt- og videnspraksisser. Subjektivisering sker både gennem klassifikationer, opdelende praksisser, og individets egen selvregulering. Subjektet er dermed ikke givet men konstrueret, og denne konstruktion sker i spændingsfeltet mellem diskurser, magt og viden. Foucault understreger dog, at der i enhver magtrelation også findes mulighed for modstand. Modstand eksisterer ikke uden for magten, men opstår inden for de diskursive rammer, hvor den kan komme til udtryk som forskydninger af de

identitetskategorier og sandheder, der definerer subjektet (Foucault, 1982).

Foucaults tilgang gør det muligt at analysere, hvordan bestemte forståelser om Danmark og Grønlands relation opnår status som sande eller legitime, ikke fordi de er objektivt korrekte, men fordi de understøttes af institutionelle praksisser og magtfulde aktører. Dette gør det muligt at undersøge, hvordan nogle fortællinger bliver fremhævet, mens andre gøres tavse, og hvordan dette får konsekvenser for de individer, som fortællingerne handler om. Med Foucaults begreb om subjektivering rettes fokus mod, hvordan individer ikke blot påvirkes af disse fortællinger, men formes gennem dem som nogen, der må forsvare sig, tilpasse sig eller skabe modfortællinger.

9.3 Erving Goffman

Goffmans teori om stigma tilbyder en ramme til at forstå, hvordan visse egenskaber, tilhørsforhold eller karaktertræk tillægges negativ værdi i sociale interaktioner. Stigma betegner en dybt miskrediterende egenskab, der medvirker at et individ ses som et nedvurderet menneske. Det er ikke nødvendigvis egenskaben i sig selv, der er problematisk, men den måde den fortolkes og dømmes på af andre. I forbindelse med en stigmatiseringsproces sker der en udradering af alle unikke personlige kvaliteter og egenskaber, som det stigmatiserede individ rummer, og kun stereotype forståelser af egenskaber ses. Stigma handler derfor ikke om individuel identitet, men om magtfulde sociale normer og strukturer, der definerer, hvad der anses som normalt og afvigende (Goffman, 2009).

Goffman (2009) skelner mellem tre typer af stigma: kropslige stigma såsom fysisk deformer og handicap, karaktermæssige stigma, som indebærer moralsk eller psykologisk svaghed, som viljeløshed og tribale stigma, som dækker over medfødte eller kollektive træk som race, religion eller nationalt tilhørsforhold. Særligt det tribale stigma er relevant i vores sammenhæng, da det åbner for en forståelse af, hvordan etnicitet, kultur og national identitet kan fungere som socialt afvigende markører.

En væsentlig distinktion i Goffmans teori er skelnen mellem personer, der er miskrediterede, og dem, der er potentielt miskrediterede. At være miskrediterede betyder, at man bærer en egenskab, der er synlig og genkendelig som afvigende,

mens de potentielt miskrediterede besidder en egenskab, der endnu ikke er blevet opdaget af omgivelserne. De potentielt miskrediterede må derfor forholde sig strategisk til, hvilke informationer de deler om sig selv, en praksis Goffman betegner som informationskontrol. De kan dermed forsøge at passere som normale og undgå at blive kategoriseret ud fra deres stigmatiserede egenskab. Den stigmatiserede befinder sig i en vedvarende balancegang, der giver anledning til usikkerhed. Dette, da den stigmatiserede konstant må forholde sig til, hvordan han eller hun fremstår, og hvordan de bliver set på af andre. Goffman beskriver denne usikkerhed som en tilstand præget af uvished om, hvordan man egentlig bliver opfattet af andre, og derfor også en tilstand, der over tid kan resultere i social udmattelse eller isolation (Goffman, 2009).

For at håndtere stigma kan individet søge støtte i det, Goffman (2009) kalder indgruppen, der består af et fællesskab af andre med samme stigma, som en selv. Her betragtes tilknytning som loyalitet, mens afstand kan opfattes som svaghed eller forræderi. Ud-gruppen består derimod af dem uden stigma og repræsenterer ofte de dominerende normer og værdier i samfundet. Mødet mellem de to kan skabe en særlig usikkerhed for den stigmatiserede, især i det Goffman betegner som "blandet selskab", som er en situation, hvor individet må navigere mellem forskellige sociale forventninger og risikoen for at blive afsløret eller afvist (Goffman, 2009).

Goffman viser, at stigmatisering ikke blot opstår i menneskelige relationer, men formes af samfundets fortællinger. Når bestemte identiteter/fortællinger debatteres offentligt, kan stigmatisering forstærkes og påvirke, hvordan både stigmatiserede og normale navigerer socialt. Goffmans stigmabegreb er derfor relevant for at besvare underspørgsmålet: Hvilken betydning har den offentlige debat om Grønlands Hvide Guld for grønlændere i Danmark? Stigmabegrebet kan her medvirke til at belyse, hvordan grønlændere oplever og håndterer stigmatisering i en offentlighed, hvor grønlandskhed ofte forbindes med stereotype forestillinger.

Goffmans teori om stigma anvendes i specialet til at undersøge, hvordan fortællinger om Grønland og det grønlandske folk får konkrete sociale konsekvenser for herboende grønlændere. Teorien bidrager med en forståelse af, hvordan individers sociale identitet formes og udfordres, når de forbindes med stereotype forestillinger,

som knyttes til deres gruppetilhørsforhold. Goffman gør det muligt at analysere, hvordan individer håndterer det at bære et synligt eller usynligt stigma, for eksempel ved at trække sig socialt, skjule deres baggrund eller forsøge at modgå stereotype forestillinger gennem viden og samtale. Dermed bidrager teorien med et begrebsapparat til at forstå, hvordan dominerende fortællinger får betydning i det levede liv, og hvordan stigmatisering kan påvirke både selvforståelse, sociale relationer og handlemuligheder.

10. Analyse

Analysen tager afsæt i specialets problemformulering og er struktureret i fire dele, der hver især er rettet mod ét af de opstillede underspørgsmål. I første analysedel vil vi undersøge, hvilken fortælling om Danmark og Grønland der konstrueres i dokumentaren Grønlands Hvide Guld. Hertil benyttes Losekes teori om fortællinger som meningskabende redskaber til at analysere de forskellige karaktertyper frem. I anden del vil vi ligeledes benytte Losekes teori om fortællinger som meningsskabende redskaber til at undersøge, hvordan fortællingen om Danmark som karaktertypen helt og Grønland som karaktertypen offer kommer til udtryk i folketingsdebatter fra 2008, 2018 og 2024. I tredje del vil vi med udgangspunkt i Losekes teori om fortællinger og Foucaults begreber om magt og viden undersøge, hvordan den offentlige debat om Grønlands Hvide Guld kan forstås i sammenhæng med fortællingerne om Danmark og Grønlands relation. I fjerde del vil vi gøre brug af Losekes teori om fortællinger, Foucaults begreber om subjektivering samt Goffmans teori om stigma til at undersøge, hvordan debatten om Grønlands Hvide Guld og de tilknyttede fortællinger om Danmark og Grønlands relation har påvirket danskboende grønlænderes sociale position og deres måde at håndtere denne positionering på.

10.1 Grønlands Hvide Guld

I denne analysedel undersøger vi hvilken fortælling om Danmark og Grønlands relation der konstrueres i dokumentaren Grønlands Hvide Guld. Dette gøres med afsæt i Losekes (2019) teori om fortællinger som meningsskabende strukturer. Losekes tre karaktertyper: helt, offer og skurk udgør den analytiske ramme for at tydeliggøre fortællingsstrukturen i dokumentaren.

Dokumentaren sætter i høj grad fokus på det økonomiske forhold mellem Danmark og Grønland med udgangspunkt i historien om kryolitminen i Ivittuut. Dokumentaren bygger på en grundlæggende undren om, hvorvidt Grønland reelt set har været en udgift for Danmark. Forsker i koloniale relationer, Naja Graugaard, beskriver det således: “vi støder ofte på fortællingen om Grønland som et slags underskudsforetagende, en fortælling om at Grønland på den ene eller den anden vis står i skyld til Danmark” (DR, 2025, 1:10-1:30). Denne fortælling bliver uddybet af forhenværende politiker og landsstyreformand i Siumut, Larsemiili Johansen, som udtaler: “(...) man prøver at tegne et billede af et hjælpeløst land som hedder Grønland, som hjælpes af en meget stor og gavmild stat, Danmark, den danske stat, der øser penge på Grønland” (DR, 2025, 1:40-1:53). Allerede ved dokumentarens start kommer det tydeligt til udtryk, at dokumentaren udlægger denne fortælling som værende den herskende i det danske samfund.

I ovenstående fortælling konstrueres Danmark som en helte-karakter. Ifølge Loseke er helten en stærk hjælper, som vurderes god og overlegen i moral (Loseke, 2019), hvilket stemmer overens med udtalelsen om Danmark som en “meget stor og gavmild stat”, der “øser penge på Grønland”. Samtidig konstrueres Grønland som “et hjælpeløst land”, hvilket i nogen grad stemmer overens med Losekes offer-karakter. Denne karakter er kendetegnet ved en god og uskyldig aktør, der har lidt skade uden egen skyld og derfor fremstår som legitimt hjælpetrængende (Loseke, 2019). Ifølge fortællingen fremstilles Grønland som “hjælpeløst” og dermed som en aktør med behov for hjælp, men ikke nødvendigvis en aktør uden skyld for sin egen situation. Grønland fremstår derfor snarere som et hjælpetrængende offer, hvis legitimitet som modtager af hjælp udspringer af det konkrete behov snarere end af uskyld. Når dokumentaren bygger på en grundlæggende undren om, hvorvidt Grønland reelt set har været en udgift for Danmark, bliver det tydeligt, at dokumentaren ønsker at gøre op med fortællingen om Danmark som helt og Grønland som hjælpetrængende offer.

Dokumentaren konstruerer en modfortælling til den såkaldt herskende fortælling med Danmark som helt og Grønland som et hjælpetrængende offer. Dette kommer blandt andet til udtryk i følgende citat fra Graugaard:

Den her fortælling [om Grønland som underskudsforretning] er sådan set ikke begrundet i nogle økonomiske udregninger, og der er helt sikkert noget, der bør graves op i forhold til at finde ud af, hvad Danmark i virkeligheden har fået ud af Grønland (DR, 2025, 2:00-2:19).

Med denne udtalelse peges der allerede i dokumentarens begyndelse på et muligt misforhold mellem den tidligere såkaldt herskende fortælling om Danmark som en gavmild helt og de faktiske økonomiske forhold. Dokumentaren tematiserer samtidig, at fortællingen om Grønland som et underskudsforetagende ikke er begrundet i "økonomiske udregninger", og der dermed er behov for at "grave op" i den fortælling, der hidtil er blevet fortalt. Hermed indledes en forskydning af karakterrollerne, hvor Danmark gradvist træder ud af positionen som en uselvsk hjælper og ind i rollen som en aktør, der muligvis har haft økonomisk fordel af relationen, uden at dette er blevet italesat.

Denne antydning konkretiseres senere i dokumentaren, hvor direktør i kryolitselskabet fra år 1979-1990, Peter Schmidt Hansen, forklarer, hvordan pengene fra kryolitudvindingen har bidraget til at finansiere danske kirker og institutioner:

Marmorkirken er bare et eksempel på hvordan de penge, der blevet skabt af kryolitten, blev til en gave til det danske folk. Kirken er blevet bygget for penge, som Tietgen dels organiserede, men også for penge som han selv havde tjent især ud fra sine investeringer i kryolit. De velhavende kryolitejere (...) byggede en del ejendomme og moderniserede uddannelsessystemer ved at oprette kollegier, men ikke mindst gik de ind og finansierede oprettelsen af Finseninstitutet og et institut for hjerte-kar-sygdomme. Der blev simpelthen givet til højre og venstre (DR, 2025, 17:10-18:45).

Citatet bygger videre på dokumentarens forståelse om, at Danmark har draget økonomisk fordel af det grønlandske råstof kryolit. Udtalelsen tydeliggør hvordan denne økonomiske gevinst har været med til at opbygge dele af det danske samfund. Hvor den såkaldt herskende fortælling konstruerede Danmark, som en gavmild stat, der øser penge på Grønland og Grønland, som et slags underskudsforetagende,

konstrueres her en modsat fortælling. Her konstrueres Danmark i højere grad som en aktør, der økonomisk har udnyttet Grønland til egen vinding. I denne fortælling konstrueres Danmark i højere grad som karaktertypen skurk, som ifølge Loseke adskiller sig fra offer- og helte-karakteren ved at blive tillagt negativ moral. Hvor offeret lider skade og helten forsøger at forhindre skade, er det skurken, der aktivt forvolder skade. Ifølge Loseke fungerer skurken som en symbolsk kode, der repræsenterer karakterer, som med vilje skader andre uden nogen legitim begrundelse (Loseke, 2019). Når Danmark fremstilles som en aktør, der økonomisk har udnyttet Grønland, tillægges Danmark ikke blot en negativ moral, men det antydes implicit, at Danmark har forvoldt Grønland skade gennem økonomisk udnyttelse.

Denne skade forvoldt mod Grønland kommer yderligere til udtryk gennem uligheden i adgang til ressourcer. Dette uddybes af Daniel Thorleifsen, direktør for Grønlands Nationalmuseum og Arkiv: "Dengang var grønlænderne fattige. På det punkt var der også enorme uligheder mellem kolonister og fangere" (DR, 2025, 19:00-19:09). Her kommer den sociale og økonomiske ulighed, der prægede forholdet mellem grønlændere og danskere til udtryk. Citatet nævner ikke eksplicit årsagen til uligheden, men antyder, at Grønlands fattigdom kunne have været ændret, hvis indtjeningen fra kryolit-udvindingen var blevet delt med Grønland. Hvor Grønland tidligere blev konstrueret som hjælpetrængende offer, der ikke nødvendigvis var uden skyld, konstrueres Grønland i denne fortælling som en mere klassisk offer-karakter, der ifølge Loseke (2019) har lidt alvorlig skade, uden at det selv bærer skyld, og uden at der er en legitim grund til den skade, det har lidt.

Flere af dokumentarens medvirkende påpeger desuden, at den økonomiske gevinst ikke blot er blevet undladt at dele, men decideret skjult. Bygdebestyrelsesmedlem i Arsuk, Niels-Peter Mikaelson, udtaler:

Vi er overhovedet ikke i tvivl om, at der har været en kæmpe fortjeneste. Det var en stor fordel for danskerne. Der er ingen, der vil åbne sig om, hvor stor indtjeningen har været i Ivittuut (DR, 2025, 06:02-06:20).

Udtalelsen rummer flere betydninger. For det første fremhæves det, at der lokalt i Grønland hersker en tydelig overbevisning om, at kryolitminen har skabt betydelig

økonomisk gevinst. En gevinst, der ifølge citatet primært har tilgået danske interesser. For det andet påpeger udtalelsen, at der foregår en vedvarende tavshed omkring fortjenestens omfang. Denne tavshed bliver i dokumentarens fortælling ikke blot fremstillet som et fravær af viden, men som en aktiv modvilje fra dansk side om at være transparent om, hvilke og hvor stor en indtjening kryolitudvindingen har haft. Denne tilbageholdenhed kan tillægges moralsk betydning. I forlængelse af Losekes begreb om skurke-karakteren får denne tavshed en central funktion i fortællingens konstruktion af skyld og ansvar. Ifølge Loseke er det ikke nødvendigvis skurkens handlinger i sig selv, der konstruerer skurken, men også karakterens manglende erkendelse og fravær af vilje til at tage ansvar for sine handlinger (Loseke, 2019). I dette perspektiv fremstår Danmark ikke som en aktør, der blot har profiteret økonomisk, men også som en, der undlader at forholde sig til den fortjeneste, og dermed nægter at tage ansvar for sine handlinger. Denne form for tavshed bliver dermed ikke neutral, men meningsskabende, idet den vedligeholder en asymmetri i viden og ansvar, som forhindrer en fælles historisk erkendelse. Udtalelsen er med til at forankre en af dokumentarens centrale præmisser, nemlig at det ikke kun er handlingerne i sig selv, men også den efterfølgende tavshed og uvilje til gennemsigtighed, der er problematisk. Udtalelsen bidrager til at positionere Danmark som en skurke-karakter i fortællingen om Grønland og Danmarks relation. Denne oplevelse af fortielse og uret kulminerer i Graugaards følelsesladede reaktion, da hun præsenteres for den samlede værdi på fire milliarder kroner af den udvundne kryolit:

Jeg kan slet ikke finde ord for, hvor fuldstændig... en dyb, dyb følelse af uretfærdighed. Jeg ved fra mit eget arbejde, hvor mange ting der bliver udelukket af historien, og det er ret vildt, at vi først nu i 2024 kigger på det her (DR, 2025, 47:57-48:19).

Denne udtalelse udgør et centralt punkt i dokumentarens følelsesmæssige fortælling, fordi det tydeligt markerer, hvordan de økonomiske og historiske spørgsmål, der tidligere i dokumentaren blev præsenteret som strukturelle og faktuelle, nu også fremstår som dybt personlige og moralsk rystende. Ifølge Loseke kræver en narrativt overbevisende offerfortælling ikke blot kognitive argumenter, men også følelsesmæssig resonans i form af en oplevelse af uret (Loseke, 2019). Grønland

fremstilles som et samfund, der er blevet påført skade, hvilket er med til at konstruere en offerkarakter, der er moralsk legitim og kræver anerkendelse snarere end hjælp.

10.1.1 Delkonklusion

Sammenfattende viser analysen, at dokumentaren Grønlands Hvide Guld søger at etablere en modfortælling til den, ifølge dokumentaren, herskende danske fortælling om Grønlands og Danmarks relation. I den såkaldte herskende fortælling bliver Danmark fremstillet som en "gavmild" helte-karakter, der "øser penge" på Grønland, mens Grønland bliver konstrueret som et hjælpetrængende offer. Dokumentaren konstruerer en modfortælling, hvor Danmark fremstår som en skurke-karakter, der har udnyttet Grønland økonomisk uden at ville erkende det. Samtidig konstrueres Grønland som en mere klassisk offer-karakter, da det fremstår tydeligt, at Grønland er blevet udnyttet og dermed ikke selv kan bære skyld for situationen.

10.2 Den politiske fortælling om Grønland og Danmarks relation

I denne analysedel undersøger vi, hvordan fortællingen om Danmark som karaktertypen helt og Grønland som karaktertypen offer kommer til udtryk i folketingsdebatter fra 2008, 2018 og 2024. Dette med udgangspunkt i Losekes teori om fortællinger som meningsskabende strukturer.

10.2.1 Folketingsdebatten 2008

Folketingsdebatten fra den 10. juni år 2008, om forespørgsel om F38 om Grønlands selvstyre, finder sted i forbindelse med en afstemning om, hvorvidt selvstyrekommissionens forslag til lov om Grønlands selvstyre vil danne grundlag for regeringens forhandlinger med Grønlands landsstyre om en selvstyreordning for Grønland (Folketinget, 2008). Den daværende statsminister, Anders Fogh Rasmussen, udtalte i den forbindelse:

Danmark hverken har undertrykt eller udsuget det grønlandske samfund på nogen måde. Tværtimod har Danmark meget generøst bakket op om og ydet kontant støtte til at udvikle Grønland fra - ja, et udviklingsland til i dag at være

et moderne velfærdssamfund. Det er i høj grad sket takket være fællesskabet mellem Grønland og Danmark og den støtte, vi har givet til det fra dansk side, og derfor behøver vi fra dansk side absolut ikke på nogen som helst måde at skamme os over indsatsen over for Grønland. Tværtimod er der måske oven i købet grund til, at man både i Grønland og i Danmark er meget stolte over det, der er sket. Dermed har jeg ikke sagt, at alt er perfekt. I tidens løb er der jo selvfølgelig også blevet begået fejl, og dem har alle i både Grønland og Danmark forhåbentligt lært af. Men hvis vi ser overordnet på det, må vi sige, at det forhold, der gennem årene har været mellem Grønland og Danmark, i høj grad kunne være et forbillede for andre nationer i verden (Folketinget, 2008).

I citatet konstrueres der en fortælling om, hvordan Danmark har fungeret som hjælper. Samtidig fremstår Grønland som en mere eller mindre passiv modtager af hjælpen. Ifølge Loseke kan fortællinger producere kognitive, emotionelle og moralske meningsformer (Loseke, 2019). På det kognitive plan bliver der i denne fortælling konstrueret en forståelse af, at Danmark har bidraget aktivt og "generøst" til Grønlands udvikling fra et "udviklingsland" til et "moderne velfærdssamfund". Danmark fremstilles ikke blot som en støtte, men som en nødvendig forudsætning for Grønlands fremskridt. Når Rasmussen fremhæver, at Danmark har "meget generøst bakket op" om Grønland og "uden skam" kan være stolte over indsatsen, trækker fortællingen på følelser som stolthed, anerkendelse og respekt. På et moralsk plan konstrueres Danmark som en part, der ikke blot har handlet korrekt, men som har overgået forventningerne ved at yde "generøs støtte". Ved at præsentere forholdet som et "forbillede for andre nationer", producerer fortællingen en høj moralsk vurdering af Danmarks handlinger. Denne fremstilling af Danmark passer i Losekes karaktertype helt, eftersom Danmark fremstilles som en generøs hjælper, der er overlegen i moral.

Samtidig med at Danmark konstrueres som en helte-karakter, konstrueres Grønland som en passiv og afhængig part, der modtager hjælp, hvilket i nogen grad kan forstås som Losekes begreb offer-karakteren. Ifølge Loseke kendetegnes offer-karakteren som en god og uskyldig aktør, der har lidt skade uden egen skyld og derfor fremstår som legitimt hjælpetrængende (Loseke, 2019). I Rasmussens tale fremstilles Grønland som et samfund, der har været i en svagere position i form af et "udviklingsland" og derfor har haft legitimt brug for Danmarks støtte for at opnå

udvikling til et moderne velfærdssamfund. Gennem formuleringen “Danmark hverken har undertrykt eller udsuget” etableres en klar fortælling, hvor Danmark eksplicit frikendes for ansvar i forhold til Grønlands situation. Da der samtidig ikke introduceres nogen alternativ aktør, som tildeles skyld, efterlades Grønland i en position, hvor uskylden ikke fremstår entydig. Fortællingen aktiverer således ikke i nævneværdig grad den følelsesmæssige kode for sympati, som ifølge Loseke normalt knytter sig til offer-karakteren. Grønland positioneres derfor ikke som et entydigt uskyldigt og værdigt offer, men snarere som en passiv modtager af hjælp, hvis moralske status forbliver uafklaret. Dermed bliver Grønland i højere grad konstrueret som karaktertypen hjælpetrængende offer, som blev introduceret i første analysedel.

Konstruktionen i denne fortælling indebærer en asymmetri i forholdet mellem Danmark og Grønland, eftersom Danmark tildeles karakteren som den aktive og handlekraftige helt, mens Grønland reduceres til en passiv modtager af hjælp. Denne ubalance i relationen kamoufleres i fortællingen gennem et fokus på “fællesskab” og “en relation til forbillede for andre”, hvilket kan forstås som en narrativ strategi, der fremhæver lighed og samarbejde frem for ulighed og afhængighed.

Rasmussen beskriver også, at der “i tidens løb er blevet begået fejl”, men fejlene fremstilles ikke som en uret begået af Danmark mod Grønland. I stedet konstrueres fejlene som noget, begge parter har lært af og dermed bærer lige skyld for. Der bliver altså løbende skabt en forestilling om samarbejde og fælles udvikling, samtidig med at det kun er Danmark, der bliver konstrueret som den handlende part og Grønland som den hjælpetrængende og modtagende part. I denne fortælling bliver Grønland altså konstrueret som et offer, der bruges til at understøtte fortællingen om Danmarks heroiske og moralsk overlegne indsats.

Fremstillingen af Danmark som en helte-karakter kommer også til udtryk i et citat af daværende Dansk Folkeparti politiker, Søren Espersen. Espersen udtaler følgende i forbindelse med, at han argumenterer for, at Danmark burde få del i en mulig fremtidig indtjening fra udvinding af råstoffer i Grønland:

Vi fandt det ret og rimeligt, fordi Danmark modsat andre kolonimagter ikke på et eneste tidspunkt af sin 300-årige historie sammen med Grønland har

profiteret på forholdet, tværtimod. Vi fandt det ret og rimeligt, fordi der hvert år sendes 3,2 mia. kr. til Nuuk uden øremærkning, uden forbehold, uden krav om revision, uden krav af nogen art. Det er bare en gave svarende til en årlig fødselsdagscheck til hver eneste indbygger i Grønland på 65.000 kr. (Folketinget, 2008).

Med dette citat styrkes fortællingen, hvor Danmark konstrueres som en helte-karakter ved at være den moralsk overlegne og generøse part i relationen til Grønland. Denne fortælling producerer en kognitiv forståelse af Danmark som værende bedre end andre kolonimagter. Danmark præsenteres som et land, der aldrig har profiteret på Grønland, men udelukkende har givet økonomisk støtte og fortsat gør, endda uden betingelser. Det moralske budskab er, at Danmark har handlet uselvsk og retfærdigt både historisk og i nutiden, hvilket fremstiller Danmark som en helt, der har ydet hjælp uden noget til gengæld, og som derved fremstår moralsk overlegen og værdig til beundring og anerkendelse.

Samtidig placeres Grønland igen i en offer-karakter, men med en ny nuance i forhold til offer-karakteren, der kom til udtryk i det tidligere citat af Rasmussen. Hvor Grønland hos Rasmussen blev fremstillet som en passiv modtager af nødvendig hjælp, konstrueres Grønland her endnu tydeligere som den passive. Ved at beskrive den økonomiske støtte som en "fødselsdagscheck", fremkalder Espersen en betydning, hvor hjælpen fremstår frivillig snarere end som en nødvendighed eller en forpligtelse, som kunne forbindes med et kolonihistorisk ansvar. "Fødselsdagschecken" som metafor forstærker fortællingen om Grønland som den heldige modtager af dansk generøsitet, hvilket implicit skaber en forventning om taknemmelighed. Samlet set forstærker citatet en fortælling, hvor Danmark fremstilles som en uselvsk og moralsk overlegen part, mens Grønland positioneres som en passiv modtager af dansk generøsitet.

Denne fremstilling af Grønland nuanceres yderligere i følgende citat fra Anders Samuelsen, daværende politiker i Ny Alliance:

Vi mener, vi også bør diskutere de store problemer, der findes i det grønlandske samfund helt åbent. Problemerne forsvinder ikke, bare vi skubber dem til side,

og hvis vi på nogen måde kan hjælpe med til at finde de rigtige løsninger, skal vi selvfølgelig gøre det. I det grønlandske samfund er der betydelige ulighedsproblemer (...) Der er sociale problemer, og det er velkendt, at selvmordsraten er høj, at det periodebestemte drikkeri er problematisk, og at nogle børn er udsat for misbrug og vanrøgt (...) Uddannelsessystemet halter, og i hjemmestyreforvaltningen er der gang i en omfattende grønlandisering, som truer rekrutteringen af kompetent arbejdskraft på grund af de manglende muligheder for at bevæge sig opad i systemet (Folketinget, 2008).

I denne fortælling konstrueres et billede af Grønland som et samfund præget af omfattende sociale problemer, dårligt uddannelsessystem og mangel på kompetent arbejdskraft. Der produceres en kognitiv mening, hvor Grønland fremstår som et svagt samfund, der kæmper med massive udfordringer og dermed ikke i tilstrækkelig grad kan løse sine egne problemer. Her placeres Grønland endnu engang i en offer-karakter, som har behov for hjælp. I modsætning til den fortælling, der blev konstrueret i Rasmussens citat, fremstår Grønland ikke blot som et land, der tidligere har haft behov for hjælp, men derimod som et land i en vedvarende krise. Samtidig placeres Danmark igen i helte-karakteren, idet Samuelson fremhæver, at Danmark "selvfølgelig" bør hjælpe med at finde de rigtige løsninger. Dermed konstrueres Danmark igen som den aktive og moralsk overlegne part, der har ressourcerne og kompetencerne til at løse problemer, som Grønland ikke selv formår at håndtere. Fortællingen fremmer således en asymmetrisk forståelse af relationen, hvor Danmark som helten træder til som problemløser, og Grønland som offer endnu engang fremstår som afhængig af dansk støtte og styring.

Sammenfattende viser analysen af folketingsdebatten fra 2008, at Danmark konstrueres som en generøs og moralsk overlegen hjælper, som frivilligt og uselvisk har ydet støtte til Grønland, hvilket stemmer overens med Losekes karaktertype helt. Grønland konstrueres derimod som et samfund præget af problemer og manglende handleevne, og som derfor har behov for hjælp udefra. Fortællingerne i 2008 skaber en asymmetrisk relation, hvor Danmark tildeles rollen som aktiv problemløser med ressourcer og handlekraft, mens Grønland fremstår som ude af stand til selv at håndtere sine problemer.

10.2.2 Folketingsdebatten 2018

I det følgende rettes fokus mod en folketingsdebat fra 2018. Formålet er at undersøge, om de fortællinger om forholdet mellem Danmark og Grønland, som blev identificeret i debatten fra 2008, fortsat reproduceres, eller om der er sket forskydninger i den måde relationen italesættes på. Analysen vil særligt fokusere på, hvordan Danmark og Grønland positioneres i rollerne som henholdsvis karaktererne helt og offer. Debatten fra 2018 finder sted i forbindelse med den daværende statsministers redegørelse om rigsfællesskabet, samt hvad statsministeren kan oplyse om rigsfællesskabets muligheder og udfordringer (Folketinget, 2018).

I folketingsdebatten fra 2018 fortsættes konstruktionen af Grønland som et land med store problemer. Dette ses blandt andet i følgende citat af Henrik Brodersen, politiker for Dansk Folkeparti:

Men jeg synes jo, at vi har en forpligtelse over for de grønlandske statsborgere, som også er en del af rigsfællesskabet. Altså, når vi kan se, at de ikke har det godt; når ikke de får den uddannelse; når der er børn, der må gå sultne i seng; når hvert tredje barn i en skoleklasse er seksuelt misbrugt og det ene og det andet, så har vi da en forpligtelse til fra dansk side at gå ind og sige: Det her vil vi simpelthen ikke finde os i, vi vil have afhjulpethed af de her problemer (Folketinget, 2018).

I dette citat trækkes der på meningsstrukturer, der omhandler Grønland som et problemfyldt samfund med alvorlige sociale problemer på samme måde, som det gjorde sig gældende i 2008. Der konstrueres også her et billede af Grønland, som et samfund, der ikke selv evner at løse deres problemer. Grønland fremstår dermed også i dette citat som en offer-karakter, der har behov for hjælp. Her konstrueres der ligesom i citatet fra Samuelson fra 2008, en fortælling om Grønland som et land i en nuværende alvorlig krise. Danmark konstrueres også her som en helte-karakter, der er forpligtet til at gribe ind og hjælpe. Helte-positionen kommer ligeledes til udtryk i fremstillingen af Danmark som den moralsk overlegne part. Dette fremgår, når Brodersen udtaler, at Danmark "ikke vil finde sig i" problemerne. Ved at positionere Danmark som den part, der ikke blot ser problemerne, men også reagerer moralsk og

nægter at acceptere dem, fremhæves en forestilling om en særlig dansk moralsk standard. Danmark fremstår som den aktør, der har moralsk autoritet til at bedømme situationen i Grønland og en pligt og ret til at handle. Dette forstærker asymmetrien mellem de to parter og understøtter narrativet om dansk overlegenhed i både moral og handlekraft.

Som beskrevet indledningsvist i denne analysedel er citaterne udvalgt med henblik på at fungere som tydelige eksempler på karakterpositioner og ikke for at afdække hele debatfeltet. For at undersøge om disse udsagn repræsenterer enkeltstående perspektiver eller indgår i en bredere fortælling, retter vi i det følgende fokus mod daværende statsminister, Lars Løkke, afsluttende bemærkninger i folketingsdebatten. Denne afslutningstale er udvalgt, fordi den har en opsummerende karakter, hvor centrale pointer fra debatten sammenfattes, dog filtreret gennem statsministerens eget politiske ståsted. Vi analyserer udvalgte temaer fra talen med henblik på at identificere, hvordan de bærende fortællinger videreføres, forstærkes eller nuanceres i denne afsluttende positionering.

Et centralt tema i Løkkes afsluttende tale omhandler anerkendelse af Grønlands ønske om investeringer i infrastruktur, samtidig med en vis skepsis omkring Grønlands valg af samarbejdspartnere. I denne forbindelse udtaler han:

Når jeg så har tilladt mig i dagens debat og også forud for dagens debat at hejse et lille flag for at fremme en eftertanke i Grønland, er det, fordi jeg tror, det er ualmindelig vigtigt, at man i udviklingen af det Grønlandske samfund og specielt i en situation, hvor man øjensynlig har selvstændighed som ambition, tænker: hvordan udvikler vi uden i virkeligheden at gamble med vores selvstændighed ved at risikere at komme i en situation, hvor andre får fordringer på en? (...) På den ene side skal vi være åbne over for investeringer, men på den anden side skal vi ikke være naive, for ikke alle udenlandske investeringer er nødvendigvis gavnlige eller gode investeringer. (...) Det er også i det lys, at jeg ikke bare i dag, men gentagende gange på vegne af min regering har signaleret en interesse i at have en dialog med Grønland om, hvordan vi i fællesskab kan fremme den udvikling, som man ønsker sig i Grønland,

i forhold til erhvervsudvikling og infrastruktur (Folketinget, 2018).

I dette uddrag positionerer Løkke Danmark i en rolle, der i nogen grad afspejler helte-karakteren. Danmark fremstår som en strategisk og erfaren aktør, der har overblik og dømmekraft til at advare Grønland mod potentielle fejltrin. Når Løkke taler om at "hejse et lille flag", anvender han en metafor for at signalere en bekymring. Dermed opretholdes et billede af Danmark som den part, der forsøger at beskytte Grønland mod at "gamble med [sin] selvstændighed". Danmark placeres her som autoritet med moralsk og strategisk overlegenhed, der har ansvar og indsigt til at vejlede Grønland. Omvendt fremstår Grønland som den underlegne part i relationen ved at være en aktør, der er i fare for at træffe "naive" beslutninger, og som potentielt bringer sin fremtid i fare. Det bliver understreget, at Grønland risikerer at komme i en situation, "hvor andre får fordringer på en", hvilket skaber et billede af Grønland som uerfaren og afhængig. Her gentages en offer-karakter, hvor Grønland fremstår som sårbar over for fremmede interesser, og hvor Danmark indtager rollen som beskyttende vejleder.

Afslutningsvis fremhæver Løkke, at regeringen og dermed Danmark "gentagende gange (...) har signaleret en interesse i at have en dialog med Grønland", hvilket positionerer Danmark som den part, der aktivt rækker ud og forsøger at samarbejde. Danmark fremstilles dermed ikke blot som en moralsk og strategisk autoritet, men også som den initiativrige og ansvarlige aktør, der ønsker at støtte og hjælpe Grønland i dets udvikling. Dermed videreføres en asymmetrisk fortælling, hvor Danmark fremstår som den handlende helt, mens Grønland fremstår som den passive, der har behov for vejledning for ikke at begå fejl.

Et andet centralt tema i Løkkes afslutningstale er en bekymring for grønlandske unges uddannelsesmuligheder, hvis de grønlandske folkeskoler skal have engelsk som første andetsprog i stedet for dansk. I den forbindelse udtaler Løkke:

Danmark står åben for grønlandske unge, der har lyst til at dygtiggøre sig, men forudsætningen for at kunne tage det spring er nu engang, at man mestrer det danske sprog, ligesom chancerne for, at man lykkes, når man tager springet, afhænger af, om man kan håndtere det danske sprog (Folketinget, 2018).

I citatet konstrueres dansk som en nødvendighed for uddannelsesmæssig og social mobilitet. Med ordene "Danmark står åben" fremstilles Danmark som imødekommende og inkluderende, mens Grønland indirekte fremstår som afhængig af Danmark for at give sine unge adgang til uddannelse. Denne fremstilling placerer igen Danmark i en overlegen position som den part, der stiller ressourcer og muligheder til rådighed. Samtidig antydes det, at Grønland potentielt er i færd med at træffe dårlige beslutninger ved at nedtone det danske sprog, hvilket igen placerer Danmark i en vejledende og beskyttende rolle, der stemmer overens med Losekes helte-karakter. Derudover konstrueres en fortælling om, at det danske sprog er en betingelse for inklusion og succes, hvilket implicit placerer Danmark i en position, hvor nationalsproget udgør den kulturelle kapital, man skal besidde for at "lykkes". Denne fortælling bidrager til at fastholde en asymmetrisk relation, hvor Danmark fremstår som både normgivende og nødvendig for grønlandsk fremgang.

I debatten fra 2018 tegnes et billede af Grønland som en offer-karakter. Et land i en aktuel og alvorlig krise, der ikke selv evner at løse sine problemer. Grønland fremstilles som uerfaren, sårbar og afhængig både i forhold til sine egne interne udfordringer og i mødet med omverdenens interesser. I kontrast fremstår Danmark som en helte-karakter, en moralsk og strategisk overlegen aktør, der har både ansvar, indsigt og ret til at handle. Danmark tildeles autoritet til at bedømme situationen og vejlede Grønland, hvilket understøtter en fortælling, hvor Danmark fremstår som både normgivende og nødvendig for Grønlands fremgang. Samlet set fastholder fortællingen en tydelig asymmetri i relationen mellem de to parter.

10.2.3 Folketingsdebatten 2024

I det følgende analyseres udtalelser fra en folketingsdebat i 2024. Dette gøres for at undersøge om fortællingerne om relationen mellem Danmark og Grønland, som blev identificeret i debatterne fra 2008 og 2018, fortsat reproduceres, eller om der ses et skift i måden relationen omtales på. Debatten finder sted i forbindelse med statsministerens redegørelse for rigsfællesskabet, samt hvad statsministeren kan oplyse om rigsfællesskabets muligheder og udfordringer (Folketinget, 2024).

I debatten fra 2024 bliver det sværere at finde udtalelser, der afspejler den helte- og offerkonstruktion, der kom til udtryk i 2008 og 2018. Dog kommer fortællinger om Danmark som den implicite overlegne part fortsat til udtryk i debatten fra 2024. Dette ses i følgende udtalelse af Carsten Bach fra Liberal Alliance:

Det er derfor også glædeligt for mig at se, at det er beskrevet i redegørelsen, at Naalakkersuisut har igangsat et arbejde med en ny uddannelsesstrategi, og at der faktisk i forvejen anvendes rigtig mange ressourcer på uddannelsesområdet i Grønland. Jeg vil derfor gerne opfordre statsministeren og regeringen til ved førstkommende lejlighed at tilbyde de grønlandske myndigheder så meget hjælp med arbejdet, som selvstyret ønsker i forbindelse med udarbejdelsen af en uddannelsesstrategi (Folketinget, 2024)

Citatet fra Bach er præget af en mere forsigtig og dialogsøgende tone end i de tidligere analyserede debatter. Her opfordres Danmark til at "tilbyde hjælp", men understreger samtidig, at dette skal ske "som selvstyret ønsker". Det markerer en forskydning væk fra de mere autoritære italesættelser, der prægede udtalelserne i 2008 og 2018. I stedet for at fremstille Danmark som en helt, der er moralsk forpligtet til at gribe ind for at rette op på Grønlands problemer, positionerer Bach Danmark som en part, der respekterer Grønlands autonomi til selv at vælge hjælpen. Dog konstrueres Danmark stadig som den overlegne part, der har både kompetencer og ressourcer til at hjælpe et stadig hjælpetrængende Grønland. Derudover spores en mere subtil form for overlegenhed i bemærkningen om, at der allerede anvendes "rigtig mange ressourcer" på området. En formulering, der kan tolkes som en implicit påmindelse om Danmarks position som økonomisk hjælper. Dermed ses der stadig dele af helte-karakteren i denne fortælling, dog en mere passiv helt end tidligere. Fortællingen konstruerer stadig et Grønland med problemer, som skal afhjælpes, men hvor Grønland tidligere blev tillagt en passiv offer-position, ses der her en begyndende anerkendelse af grønlandsk handlekraft, idet det fremhæves, at Naalakkersuisut selv har "igangsat et arbejde". Relationen mellem Grønland og Danmark fremstår altså mere lige i denne fortælling end tidligere.

Gennem vores kodning efter karakteristiske helte- og offer-karakterer, bliver det tydeligt, at den generelle fortælling om Danmark og Grønlands relation er blevet mere ligeværdig. I debatten fra 2024 er det væsentligt sværere at finde fortællinger, der passer ind i den forhenværende helte- og offerkonstruktion, vi tidligere har analyseret frem. Det næste citat, der kan findes, som har en konstruktion, der minder om den forhenværende helte- og offer-konstruktion, kommer fra daværende Dansk Folkeparti politiker, Alex Ahrendtsen, som debatterer værnepligt for grønlændere og færinger: ”Jeg ved jo, at de lande meget gerne vil have indflydelse på forsvaret, men det betyder så også, at man skal bidrage selv, og der halter det lidt” (Folketinget, 2024). Ahrendtsens udtalelse trækker tråde tilbage til tidligere års debatter, hvor Grønland blev fremstillet som modtager frem for aktiv deltager i relationen. Når han udtaler, at ”man skal bidrage selv, og der halter det lidt”, konstrueres Grønland som værende mangelfuld i forhold til det fælles ansvar. Samtidig fremstår Danmark som den part, der definerer vilkårene og forventningerne til deltagelse. Grønland bliver i denne fortælling mål for opdragelse og korrektion, der må leve op til bestemte krav, fastlagt af Danmark. Selvom udtalelsen ikke direkte reproducerer den klassiske helte/offerfortælling, rummer den stadig en underliggende asymmetri, hvor Danmark indtager en implicit overlegen position som normgivende og vurderende autoritet.

For at understrege hvordan den generelle fortælling om Danmark og Grønlands relation har ændret sig gennem årene, vil der nu rettes fokus mod statsminister, Mette Frederiksens, afsluttende tale i 2024-debatten.

Unge grønlænderes uddannelsesvilkår er et tema, som både debatteres i 2018 og 2024. I 2018 var fortællingen i Løkkes afsluttende tale, at danske sprogkundskaber var den afgørende faktor for at lykkes i uddannelsessystemet. I Frederiksens afsluttende tale udtaler hun:

Derfor har vi på kraftig opfordring fra ikke mindst de grønlandske medlemmer af Folketinget haft et stigende fokus på at gøre adgangen og velkomsten til Danmark bedre, så vi forhåbentligt understøtter de unges trivsel og mindsker frafaldet. Der er altså stadigvæk nogle udfordringer, også når jeg hører herboende grønlændere og grønlandske studerende, som oplever fordomme og bliver ekskluderet. Mange falder fra deres

studier, og nogle ligefrem taler om racisme, og så er vi jo bare overhovedet ikke i mål (Folketinget, 2024).

I citatet skifter fokus fra sproglige kvalifikationer til sociale og strukturelle barrierer for grønlandske unges trivsel og gennemførelse af uddannelse i Danmark. I citatet anerkendes det, at der eksisterer racisme og fordomme mod grønlændere i Danmark, og at dette udgør en væsentlig hindring i deres deltagelse og succes. I stedet for at fremstille Danmark som et åbent og imødekommende land, der blot kræver sprogkundskaber som adgangsbillet, sættes nu fokus på det danske samfunds manglende evne til at inkludere og støtte grønlandske unge. Den implicitte asymmetri forskydes således, at Danmark ikke længere fremstår som en helte-karakter, men nu også som en del af problemet. Denne fortælling peger i retning af et mere selvkritisk Danmark, hvor ansvaret for de ulige vilkår ikke alene placeres i Grønland, men også i det danske samfunds manglende forståelse og støtte. Det er ikke længere Grønlands ansvar alene at løfte sig selv ved hjælp af danskundskaber og integration i det danske system. I stedet rettes opmærksomheden mod, hvordan Danmark selv må lave ændringer. Hermed bevæger fortællingen sig væk fra en ensidig helte/offer-fortælling og mod en mere kompleks relationsforståelse.

Derudover introduceres her en ny dynamik i relationen, som ikke kom til udtryk i hverken 2008 eller 2018 debatten. Hvor Danmark tidligere er blevet fremstillet som den part, der kunne advare og vejlede Grønland, fremstilles det her, hvordan Danmark har handlet "på kraftig opfordring" fra grønlandske folketingsmedlemmer. Dette skift konstruerer Grønland som en aktør, der ikke længere primært er en passiv modtager af hjælp, men en aktør, der kan formulere krav og også få dem gennemført. Dermed kan dette ses som en begyndende bevægelse væk fra den asymmetriske helte/offer-fortælling og hen imod en mere ligeværdig fortælling, hvor Grønland også får mulighed for at definere problemer, og hvor Danmark også kan være en del af problemet.

Et andet markant skifte i fortællingen om relationen kommer til udtryk i fokuset på spiralsagen. Sagen udgør et stort tema i statsministerens afsluttende tale og i debatten fra 2018 generelt. I talen udtaler Frederiksen følgende:

Derfor har jeg selv engageret mig i den her sag. Jeg synes, det er det rigtige, vi gør lige nu fra dansk side, for historisk har der været et ulige forhold mellem vores tre lande, og jeg synes, det er rigtigt af os i de her år at turde at åbne skabene og skufferne op og kigge ind i vores historie og vores fælles erindring på godt og ondt. Og der er begge dele. Der er begge sider af mønten i den dansk-grønlandske historie. Det er der (Folketinget, 2024).

Frederiksens udtalelse markerer et brud med de tidligere års fortællinger om Danmarks rolle i relation til Grønland. Hvor Danmark i tidligere debatter blev fremstillet som en uselvisk hjælper og moralsk overlegen part, der både historisk og aktuelt har handlet for Grønlands bedste, åbnes der her op for en mere nuanceret forståelse af Danmarks rolle. Med vendingerne som "på godt og ondt" og "der er begge dele" produceres der en forståelse af Danmark som et land, der nu historisk også har været skyld i dårlige ting. Dermed forskydes fortællingen om Danmark fra at være entydigt god til også at rumme muligheden for skyld og ansvar.

Sammenfattende viser analysen af folketingsdebatten fra 2024, at det i stigende grad bliver vanskeligere at identificere de klassiske helte- og offer-konstruktioner, som ellers har præget debatterne i 2008 og 2018. Hvor Danmark tidligere konsekvent blev positioneret som den moralsk overlegne helt, og Grønland som et passivt offer med behov for hjælp, ses nu en bevægelse mod mere ligeværdige og nuancerede fortællinger. Fortællingerne i 2024 er præget af dialog, anerkendelse af grønlandsk handlekraft og en begyndende selvrefleksivitet i den danske position. Enkelte citater trækker dog stadig tråde til de tidligere fortællinger om Danmark som normgivende og Grønland som mangelfuld, hvilket vidner om, at sporene fra den asymmetriske relation ikke er helt forsvundet. Det mest markante skifte ses i Frederiksens afsluttende tale, hvor hun anerkender historisk ulighed og åbner for, at Danmark også kan bære skyld og ansvar. Hermed brydes det entydige billede af Danmark som en udelukkende helte-karakter, og der introduceres mulighed for, at Danmark fremadrettet kan rumme mere komplekse karaktertræk i fortællingen om relationen til Grønland.

10.2.4 Delkonklusion

Analysen viser, at i folketingsdebatten fra 2008 fremstilles Danmark som en uselvisk og generøs hjælper, der både har kompetencer og moral til at afhjælpe Grønlands udfordringer, hvilket konstruerer Danmark som værende værdig til beundring og anerkendelse. Derimod fremstår Grønland som et hjælpetrængende offer med massive udfordringer, der har behov for støtte udefra. Dette skaber en asymmetri i relationen, hvor Danmark fremstår aktiv og handlende, mens Grønland fremstår som passiv modtager, der forventes at udvise taknemmelighed. I 2018 videreføres de tidligere karakterer og relationens asymmetri, men med en skærpet betoning af Danmarks pligt og ret til at gribe ind over for Grønlands problemer. Danmark tildeles dermed ikke blot handlekraft, men også autoritet til at diskutere, vurdere og intervenere i den grønlandske situation. De samme meningsskabelser kommer til udtryk i daværende statsministers afsluttende bemærkninger. I 2024 spores en forskydning væk fra fortællingen med de tidligere analyserede helte- og offer-karakterpositioner og hen mod en mere ligeværdig relation. Dog rummer folketingsdebatten stadig fortællinger med en underliggende asymmetri i relationen, fordi Danmark indtager en implicit overlegen position som normgivende og vurderende autoritet. I statsministerens afsluttende bemærkninger fra 2024 er der en tydelig forskydning fra Danmark som værende entydigt god til også at rumme muligheden for skyld og ansvar. Samtidig konstrueres Grønland som en aktør, der ikke længere primært er en passiv modtager af hjælp, men en aktør, der kan formulere krav og også få dem gennemført.

Fortællingen om Danmark og Grønlands relation, hvor Danmark konstrueres som en helte-karakter og Grønland som en hjælpetrængende offer-karakter, der ifølge dokumentaren Grønlands Hvide Guld er herskende i samfundet, eksisterer i høj grad i folketingsdebatterne fra 2008 og 2018. I folketingsdebatten fra 2024 åbnes der i højere grad for nye karakterforståelser og positioner.

10.3 Den offentlige debat om Grønlands Hvide Guld

I dette analyseafsnit vil vi undersøge, hvordan den offentlige debat om Grønlands Hvide Guld kan forstås i sammenhæng med fortællinger om Danmark og Grønlands relation. Dette gøres med udgangspunkt i Foucaults (1972, 1980) begreber om magt og viden og Losekes (2019) teori om fortællinger som meningsskabende redskaber.

10.3.1 De to perspektiver i den offentlige debat

Dokumentaren Grønlands Hvide Guld møder massiv kritik i den danske offentlighed. Allerede kort efter udgivelsen begynder en bølge af modreaktioner fra danske medier og eksperter, som især angriber dokumentarens beregninger og metodiske usikkerhed. Her er der særligt tale om dokumentarens påstand om, at Danmark har tjent, hvad der ifølge dokumentarens beregning i nutidsværdi svarer til mindst 400 milliarder kroner på kryolitudvindingen (Barsøe, 2025). Kritikken kommer til udtryk i en række medier herunder TV2, som finder at eksperterne: økonomiprofessor, Torben M. Andersen, overvismand for De Økonomiske Råd, Carl-Johan Dalgaard, og professor emeritus i økonomi, Kjeld Møller Pedersen, alle udtrykker, at tallet er misvisende og forbundet med stor usikkerhed (Seidelin, 2025). Kritikken bliver så omfattende, at DR vælger at afpublicere dokumentaren den 19. februar 2025 ti dage efter udgivelsen (Seidelin, 2025).

I de offentlige reaktioner på afpubliceringen af dokumentaren bliver det tydeligt, at debatten især indeholder to perspektiver. Det danske og det grønlandske. Dette ses også i vores interviews, hvor det er tydeligt, at vores informanter har et andet perspektiv på dokumentaren end holdningen fremlagt ovenfor. Informanten Pilu beskriver sit perspektiv på dokumentaren således:

(...) Den følte jeg virkelig var rigtig god, fordi der kom de ind på den uretfærdige forskelsbehandling, grønlændere har oplevet igennem rigtig mange år. Og det blev virkelig lagt frem og belyst, så selv mine forældre var i chok. De kendte ikke engang til det. Men så var der det med tallene, som mange eksperter jo var uenige i. Og så var det som om, at den dokumentar fuldstændig blev discredited. Og det var jo rigtig øv, fordi det var virkelig en dokumentar, som rigtig mange grønlændere var enige i. Og

det var ikke tallene. Tallene var egentlig i bund og grund pisse ligegyldige for os (Bilag 2, 17:21-18:41).

I citatet fremgår det, hvordan Pilu oplever dokumentaren som en vigtig stemme, der synliggør uretfærdigheder og erfaringer, som mange grønlændere ifølge ham kan genkende. Pilus udtalelse "Tallene var egentlig i bund og grund pisse ligegyldige for os" understreger, at dokumentarens betydning for ham ikke ligger i dens faktuelle udregninger, men i dens evne til at synliggøre oplevet uretfærdighed, hvilket står i kontrast til den kritik, der ellers er blevet rettet mod dokumentaren. Ifølge Loseke vurderes en fortælling som sand, meningsfuld eller overbevisende afhængigt af modtagerens egne erfaringer, værdier og forståelser af verden. Det betyder, at en fortælling kan fremstå som stærk og rørende for en gruppe, men som utroværdig eller irrelevant for en anden (Loseke, 2019). Pilus udsagn om, at dokumentaren "var rigtig god, fordi der kom de ind på den uretfærdige forskelsbehandling, grønlændere har oplevet igennem mange år", vidner om, at hans forståelse af relationen stemmer overens med den tidligere fremanalyseret fortælling om Grønland som en klassisk offer-karakter, der har lidt skade uden selv at bære skyld. På den måde har Pilu samme forståelse af Grønland og Danmarks relation, som dokumentaren konstruerer, hvorfor han finder den troværdig.

Med udsagnet "det var virkelig en dokumentar, som rigtig mange grønlændere var enige i" giver Pilu udtryk for, at han ikke står alene med sin opfattelse af dokumentaren som troværdig, men at mange grønlændere deler samme vurdering. Dermed kan det tyde på, at grønlændere udgør en gruppe, som deler en social og kulturel baggrund, der medvirker, at de i høj grad har samme erfaringer, værdier og forståelser af verden, og at disse forståelser og erfaringer stemmer overens med dokumentarens fortælling.

Pilus oplevelse står ikke alene. Vores informant Sava sætter også ord på, hvordan dokumentarens virkning ikke afhænger af præcise beregninger, men af den oplevede uretfærdighed og de følelser den vækker. Hun fortæller:

Jeg så den (...) jeg var sådan lidt, jeg kunne godt se de der udregninger der, det kunne jeg da måske godt se godt kunne blive et problem. Fordi i Danmark er man sådan meget kassetænkende. Mens for grønlændere det kunne, no offence, det kunne have været 500 kr eller det kunne have

været 500 milliarder. Pointen er at de tog noget og gav det ikke tilbage. Og pointen er at man ikke bare kan sige vi har været fucks, det har været lort, det er ikke os der har gjort det. Det var dem før os. Lad os komme videre. Fordi vi vil rigtig gerne jer. Men det er bare så svært at sige, ikke? Det er bare så svært at sige (Bilag 4, 18:23-19:36).

Savas citat tydeliggør, hvordan dokumentarens betydning for hende ikke ligger i det eksakte økonomiske regnestykke, men i fortællingen om uretfærdighed. Savas udsagn: "det kunne have været 500 kr. eller det kunne have været 500 milliarder" illustrerer, at det for hende ikke handler om det konkrete beløb, men mere om det principielle. Derudover er det tydeligt i citatet, hvordan hun ikke bare forstår dette som hendes egen forståelse, men en forståelse hun knytter til det at være grønlandere. Som tidligere beskrevet identificerer Loseke forskellige meningsformer. I udsagnet "pointen er at de tog noget og gav det ikke tilbage" bliver det tydeligt, hvordan Sava finder mening i dokumentaren ud fra en moralsk vurdering, der omhandler, hvad der er rigtigt og forkert. Dermed bliver det tydeligt, hvordan hendes forståelse i høj grad bygger på moralske principper, og hvordan hun forstår dette som en generel ting for gruppen grønlandere.

Når Sava samtidig påpeger, at "i Danmark er man sådan meget kassetænkende", peger hun på en oplevet kulturel forskel i, hvad der tilskrives værdi. I hendes perspektiv bliver danskeres fokus på økonomisk evidens og metodisk stringens et udtryk for en snæver forståelsesramme, som ikke rummer de erfaringsmæssige eller moralske betydninger, som dokumentaren bærer for grønlandere. Ifølge Loseke (2019) viser dette, hvordan forskellige publikummer tilgår og vurderer fortællinger ud fra egne kulturelle dimension. For det grønlandske publikum fungerer dokumentaren som en vigtig fortælling, der italesætter erfaringer, mens den for den danske medieoffentlighed netop afvises, fordi den ikke opfylder kravene til objektiv og målbar sandhed. Det er med til at tydeliggøre, at debattens to sider, især består af et grønlandsk perspektiv, der finder dokumentaren troværdig, fordi den opleves som genkendelig og et dansk perspektiv, som ikke finder den troværdig.

10.3.2 Afpublikering af dokumentaren Grønlands Hvide Guld

Det kommer til udtryk, at forskellen i troværdighed afhænger af forskellige erfaringer, værdier og forståelser, hvilket også kan forstås som, at de forskellige grupper har to forskellige syn på, hvad der kan defineres som sandt. Derfor bliver det relevant at inddrage Foucaults begrebsramme til at undersøge, hvilke underliggende regler, der gør det muligt for bestemte udsagn at fremstå som meningsfulde og sande (Foucault, 1972).

Som beskrevet tidligere omhandler kritikken af dokumentaren i høj grad, at den skulle indeholde forkerte beregninger og være metodisk usikker. I forbindelse med afpubliceringen udtaler DRs nyhedsdirektør, Sandy French, i en pressemeddelelse:

Det er jeg uendeligt ked af og flov over, og jeg vil gerne give en meget klar undskyldning på vegne af DR for, at vi har publiceret en dokumentar, som ikke lever op til de standarder, som man skal kunne forvente af os (Seidelin, 2025).

Citatet fungerer her som en eksplicit distancering fra dokumentaren. Ved at sige, at den "ikke lever op til de standarder, man skal kunne forvente", positionerer DR sig som et medie, der tager afstand fra den metodiske måde dokumentaren har produceret viden på. I denne kontekst bliver det tydeligt, at dokumentarens moralske og erfaringsbaserede genkendelighed ikke anerkendes som en legitim form for viden i den danske medieoffentlighed, hvis den ikke samtidig understøttes af målbare, verificerbare data. Foucault beskriver de regler og betingelser, der bestemmer, hvad der kan siges og tænkes som sandt, som sandhedsregimer (Foucault, 1980). Dokumentaren bliver altså fremstillet som et afvigende produkt, der ikke passer ind i det sandhedsregime, som DR som institution er underlagt grundet metodisk usikkerhed i udregningerne.

DR beslutter i forbindelse med afpublicering desuden af fyre den daværende nyhedschef, Thomas Falbe, og i forbindelse med fyringen knyttes en kommentar om, at man nu vil "lægge sig i selen" for at genoprette den troværdighed DR ellers plejer at have (Seidelin, 2025). Dette forstærker en endnu tydeligere distancering fra dokumentaren og dens vidensproduktion, som ikke lever op til kriterierne for sandhed

ud fra det sandhedsregime, som DR er underlagt. Ud fra Foucaults forståelse er viden og magt uløseligt forbundet og gensidigt konstituerende (Foucault, 1980). Viden bliver en effekt af magt, og magt virker gennem produktion og regulering af viden. Når DR afpublicerer dokumentaren og samtidig afskediger en ledende medarbejder, markerer det ikke blot et redaktionelt opgør med dokumentarens metodiske grundlag, men også en aktiv iscenesættelse af, hvad der tæller som gyldig viden. Disse handlinger kan forstås som eksempler på det, Foucault betegner som "politisk økonomi for sandhed" (Foucault, 1980:131), hvor bestemte former for viden foretrækkes, mens andre udelukkes. I dette tilfælde bliver økonomisk nøjagtighed og metodisk stringens definerende kriterier for, hvad der kan opnå offentlig legitimitet. DR fremstår i denne sammenhæng ikke blot som en enkeltstående aktør, men som en central institution i det danske samfunds vidensproduktion. Som public-service-medie har DR en særlig position og autoritet i den danske offentlighed, hvilket betyder, at deres beslutninger har stor gennemslagskraft i forhold til, hvad der fremstår som legitimt og troværdigt. Når DR vælger at afpublicere dokumentaren, sender det derfor et stærkt signal om, hvilken viden der kan accepteres som sand. DR er derfor ikke kun underlagt det eksisterende sandhedsregime, men er også selv med til at reproducere det.

Ifølge Foucault (1980) virker magt gennem produktion og regulering af viden, hvilket kom til udtryk i afpubliceringen, som tidligere blev analyseret som ikke udelukkende værende en redaktionel handling, men en del af en større struktur, hvor visse typer af viden ekskluderes. Dermed udøves magt ikke kun gennem det, der siges, men også gennem det, der gøres tavst. Dette kom til udtryk i det tidligere citat fra Pilu, hvor han beskriver: "Men så var der det med tallene, som mange eksperter jo var uenige i. Og så var det som om, at den dokumentar fuldstændig blev discredited". Citatet vidner om en oplevelse af, at da dokumentaren blev afvist som metodisk usikker, så blev hele dens budskab og fortælling afvist som usand. Når DR fjerner dokumentaren grundet forkerte beregninger og metodiske usikkerheder, fjerner de også dokumentarens fortælling om uretfærdighed og udnyttelse, som er genkendelig for grønlandere. Dermed bliver DRs handling i form af publicering medvirkende til at gøre fortællingen om Danmark som en skurke-karakter og Grønland som en klassisk offer-karakter tavs.

En anden informant giver udtryk for, at DR kunne have løst problemet på andre måder end ved afpublicering. Ella udtaler:

Jeg synes, at de kunne [DR] skære lidt, rette lidt i den [Grønlands Hvide Guld], hvis der var noget, der var forkert. Eller måske skrive et eller andet information (...) sådan et eller andet, der poppede op, i stedet for at slette hele dokumentaren. Måske redigere den, eller et eller andet. Fordi det virker sådan lidt mærkeligt, at den bare skal tages helt ned. Men det er jo en del af en kolonisering (Bilag 7, 19:19-21:40)

I citatet fremgår det, hvordan Ella ikke alene stiller spørgsmålstejn ved DR's valg om at fjerne dokumentaren, men også ser beslutningen som en del af en større strukturel magtudøvelse, som hun betegner som "en del af en kolonisering". Denne formulering kan forstås, som at Ella oplever, at afpubliceringen udgør en historisk praksis, hvor grønlandske perspektiver og fortællinger nedprioriteres, gøres tav eller afvises af danske institutioner. Når hun foreslår alternativer som at "rette lidt" eller tilføje kontekstualiserende information, fremhæver hun, at der fandtes måder, hvorpå DR kunne have bevaret fortællingen, samtidig med at de forholdt sig kritisk til dele af indholdet. I stedet tolker hun valget om afpublicering som et udtryk for magt og dermed en beslutning, der ikke blot handler om fakta, men om hvilke forståelser og erfaringer der gives plads til i den offentlige debat.

Denne mekanisme kan forstås i forlængelse af Losekes pointe om, at fortællingers troværdighed ikke alene afhænger af deres indhold, men også af hvordan og hvor de formidles, og af hvem de bliver fortalt (Loseke, 2019). Fortællinger, der udspringer af marginaliserede grupper, bliver ifølge Loseke ofte afvist som mindre gyldige, især når de ikke stemmer overens med majoritetens erfaringer og forståelser af verden (Loseke, 2019). Når grønlandere i vores interviews udtrykker, at de føler sig spejlet i dokumentaren, men samtidig oplever, at den bliver afvist i offentligheden, viser det netop denne dynamik. En fortælling, som for en marginaliseret gruppe opleves som sand og betydningsfuld, bliver gjort illegitim, fordi den ikke lever op til de formelle krav til objektivitet og dokumentation, som er indlejret i det dominerende.

10.3.4 Satireindslaget i Tæt på Sandheden

Kort efterfulgt af Grønlands Hvide Guld blev der i et afsnit af satireprogrammet, Tæt på Sandheden, vist et indslag, der omhandlede dokumentarens udformning og afpublicering. Indslaget havde navnet "Grønlands brune is" og skulle ifølge

produktionen være en metakritik af DR og hele paradokset i, at DR, som et public-service-medie, først publicerer og sidenhen fjerner dokumentaren fra offentligheden (Jäger, 2025). Som beskrevet i problemfeltet udspiller satiren sig blandt andet gennem en karakter, en dansk kvinde iført ansigtstatoveringer inspireret af inuitkultur, som forsøger at afdække Danmarks historiske profit, dog ikke på mineraler som kryolit, men på isen kæmpe eskimo (Nielsen, Paludan & Christensen, 2025).

I forbindelse med, at der fra grønlandsk side blev rettet stærk kritik mod satireindslaget, blev indslaget diskuteret i Presselogen den 2. marts 2025. Her udtaler, Christian Jensen, chefredaktør for Politiken:

Jeg ser det her som DR, der prøver at udstille sig selv (...) her er det faktisk DR, der gør grin med DR. Det er magten, der gør grin med magten selv. Fordi satire skal ikke gøre grin med minoriteter eller stereotyper efter min opfattelse, derfor mener jeg at den her udsendelse eller program er både morsomt, set i det perspektiv og, også retter sig det rette sted hen (TV 2 News, 2025, 03:50-04:23).

Udtalelsen illustrerer, at Jensen forstår satireprogrammet, som at DR ønsker at gøre grin med sig selv, og programmet dermed skal forstås som en intern selvironisk kommentar. Dette kan forstås som et udtryk for, at det tidligere omtalte sandhedsregime, hvor målbare og verificerbare data vægtes højt, er dybt indlejret i det danske samfund, eftersom der naturligt kan gøres grin med dokumentarens vidensproduktion. Ud fra denne forståelse ses satireindslaget som selvrefleksion og en måde, hvorpå DR tager ansvar for begået fejl i forbindelse med dokumentaren. Som nævnt møder satireindslaget kritik fra det grønlandske perspektiv, hvilket også kommer til udtryk blandt vores informanter. Informant Pilu udtaler følgende:

(...) Ja, jeg synes jo fuldstændig, det var ufint (...) Specielt når man sad og læste kommentarerne efter, og de eksperter, der kom ud og snakkede om det efter, at den var rettet mod DR. Men det var som om, at de ikke kunne se hvorfor grønlandere blev stødt over det (...) Det var fordi, at de

fuldstændig ligegyldige gjorde os. Og vores argumenter for, at vi er blevet uretfærdigt behandlet og sådan noget. Og det var en af de ting, vi har oplevet mange gange, der bare bliver ved (Bilag 2, 19:04-20:33).

Pilus reaktion viser tydeligt, hvordan han oplever satireindslaget som en nedgørelse, ikke blot af dokumentaren, men af grønlændere som gruppe. Udsagnet: "det var fordi, at de fuldstændig ligegyldige gjorde os. Og vores argumenter for, at vi er blevet uretfærdigt behandlet og sådan noget" fremhæver, hvordan satireindslaget i hans optik bidrager til en fortsat fortielse af grønlænderes forståelser og erfaringer. Når der gøres grin med dokumentarens vidensproduktion, opleves det som en latterliggørelse af dokumentarens fortælling, om Danmark som en skurke-karakter, som legitim viden. Dette vidner om, at selvom satireindslaget ifølge produktionen havde til hensigt at udstille DR, kan det for Pilu og andre grønlændere opleves, som en latterliggørelse af den fortælling, de forstår som sand.

I vores interviews bliver det tydeligt, at det ikke kun er satireindslagets indhold, der påvirker vores informanter, men også selve satiren som kommunikationsform. Dette kommer til udtryk i en personlig holdning hos vores informant, en medarbejder fra Det Grønlandske Hus, som udtaler følgende:

Det, der ligger i, det er, vi forstår ikke satire. Det er ikke vores humor (...) det er dybt nedladende. Vi forstår ikke komikken, vi forstår ikke humoren. Det gør danskere, og jeg kan også godt forstå den, fordi jeg er multikulturel. Jeg forstår godt satire, men det, jeg ikke forstår, det er, at der ikke bliver respekteret, at vi ikke, vi forstår det ikke, så lad være med at inddrages i det (...) Og det er en kæmpe kultur i det danske samfund, satireunderholdning. Jeg elsker det også selv. Jeg elsker det ikke, når det bevæger sig ind mod en krænkende tone, og en nedladende tone, og man inddrager en kultur, der ikke står inden for satire, og ikke forstår satire, og forstår ikke den humor (Bilag 8, 16:11-17:05)

I citatet giver medarbejderen fra Det Grønlandske Hus udtryk for, at satire ikke er en del af den grønlandske humor, men er en stor del af den danske kultur. Ifølge Loseke (2019) skabes mening blandt andet gennem kulturelle dimensioner, som former fortællingers indhold gennem betydningssystemer. Fortællinger bliver ifølge Loseke (2019) forståelige for andre end fortælleren, når de trækker på systemer af betydninger, som i nogen grad er fælles for både afsender og modtager. Ud fra medarbejderens udtalelse bliver det tydeligt, at grønlændere og danskere ikke nødvendigvis trækker på fælles betydningssystemer, når det omhandler humor. Dermed bliver der med satireindslaget benyttet en fortællingsform fra DR som afsender, der ikke nødvendigvis er meningsgivende for en grønlandsk modtager.

Satireindslaget bliver dermed aflæst og forstået fra to vidt forskellige perspektiver. For Jensen og dele af den danske medieoffentlighed fremstår indslaget som en legitim intern kritik af DR. Mens det for informanterne og andre grønlændere, fremstår som en latterliggørelse af den fortælling, de forstår som sand.

10.3.5 Det grønlandske modsvar

Kort efter afpubliceringen af Grønlands Hvide Guld og udgivelsen af satireindslaget i Tæt på Sandheden blev der som en modreaktion afholdt en demonstration i Nuuk mod den racisme, som mange grønlændere mener at opleve fra dansk side (Mikkelsen, 2025). Formålet var ifølge en af demonstrationens medarrangører, Pernille Benjaminsen, at sende et klart signal om krav på ligeværd og respekt, og at synliggøre den hårde tone, der ifølge deltagerne præger den offentlige debat om Grønland og grønlændere (Mikkelsen, 2025).

Denne form for samlet grønlandsk handling kan forstås som et modsvar, hvor grønlændere tydeligt markere, at de nægter fortællingen om Danmark som en moralsk overlegen helte-karakter, der generøst har givet støtte til et hjælpetrængende Grønland. Demonstrationen mod afpubliceringen og satireindslaget, som understreger afpubliceringens legitimitet, kan derfor ses som en opbakning til dokumentarens fortælling om Danmark som en skurke-karakter, der økonomisk har udnyttet Grønland. Demonstrationen bliver også en tydelig markering på, at man ikke vil acceptere at blive gjort tavs. Den bliver derfor ikke kun et opgør med den måde, grønlændere bliver talt

om, men et krav om at blive lyttet til, og at deres fortælling bliver taget alvorlig. Demonstrationen er medvirkende til, at fortællingen, der rummer det grønlandske perspektiv, får mere plads i offentligheden og folks bevidsthed. Med Foucaults begreb kan det forstås som en forskydning i den politiske økonomi for sandhed, hvor nye stemmer og erfaringer forsøger at vinde autoritet i det offentlige rum (Foucault, 1980:131). Det bliver derfor ikke kun en kritik af satireindslaget eller dokumentaren, men en kamp om, hvilke stemmer og erfaringer, der overhovedet kan anerkendes som gyldige.

Vores informant Pilu udtrykker ligeledes, at der er et potentiale for at skabe en ny offentlig samtale, der rummer den grønlandske fortælling. Han udtaler følgende: "(...) fordi nu har vi endelig noget opmærksomhed på Grønland, så lad os fuldstændig tage den nu" (Bilag 2, 24:41-25:30). Hans udsagn peger på, at der fra grønlandsk side er en vilje til at ville deltage i den offentlige debat samt udfordre den herskende danske fortælling.

10.3.6 Delkonklusion

Analysen viser, at debatten om Grønlands Hvide Guld især består af to perspektiver. Et grønlandsk og et dansk. Det grønlandske perspektiv finder dokumentaren troværdig, fordi deres erfaringer, værdier og forståelser af verden stemmer overens med den fortælling, som dokumentaren konstruerer. Derved kan det ses, hvordan det grønlandske perspektiv forstår fortællingen, hvori Danmark konstrueres som skurk og Grønland som klassisk offer som sand. Det danske perspektiv fokuserer i modsætning til det grønlandske ikke på selve dokumentarens fortælling, men i højere grad på dens måde, hvorpå den metodisk har produceret viden. Ved afpublicering af dokumentaren og afskedigelse af daværende nyhedschef tager DR tydeligt afstand fra dokumentarens metodiske grundlag. Det tydeliggør, at DR ikke blot er underlagt, men også magtfulde medproducenter af et sandhedsregime, som vægter målbare og verificerbare data højere, end den moralske og erfaringsbaserede genkendelighed, som grønlændere oplever. Derudover ses det, at selvom DR afpublicerer dokumentaren grundet fejlagtige beregninger, medvirker dette, at hele dokumentarens budskab fjernes. Afpubliceringen opleves for nogle af vores informanter som en tavsliggørelse af fortællingen om Danmark som en skurke-karakter og Grønland som en klassisk offer-karakter. Ligeledes ses det, at de to forskellige perspektiver forstår

satireindslaget, Grønlands Brune Is, forskelligt. Det danske perspektiv ser satireindslaget som selvrefleksion, og en måde hvorpå DR tager ansvar for egne fejl. I modsætning hertil forstår det grønlandske perspektiv indslaget som en latterliggørelse af den fortælling om Danmark og Grønlands relation, som de finder troværdig. Derudover ses det også, at fortællingsformen satire ikke nødvendigvis er meningsgivende for en grønlandsk modtager. Afslutningsvis ses det, hvordan grønlandske demonstrationer ikke kun kan ses som en kritik af satireindslaget eller afpubliceringen af dokumentaren, men en kamp om hvilke stemmer og erfaringer der kan anerkendes som gyldige.

10.4 Debattens betydning for grønlændere bosat i Danmark

I dette analyseafsnit vil vi undersøge, hvordan debatten om Grønlands Hvide Guld og de tilknyttede fortællinger om Danmark og Grønlands relation påvirker grønlændere bosat i Danmarks sociale position samt deres måde at håndtere denne positionering på. Dette vil vi gøre med afsæt i Losekes (2019) teori om fortællinger som meningskabende redskaber, Goffmans (2009) teori om stigma og Foucaults (1982) begreber om subjektivering.

10.4.1 Fortællingers konsekvenser i mødet mellem mennesker

I analysen frem til nu er der analyseret forskellige fortællinger om Grønland og Danmarks relation, herunder også hvilke forskellige følelsesmæssige og adfærdsmæssige forventninger, der kobles til disse fortællinger. I fortællingen, hvor Danmark fremstår som en uselvisk, generøs og moralsk overlegen helt, konstrueres Danmark som værende værdig til beundring og anerkendelse. I denne fortælling konstrueres Grønland som værende et hjælpetrængende offer med massive udfordringer, der passivt modtager hjælp fra Danmark. Dette skaber en forventning om, at Grønland udviser taknemmelighed overfor Danmark. Disse fortællinger eksisterer ikke kun i politiske debatter og mediedækning, de påvirker også menneskers interaktioner med hinanden og indviders selvopfattelse. Når lande forbindes med karaktertræk som: generøs, utaknemmelige, hjælpetrængende eller afhængig, får disse kategorier ikke kun betydning for relationen mellem landene, men også for de mennesker, der tilhører nationen. Når fortællinger har skabt negative

forventninger til en bestemt gruppe, kan dette også forstås som stereotype forståelser af en gruppe. Her bliver Goffmans teori om stigma relevant. Da stigma er en dybt miskrediterende egenskab, der medvirker, at et individ ses som et nedvurderet menneske. Stigmatisering involverer en kategorisering af personer med bestemte træk eller adfærdsformer, hvortil der knyttes bestemte stereotype forståelser af medlemmernes egenskaber og personlige karakteristika (Goffman, 2009).

Flere af vores informanter udtrykker, hvordan de i interaktioner med andre tildeles bestemte sociale roller ud fra deres grønlandske baggrund. Pilu fortæller følgende:

(...) mange grønlændere, blandt andet mig, føler ofte, at vi skal forsvare, hvorfor vi får bloktilskud. At vi bliver sådan lidt sat i en forsvarsposition fra start af, og så sidder man jo bare, du ved, "dodger punches". Man kan ikke selv komme ud med det, fordi man skal svare på det, der bliver sagt (...) det starter og slutter altid med bloktilskud. Så man bliver jo altid sat i en position, hvor man skal forsvare. Og det giver jo også lidt en vibe af, du ved, så kan jeg jo godt tænke på, hvorfor skal jeg egentlig forsvare, at mit land får et bloktilskud (Bilag 2, 33:44-34:47).

Citatet illustrerer, hvordan stærke kollektive fortællinger om relationen mellem Grønland og Danmark, særligt om økonomisk afhængighed, oversættes til sociale forventninger i hverdagsinteraktioner. Informanten beskriver, hvordan han som grønlænder næsten automatisk kobles til spørgsmål om bloktilskud, og hvordan det placerer ham i en vedvarende forsvarsposition: "man bliver jo altid sat i en position, hvor man skal forsvare". Med afsæt i Losekes teori bliver det tydeligt, at vi her ser et eksempel på, hvordan moralsk ladede fortællinger danner forventninger til, hvordan bestemte grupper bør føle og handle (Loseke, 2019). Fortællingen om Danmark som en helt, der yder økonomisk støtte til Grønland den hjælpetrængende offer-karakter, aktiverer en identitetsmodel, hvor grønlændere socialt placeres i en rolle, hvor de skal forsvare at modtage støtte.

Her bliver et nationalt økonomisk anliggende også overført til at være et personligt ansvar. Her er det ikke staten Grønland, der skal forsvare det, men den enkelte grønlænder, der skal stå til regnskab for bloktilskuddet. Her ses hvordan fortællinger

om Grønland kobles direkte til gruppen grønlændere. Ud fra Goffmans teori om stigma kan dette også forstås, som at gruppen grønlændere bliver stigmatiseret, og at der til gruppen knyttes en stereotyp forståelse om, at gruppen er passive modtagere af dansk støtte uden legitim grund. Når informanten siger, at han "dodger punches" i samtaler, peger det på, at kommunikationen er asymmetrisk. Han får ikke mulighed for at formulere egne fortællinger eller oplevelser, men må reagere på andres forventninger. I forbindelse med en stigmatiseringsproces sker der en udradering af alle unikke personlige kvaliteter og egenskaber, som det stigmatiserede individ rummer, og kun stereotype forståelser af egenskaber ses (Goffman, 2009). Det kan anses, at det er det, der kommer til udtryk, når informanten i interaktioner først og fremmest skal forsvare Grønlands økonomiske relation til Danmark og ikke i stedet mødes som et individ med unikke, personlige kvaliteter og egenskaber. Det bliver dermed tydeligt, at fortællingen, hvor Grønland fremstår som et hjælpetrængende offer, kan skabe direkte konsekvenser i sociale interaktioner for grønlændere bosat i Danmark.

Pilu fortæller ligeledes om andre sammenhænge, hvor han oplever sociale forventninger, der er bundet op på en fortælling om Danmark og Grønlands relation. Han forklarer, at hvis man som grønlænder nævner selvstændighed eller et ønske om selvstændighed, så sker følgende:

(...) Det er som om, at de ikke forstår, hvad vi mener, når vi siger selvstændighed. Fordi hver gang man hører om det, så bliver det, at om så skal de da skride ud af Danmark, og så skal vi ikke have bloktilskud? Fordi vi gider ikke være en del af Danmark. Hvor det, vi vil jo gerne være en del af rigsfællesskabet, men vi vil gerne være vores eget land. Og det føler jeg bliver rigtig overset, og der kan man rigtig høre på de politikere og Facebook-kommentarer (...) de har jo lidt en ejerfornemmelse af Grønland, frem for at vi er et rigsfællesskab, hvor vi er ligeværdige. Og det føler jeg sådan er et af de punkter, der fylder mest, fordi de snakker rigtig meget om, at Grønland gerne vil være selvstændige. Men det er som om, at de forstår det som, at vi vil cutte alt med Danmark, hvor vi gerne vil være en del af rigsfællesskabet, men bare være vores eget land i rigsfællesskabet (Bilag 2, 13:17-16:40).

I citatet kommer det til udtryk, at Pilu har en oplevelse af, at grønlændere bliver misforstået, når de italesætter ønsket om selvstændighed, da dette oversættes til en afvisning af Danmark. Her fremgår det tydeligt, hvordan samtaler om grønlandsk selvstændighed ofte modtages og tolkes gennem allerede etablerede følelsesmæssige fortællinger snarere end gennem nysgerrighed. Det vidner om, hvordan kollektive fortællinger ikke kun definerer, hvordan en gruppe er, men også hvordan den bør føle og handle. Losekes (2019) begreb om identitetsmodeller bliver relevant her. I den tidligere fremanalyseret fortælling om Danmark som en generøs helte-karakter og Grønland som hjælpetrængende offer-karakter, medfølger en forventning om, at grønlændere bør udvise taknemmelighed. Når der gives udtryk for et ønske om større selvbestemmelse, passer det ikke i forventningen om taknemmelighed over for Danmark. Udtalelsen: "så skal de da skride ud af Danmark, og så skal vi ikke have bloktilskud" kan analyseres som en reaktion fra dansk side på, at grønlænderne ikke lever op til den forventning, der knyttes til den fortælling om Danmark og Grønlands relation, der forstås som sand. Det bliver tydeligt, at herboende grønlændere ikke kun oplever at blive mødt ud fra stereotype forståelser, men også følelsesmæssige forventninger koblet til fortællingen, hvor Danmark fremstår som en helte-karakter og Grønland som en hjælpetrængende offer-karakter.

10.4.2 Debattens betydning

Fortællinger, der opnår status som sandheder, risikerer at få sociale og følelsesmæssige konsekvenser for dem, de handler om. Dette kommer til udtryk hos flere af vores informanter. Ella fortæller følgende:

Lige da det her kryolitten [Grønlands Hvide Guld], den kom frem, der lagde jeg mærke til, når jeg var ude at handle, så fik jeg dræberblikke af folk og sådan noget, og de kiggede på mig med væmmelse og sådan nogle ting. Så jeg var meget opmærksom på, hvordan ser folk nu på mig. Altså, hvordan kigger de? Fordi man kan jo se på mig, at jeg er grønlandsk. Og der var mange vrede øjne, der hvilede på mig på det tidspunkt (Bilag, 7, 17:42-19:06).

I citatet fortæller Ella, hvordan hun oplever at blive mødt med “dræberblikke”, “væmmelse” og “onde øjne” i det offentlige rum. Det at blive mødt af “dræberblikke” og “væmmelse” kan forstås som, at Ella bliver stigmatiseret i interaktionen med det Goffman (2009) beskriver som de normale, her danskere, og dermed bliver reduceret til et nedvurderet menneske, der mødes med væmmelse. I udtalelsen: “man kan jo se på mig, at jeg er grønlandsk” sammenkobler Ella de oplevede reaktioner fra andre mennesker med hendes grønlandske udseende. Dermed bliver det tydeligt, at Ella bærer et tribalt stigma, eftersom det er hendes nationale tilhørsforhold som grønlandsk, der kategoriserer hende som miskrediteret. Goffman beskriver, at en stigmatiseret i mødet med normale vil have en tilbøjelighed til at føle sig “på” og bevidst om sin egen optræden (Goffman, 2009:55). Hvilket kan tolkes, at være det, der kommer til udtryk, når Ella forklarer, at hun er meget opmærksom på, hvordan folk ser på hende. Det kommer dermed til udtryk, at Ella oplever at blive stigmatiseret på baggrund af hendes grønlandske nationalitet.

I citatet forklarer Ella, at det var i tiden efter Grønlands Hvide Guld udkom, hun mødte “dræberblikke” og “væmmelse”. Dette kan igen være et udtryk for, hvordan kollektive fortællinger om relationen mellem Danmark og Grønland former forståelser på samfundsniveau, som trænger ned i hverdagens sociale interaktioner. Som analyseret tidligere skaber den ene fortælling om Danmark og Grønlands relation en forventning om, at grønlændere skal udvise taknemmelighed over for Danmark. I debatten om Grønlands Hvide Guld blev det tydeligt for den danske offentlighed, at mange grønlændere har en forståelse af Danmark og Grønlands relation, hvor Danmark i højere grad fremstår som en skurke-karakter. Når denne forståelse er i direkte modstrid med den danske forventning om taknemmelighed, kan dette medvirke, at gruppen grønlændere nu sammenkobles med karaktertrækket utaknemmelig. Det kan altså anses, at debatten om dokumentaren og dermed det øget fokus på, hvordan relationen mellem Danmark og Grønland forstås forskelligt, har været medvirkende til, at gruppen grønlændere kodes sammen med en ny stereotyp karakteristika. Citatet viser dermed, hvordan det at bære en synlig identitetsmarkør, som kobles med gruppen grønlændere, kan føre til, at individet bliver stigmatiseret grundet fortællinger indlejret i samfundet. Ligeledes viser det, hvordan debatten om Grønlands Hvide Guld muligvis har været medvirkende til, at herboende grønlændere oplever stigmatisering forbundet med nye stereotype forståelser i det offentlige rum.

I flere interviews kommer betydningen af grønlandske identitetsmarkører til udtryk. Informanten Sava forklarer i interviewet, hvilken betydning det har for hende at kunne skjule sine grønlandske identitetsmarkører. Hun forklarer:

Jeg er så heldig at jeg selv kan vælge. Og lige nu er det jo sådan virkelig, virkelig relevant (...) det er også lidt som om, at lige nu så er det nemmere ikke at være det [grønlænder]. Jeg er jo sindssygt heldig. Der er ingen der ved at jeg er grønslænder. Der er ingen, der ved at jeg er dobbeltsproget. Jeg kan virkelig gå under radaren. Og det ser jeg også nogle gange lidt som et privilegium. At jeg faktisk kan gå sådan lidt rundt og være godt skjult (...) Der er nogen der har det, meget værre end jeg har, og hele tiden skal stå til måls med de her ting. Som man jo oftest får at vide, når man kommer fra Grønland (Bilag 4, 03:40-04:45).

I citatet giver Sava udtryk for, at hun oplever det som et "privilegium" ikke at have et grønlandsk udseende og være dobbeltsproget, så hun kan skjule sit grønlandske tilhørsforhold. Derudover forklarer Sava, at hun dermed slipper for at "stå til måls for de her ting", som andre grønslændere skal. Når man forstår dette ud fra teori om stigma, kan det, at andre skal "stå til måls for de her ting", ses som et udtryk for stereotyper forestillinger, som grønslændere forbindes med. Derudover ses det i citatet, at Sava udgør en potentielt miskrediteret person, idet hendes tribale stigma at være grønlandsk ikke er direkte synlig. Dertil ses det også, hvordan Sava er meget bevidst om, hvordan hun kan håndtere og formidle sin identitet ved at kontrollere information om, at hun er fra Grønland. Det er altså muligt for Sava at passere, idet hun kan lykkedes med at hemmeligholde hendes stigma. Savas pointering af, at hun selv oplever dette som et "privilegium" og udsagnet "jeg er jo sindssygt heldig", kan tolkes som, at det at være grønslænder kan opleves som et stort stigma og have store konsekvenser for individet i interaktioner med det, Goffman omtaler som normale, i dette tilfælde etnisk danske.

Dermed belyser Ellas og Savas udsagn således hver sin side af det samme fænomen, hvordan grønlandsk udseende og sprog fungerer som identitetsmarkører, der aktiverer negative forventninger.

Savas udtalelse "lige nu er det jo sådan virkelig, virkelig relevant (...) det er også lidt som om, at lige nu så er det nemmere ikke at være det [grønlænder]" vidner om, hvordan gruppen grønlandere nu i højere grad tillægges negative stereotype forestillinger i lyset af den aktuelle situation, herunder debatten om Grønlands Hvide Guld. Dette er med til at understrege tidligere argument om, at debatten har været en medvirkende årsag til, at grønlandere i Danmark oplever stigmatisering forbundet med nye stereotype forståelser. Dette da debatten har været medvirkende til at skabe en opmærksomhed på, hvordan de to forskellige forståelser af relationen adskiller sig.

10.4.3 Håndtering af stigma

I tidligere citat fra Ella fortæller hun, at man kan se på hende, at hun er grønlandsk. I forlængelse af dette spørger vi i interviewet nærmere ind til, om dette har betydning for hendes hverdag. Hertil svarer Ella:

Ja, altså, hvis jeg går ud og socialiserer mig og sådan noget der, det er jeg helt stoppet med. Fordi så skal man høre på grønlandervittigheder og bloktilskud og alt muligt, smidt i hovedet. (...) Og det magter jeg simpelthen ikke. (...) Så sådan noget som det sociale liv, det er sådan, det tænker jeg meget over, det vælger jeg faktisk fra (Bilag 7, 06:17-07:44).

I citatet bliver det igen tydeligt, hvordan Ella oplever, at hendes grønlandske baggrund gør hende til genstand for stereotype forestillinger og nedværdigende reaktioner. Ella fortæller blandt andet at skulle høre på "bloktilskud". Denne oplevelse kan sammenlignes med det tidligere citat fra informanten Pilu, der oplevede at skulle forsvare, hvorfor Grønland får bloktilskud. Ligesom tidligere analyseret kan det også her forstås som et udtryk for, at fortællingen om Danmark som en helt, der yder økonomisk støtte til Grønland den hjælpetrængende offer-karakter, aktiverer en identitetsmodel, hvor grønlandere socialt placeres i en rolle, hvor de skal forsvare at modtage støtte. Dermed kobles fortællingen om Grønland direkte til gruppen grønlandere, som dermed knyttes til den stereotype forståelse om, at gruppen er passive modtagere af dansk støtte uden legitim grund. I dette citat ses det, hvordan denne stigmatiseringsproces, hvor disse stereotyper medfølger, får direkte sociale konsekvenser for Ella.

Ella beskriver i citatet, at hun er stoppet med at socialisere sig og har valgt sit sociale liv fra, grundet de negative reaktioner hun modtager. Dette kan forstås som, at hun direkte undgår interaktioner med andre mennesker for at undgå at blive konfronteret med sit tribale stigma. Goffman (2009:54) beskriver, at mange stigmatiserede håndterer sit stigma ved social isolation, men at de dermed afskærer gavnlige stimulans som dagligt socialt samkvem kan give. Det ses dermed, at stigmaet knyttet til gruppen grønlandere indeholder stereotype forestillinger, som knytter sig direkte til fortællingen om Grønland som økonomisk afhængig, hvilket kan have så alvorlige sociale konsekvenser, at grønlandere helt vælger isolerer sig.

Ella er ikke den eneste af informanterne, der fortæller om at have lyst til at isolere sig socialt. Informanten Luna fortæller om, hvordan den aktuelle situation har gjort, at hun ikke har lyst til at tage i skole (Bilag 1, 33:50-36:58). Ligeledes fortæller informanten Siilia: "Jeg tør næsten ikke gå ud, fordi jeg får onde blikke fra danskerne" (Bilag 3, 24:37-26:43). Derimod fortæller informanten Pilu om en anden måde, hvorpå han håndterer sit stigma. Vi spørger informanten ind til, om han oplever bestemte forventninger grundet hans grønlandske nationalitet. Hertil svarer han:

Jeg har hørt mange gange, at jeg snakker godt dansk af en grønlander at være. Du ved sådan nogle ting, hvor det føler jeg bare er lidt skørt. En skør ting at sige. Men det er også fordi, man har jo en vis uvidenhed om hvordan det fungerer oppe i Grønland og sådan noget (...) Altså jeg elsker at snakke om Grønland, jeg elsker at dele ud, så i skal bare stille også de... Hvis i måske har nogle spørgsmål, der er lidt hårdere eller lidt svære at stille, i stiller bare. Jeg elsker at snakke om Grønland. Det er en god måde, at få rigsfællesskabet frem. Det er ved at snakke, føler jeg" (Bilag 2, 10:33-11:32).

I modsætning til Ella, der håndterer stigmaet gennem social tilbagetrækning, viser Pilu en anden strategi. Han vælger at møde stereotype forventninger med vidensdeling. Når han siger: "Jeg elsker at snakke om Grønland. Det er en god måde, at få rigsfællesskabet frem" fremstår det som en aktiv håndteringsstrategi, hvor han forsøger at omdefinere den sociale interaktion ved at udfordre uvidenhed gennem

dialog. Ifølge Goffman (2009) er det en genkendelig måde at håndtere sit stigma på ved at forsøge at informere de normale og oplyse om sin gruppe for at afmontere negative antagelser. Dog påpeger Goffman også, at denne strategi ofte indebærer en omkostning for den stigmatiserede, fordi det kræver, at man deler personlige og følsomme informationer, som man ellers ikke ville bringe i spil i en tilsvarende social situation mellem normale (Goffman, 2009). Når Pilu tilbyder os som interviewere, at vi gerne må stille "de svære og hårde spørgsmål", bliver det tydeligt, at han selv tager ansvaret for at facilitere samtalen og dermed også for at håndtere de potentielle misforståelser eller ubehag, der kan opstå. Dette viser, at han er bevidst om de stereotype forestillinger, der findes i offentligheden, men i stedet for at trække sig vælger han at engagere sig og tage styring af interaktionen. Strategien kan ses som et forsøg på at bryde med de dominerende fortællinger om grønlændere, men det sker på en måde, hvor det kræver, at man sætter sit private jeg i spil. Dermed illustrerer Pilus' fortælling, hvordan håndtering af stigma for grønlændere bosat i Danmark ikke nødvendigvis sker gennem tilbagetrækning, men også kan tage form af opsøgende dialog, men at dette kan kræve en udlevering af mulige private informationer.

10.4.4 Nye subjektpositioner

Stærke kollektive fortællinger kan fastholde individet i subjektpositioner, de ikke selv har valgt. I takt med den aktuelle situation og den fortælling som Grønlands Hvide Guld aktualiserer, samt gennem udtalelser fra vores informanter, ser vi imidlertid eksempler på, hvordan nye fortællinger også kan åbne nye måder at forstå og positionere sig selv på.

Foucault beskriver, hvordan sandheder opstår gennem fortællinger, som definerer, hvad der kan siges, tænkes og gøres i en given kontekst. Disse har en direkte indvirkning på subjektet, fordi de ikke blot påvirker vores omgivelser, men former hvordan vi forstår os selv. Når individet spejler sig i samfundets fortællinger, bliver det syn, man ser, et produkt af de diskursive strukturer, man er indlejret i. Det er her Foucaults forståelser om, at fortællinger producerer subjektet, bliver centrale, idet vi ifølge Foucault bliver, dem vi er gennem de fortællinger, vi har adgang til at bruge om os selv (Foucault, 1980). Det betyder også, at når herskende fortællinger udfordres, bliver der skabt et rum for både nye positioner og måder at forstå sig selv på. Dette

kommer særligt til udtryk, idet flere af vores informanter udtaler en forskydning i måden, hvorpå de italesætter sig selv som enten inuit eller grønlander. Flere af vores informanter nævner, at de i stigende grad oplever en tendens til, at flere grønlandere betegner sig selv som inuit fremfor grønlander, og at dette i stigende grad er noget, man som grønlander må forholde sig til.

Informanten Pipaluk nævner, at der i hendes omgangskreds og i offentligheden eksisterer stærke holdninger til, om man bør kalde sig grønlander eller inuit. Dette spørgsmål fremstår derfor ikke nødvendigvis kun som en individuel præference, men som et område præget af sociale spændinger og moralske vurderinger. Pipaluk fortæller, hvordan valget mellem at kalde sig for grønlander eller inuit er blevet genstand for debat i hendes netværk:

Ja, inde på min Facebook-vennekreds, kan jeg godt mærke, at der er flere og flere, der er sådan... Altså, de har meget stærke holdninger til, at de gerne vil blive kaldt inuit. Og så kan jeg godt mærke, at altså de har sådan nogle stærke meninger. Og så er der dem, der holder sig sådan lidt udenom, som tager det, som det kommer. Men der er... Ja. Der er stærke holdninger til det (Bilag 5, 02:53-03:26).

Pipaluks udtalelser peger på, at hvorvidt man bruger betegnelsen som enten grønlander eller inuit ikke nødvendigvis opleves som neutrale, men som noget der er "stærke holdninger" til. Når betegnelsen "inuit" vækker "stærke holdninger", kan det skyldes, at betegnelsen er forbundet med stærke betydninger. Som beskrevet i begrebsafklaringen kan betegnelsen grønlander have en nedværdigende tone, som trækker tråde til den mange års fordanskning af det grønlandske samfund. Samtidig kan brugen af inuit forstås som et oprør med den fordanskning, der tillægges ordet grønlander (Benson, 2025). Dermed kan det også forstås, at ved brugen af betegnelsen inuit tilslutter man sig en fortælling om Danmark og Grønlands relation, som trækker på den meningsstruktur, der gør sig gældende i fortællingen, hvor Danmark fremstår som en skurk. Betegnelsen kan derfor risikere at blive en identitetsmarkør, der ikke kun har en personlig betydning, men som kan blive afkodet og vurderet i andre sociale sammenhænge, hvor der hersker forskellige opfattelser af identitet og tilhørsforhold. Når nogle vælger at tage betegnelsen inuit til sig, kan det

også læses som et udtryk for det, Foucault kalder for modmagt. Foucault peger på, at magt altid avler modmagt, hvilket betyder at der findes mulighed for at modsætte sig de identiteter og positioner, som man er blevet tildelt. Det at tage en udsældt betegnelse på sig eller bevidst vælge en anden betegnelse, kan tolkes som en strategi for at tilskrive sig selv en anden subjektposition (Foucault, 1982). Når nogen vælger betegnelsen inuit kan det derfor ses som en form for modmagt, altså et forsøg på at udfordre og omdefinere de dominerende fortællinger, som traditionelt har defineret, hvad det vil sige at være grønlander i en dansk kontekst. Derfor kan valget af betegnelse ende med at blive en del af en større forhandling om, hvordan man opfattes af andre og sig selv.

Hvor Pipaluk sætter ord på, at der til valget af identitetsbetegnelse findes "stærke holdninger", sætter vores informant Luna ord på den indre tvivl, den aktuelle situation har skabt hos hende. Da vi spurgte Luna ind til hvilken betegnelse hun benyttede, svarede hun følgende:

Jeg kalder mig selv grønlander. Jeg har det ikke... Hvad kan man sige sådan? Nu det der skete nu [den aktuelle situation]. Det har påvirket mig sådan: Er jeg inuit eller er jeg grønlander? Men jeg har tænkt mere over det. Det kan godt være i fremtiden, at jeg kalder mig selv inuit. Men for nu er jeg grønlander (Bilag 1, 09:13-09:47).

Det fremgår i citatet, at Luna bruger betegnelsen grønlander om sig selv, men overvejer at bruge inuit i fremtiden. En overvejelse hun har gjort sig på baggrund af den aktuelle situation, herunder debatten om Grønlands Hvide Guld. Overvejelsen om at bruge betegnelsen inuit i fremtiden kan være et udtryk for, at der er en bevægelse i gang, der er affødt af den aktuelle situation og en øget individuel bevidsthed hos Luna, eftersom hun siger: "Nu det der skete nu [den aktuelle situation]. Det har påvirket mig sådan: Er jeg inuit eller er jeg grønlander?". Når dette kobles til tidligere argument om betydningerne af ordene grønlander og inuit, bliver det tydeligt, at den aktuelle situation, herunder debatten om Grønlands Hvide Guld, har medvirket til en øget bevidsthed om at tage stilling til, hvilken fortælling om Danmark og Grønlands relation man som grønlander finder legitim og forstår sin egen subjektposition i lyset af. Ifølge Foucaults (1982) forståelse af subjektivering er det netop igennem sådanne

bevægelser som den aktuelle situation, herunder udgivelsen af Grønlands Hvide Guld, at subjektet formes. Lunas refleksioner omkring hvilken betegnelse hun skal bruge, viser hvordan ændringer i fortællinger kan give anledning til nye identitets- og subjektpositioner. At overveje om man skal kalde sig inuit eller grønlænder bliver derfor ikke kun en strategisk overvejelse, men en reaktion på, hvordan man mærker sig selv placeret i en ny fortælling, hvor betegnelsen grønlænder måske ikke længere føles dækkende.

10.4.5 Ind- og udgruppe

Hvis man anskuer konflikten om, hvorvidt man bør kalde sig inuit eller grønlænder gennem Goffmans (2009) teori om stigma, kan det forstås som en måde at vælge gruppe på. Goffman beskriver ind-gruppen som den gruppe af personer, der bærer det samme stigma, og som dermed møder de samme stereotype forståelser i interaktioner med personer uden for gruppen (Goffman, 2009). I denne sammenhæng udgøres ind-gruppen af grønlændere, da de bærer et tribalt stigma forbundet med deres grønlandske baggrund. Som tidligere beskrevet er betegnelsen grønlænder et dansk ord, der for nogle forbindes med årtiers kulturel fordanskning. At vælge betegnelsen inuit kan derfor tolkes som en aktiv afstandtagen fra den danske betegnelse og i stedet en markering af kulturel tilknytning til en grønlandsk identitet på egne præmisser. Goffman beskriver, at individer, der i høj grad tilslutter sig sin ind-gruppe, ofte vil "hylde særlige værdier og bidrag, som siges at kendetegne folk af hans slags" (Goffman, 2009:154). I denne optik bliver betegnelsen inuit ikke blot en etnisk betegnelse, men et stolt symbolsk valg og en synlig markør for tilhørsforhold og en modstand mod den stigmatiserende majoritetsfortælling, som betegnelsen grønlænder for nogen repræsenterer. Brugen af betegnelsen inuit kan dermed ses som en synlig tilslutning til ind-gruppen. Goffman skriver, at den karakter som medlemmer af ind-gruppen tildeler individet, er afhængig af dets relation til fællesskabet. Hvis han holder sig til sin gruppe, er han loyal og autentisk, hvis han vender sig bort fra den, er han fej og tåbelig (Goffman, 2009: 153). I lyset af dette bliver det endnu tydeligere, at valget om at kalde sig inuit ikke udelukkende handler om sprog eller præference, men kan fungere som et socialt signal om loyalitet til ind-gruppen.

I det tidligere citat fra informanten Luna fremgår det, at hun overvejer, om hun fremover vil bruge betegnelsen inuit i stedet for grønlænder. Denne tøven og refleksion kan forstås som et udtryk for den position, som Goffman (2009) betegner som at befinde sig i blandet selskab, altså en ambivalent position mellem ind- og ud-gruppen. Luna står i en situation, hvor hun mærker presset for at vælge side: enten at fastholde betegnelsen grønlænder og dermed tilpasse sig majoritetens forståelser og sprogbrug, eller at tilslutte sig betegnelsen inuit, som for mange er tæt forbundet med en modstand mod den danske dominans og med en tydelig tilknytning til ind-gruppen. Ved at overveje dette skifte balancerer Luna mellem forskellige forventninger og risici. Hvor valget af inuit både kan styrke følelsen af fællesskab med andre grønlændere, men samtidig medføre at hun af ud-gruppen i endnu højere grad opfattes som afviger.

Som tidligere beskrevet fortæller vores informanter, at der er stærke holdninger til at kalde sig inuit eller grønlænder. Dette kan ud fra ovenstående analyse forstås som stærke holdninger til, hvorvidt man skal vise loyalitet til ind-gruppen. Loyalitet til ind-gruppen kommer også til udtryk andre steder i vores interviews, hvor blandt andet Siilia fortæller om at blive kaldt hjem af det grønlandske samfund:

(...) Og de tilbagekalder os hjem, du ved, de vil have os hjem, og der er mange af dem, som har sagt, at vi skal tage hjem, vende tilbage til Grønland, hvor vi ikke har noget sted at bo, og jeg kan ikke komme tilbage, for jeg vil hellere være hos min far, faktisk (Bilag 3, 14:38-16:59)

I citatet giver Siilia udtryk for, at mange mener, at hun skal flytte hjem til Grønland. Disse personer, der kalder Siilia hjem, kan forstås som det Goffman (2009) kalder talspersoner for ind-gruppen. Ifølge Goffman vurderes individet af sine fæller ud fra, hvorvidt vedkommende viser loyalitet over for ind-gruppen eller distancerer sig fra den (Goffman, 2009:154). Når Siilia fortæller, at hun mødes med forventningen om at "tage hjem", vidner det om, at hendes valg om at blive i Danmark bliver tolket som et brud på loyaliteten til gruppen og dermed som et potentielt svigt. Goffman beskriver, at den stigmatiserede, der ikke retter sig efter gruppens forventninger, risikerer at blive betragtet som fej eller illoyal (Goffman, 2009:154). Siilia befinder sig dermed i et krydspres mellem den danske majoritetskultur og det grønlandske fællesskab, hvor hun samtidig er sårbar overfor stigmatisering fra begge sider. Samtidig viser citatet,

hvordan den aktuelle situation, herunder debatten om Grønlands Hvide Guld, har været medvirkende til, at der bliver stillet krav til grønlændere om at tage stilling til og vise, hvilken gruppe de viser loyalitet til. Siillas fortælling tydeliggør, hvordan spørgsmålet om identitet og tilhørsforhold ikke kun handler om selvforståelse, men også om at leve op til sociale forventninger og moralske krav både fra det omgivende samfund og fra ens eget fællesskab.

Denne splittelse mellem tilhørsforholdet til ind-gruppe og ud-gruppen kommer også til udtryk i et citat fra Ella. Hun beskriver:

Ja, jeg kan godt mærke, at det der grønlandske, det kommer op i mig nu her. Fordi, øh, hvad skal jeg sige, jeg ved ikke om det er negativt ladet, men alt det racisme og alt det had, jeg har oplevet i mit liv herhjemme i Danmark. Jeg kalder det jo hjemme i Danmark, ikke? Så har jeg sådan rettet, nu her, når der kom fokus på[Grønland] - Gud, det er det land, jeg er født i. Nu sker der noget, og det er mit land også, ikke? Altså, hvor jeg kan mærke, jeg sådan, jamen jeg er sgu da også inuit for helvede. Jeg har hørt, desværre så kan der være sådan noget lidt omvendt racisme (...) Der er faktisk mange grønlændere, der er racistiske mod sådan nogle som mig, som taler dansk. Fordi at, jeg har forladt landet, og jeg taler dansk. Så jeg ved ikke helt, hvor godt jeg vil have det, hvis det var, jeg vendte hjem, altså flyttede til Nuuk igen. (Bilag 7, 22:29-22:33).

I citatet fra Ella bliver det tydeligt, hvordan stigmatisering i det danske samfund, det hun beskriver som "racisme og alt det had", har påvirket hendes identitetsforståelse og affødt en bevægelse mod større identifikation med hendes grønlandske ophav. Det fremgår, at den diskrimination hun oplever i Danmark, får hende til at genoverveje sit tilhørsforhold og i højere grad identificere sig med hendes ind-gruppe grønlændere. Ligeledes kommer hendes loyalitet til ind-gruppen til udtryk i udtalelsen: "Jamen jeg er sgu da også inuit for helvede". Samtidig ses det i citatet, hvordan det især er "nu her" Ella oplever en ændring i hendes opmærksomhed mod hendes grønlandske ophav. Det kan derfor betyde, at den nuværende situation, herunder også debatten om dokumentaren, har været medvirkende til, at Ella i højere grad er blevet opmærksom på den gruppe, hvem med hun deler et tribalt stigma. Samlet set tyder det på, at Ella dermed oplever et stærkere tilhørsforhold og loyalitet til grønlændere grundet mange

års stigmatisering og den aktuelle situations fokus på relationen mellem Danmark og Grønland.

Samtidig med at Ella vender sig mod sit grønlandske ophav, som følge af stigmatisering fra etniske danskere, beskriver hun også en ambivalens i forhold til at vende fysisk tilbage til Grønland. Hun fortæller, hvordan hendes dansksprogede baggrund kan gøre hende til afviger i Grønland og potentielt udsat for det, hun betegner som “omvendt racisme” fra andre grønlændere. Her viser Ella, at hendes sproglige og geografiske distance til Grønland kan føre til stigmatisering på Grønland, idet hun vil blive betragtet som for dansk. Ella oplever dermed en splittelse, hvor hun i Danmark bliver stigmatiseret grundet hendes grønlandske udseende og oprindelse, mens hun i Grønland risikerer stigmatisering på grund af hendes danskhed.

10.4.6 Delkonklusion

Analysen viser, at herboende grønlændere oplever stigmatisering, hvor de mødes med stereotype og følelsesladede forventninger, som knytter sig direkte til den dominerende fortælling om Danmark som en generøs helte-karakter og Grønland som et hjælpetrængende offer-karakter. I lyset af debatten om Grønlands Hvide Guld er det blevet tydeligt for offentligheden, at mange grønlændere har en forståelse af Danmark og Grønlands relation, der udfordrer den dominerende fortælling og ikke nødvendigvis er præget af taknemmelighed. Denne kontrast synes at have forstærket en stereotyp forestilling om grønlændere som utaknemmelige. Betydningen af den aktuelle situation, herunder debatten, bliver understreget, idet en informant oplever det som et privilegium ikke at besidde synlige grønlandske identitetsmarkører på nuværende tidspunkt. Det kommer i analysen også til udtryk, at informanterne håndterer deres stigma både gennem social isolation eller opsøgende dialog. Derudover ses det, hvordan valget af brugen betegnelsen inuit eller grønlænder, kan forstås som en del af en større forhandling om, hvordan man opfattes af andre og sig selv. Derudover kan brugen af betegnelsen inuit, forstås som en synlig tilslutning til gruppen, med hvem vores informanter deler stigma. Den aktuelle situation herunder debatten om Grønlands Hvide Guld har været medvirkende til, at andre grønlændere stiller krav til grønlændere om at vise loyalitet til gruppen. Det ses også, at mange års

stigmatisering og den aktuelle situations fokus på relationen mellem Danmark og Grønland fører til en større tilknytning til Grønland for en af informanterne.

11. Konklusion

Specialets sigte har været at besvare følgende problemformulering:

Hvilke fortællinger om Danmark og Grønlands relation kan findes i den danske offentlighed, og hvordan handler grønlændere bosat i Danmark på de fortællinger?

Empirigrundlaget for besvarelsen af specialets problemformulering består af dokumentanalyser af dokumentaren Grønlands Hvide Guld og tre udvalgte folketingsdebatter fra 2008, 2018 og 2024 samt kvalitative interviews med syv grønlændere bosat i Danmark og to medarbejdere fra Det Grønlandske Hus.

Med afsæt i analysen kan vi konkludere, at der i den danske offentlighed kan findes forskellige fortællinger om relationen mellem Danmark og Grønland. Især to er fremtrædende i debatten om Grønlands Hvide Guld og har haft fokus i vores analyse. Den første fortælling konstrueres i dokumentaren Grønlands Hvide Guld, hvor Danmark fremstilles som en skurke-karakter, der har udnyttet Grønland økonomisk, uden at ville erkende sit ansvar i det. Samtidig konstrueres Grønland som en klassisk offer-karakter, der er blevet udnyttet, og dermed ikke selv kan bære skyld for sin situation. Det kan konkluderes, at denne fortælling vurderes som troværdig fra det grønlandske perspektiv, da denne stemmer overens med gruppens erfaringer, værdier og forståelser af verden. I modsætning til dette fokuserer det danske perspektiv ikke på selve fortællingen, men i højere grad på, hvordan dokumentaren metodisk har produceret viden. Selvom DR vælger, at afpublicerer dokumentaren grundet metodiske usikkerheder, kan det konkluderes, at dette for vores informanter opleves som en tavsliggørelse af den fortælling om Danmark og Grønlands relation, som de finder troværdig. På tilsvarende vis opleves det fra grønlandsk perspektiv, at fortællingen bliver gjort til genstand for latterliggørelse i satireindslaget Grønlands Brune Is, mens det danske perspektiv derimod tolker indslaget som et udtryk for DR's selvrefleksion.

Den anden fortælling om Danmark og Grønlands relation, som har fået fokus i analysen, bliver i dokumentaren konstrueret som den herskende i samfundet. I denne fortælling fremstilles Danmark som en gavmild helte-karakter, og Grønland som et hjælpetrængende offer. Det kan ud fra analysen konkluderes, at denne helte-og-offer-fortælling også kommer til udtryk i folketingsdebatterne fra 2008 og 2018. I debatterne konstrueres en fortælling om Danmark som en uselvisk, generøs og aktivt handlende helt, der både har kompetencer og moral til at afhjælpe og vurdere Grønlands udfordringer. Derimod konstrueres Grønland som et passivt, hjælpetrængende offer med udfordringer, der har behov for støtte udefra, og som derfor forventes at udvise taknemmelighed. I år 2008 og 2018 kommer meningsstrukturerne fra disse fortællinger også til udtryk i statsministrenes bemærkninger. Først i år 2024 spores en vis forskydning mod en mere ligeværdig fortælling om relationen, hvor Danmark i statsministerens bemærkninger ikke længere konstrueres som værende entydig god, men nu også konstrueres som en aktør, der rummer skyld og ansvar. Samtidig konstrueres Grønland i år 2024 som en aktør, der kan formulere krav og også få dem gennemført.

Analysen konkluderer desuden, hvordan fortællingerne om Danmark og Grønlands relation ikke alene påvirker opfattelsen af relationen, men også får sociale konsekvenser for grønlændere bosat i Danmark. Analysen viser, at grønlændere bosat i Danmark oplever at blive mødt med stereotype og følelsesladede forventninger, som knytter sig direkte til den fortælling om Danmark og Grønlands relation, som findes i folketingsdebatterne. I analysen kommer det desuden til udtryk, hvordan debatten, om Grønlands Hvide Guld for offentligheden har synliggjort, at mange grønlændere har en anden forståelse af relationen mellem Danmark og Grønland, end den, der er analyseret frem i folketingsdebatterne, hvilket har været medvirkende til en større oplevelse af stigmatisering for grønlændere i Danmark. Ydermere kan det konkluderes, at de grønlandske informanter håndterer deres stigma forskelligt. Nogle håndterer stigma gennem social isolation og andre gennem opsøgende dialog. Det kan konkluderes, hvordan valget af betegnelsen inuit eller grønlænder kan forstås som en del af en større forhandling om, hvordan man opfattes af andre og sig selv. Valg af betegnelsen inuit kan derudover forstås som en synlig tilslutning til gruppen, med hvem vores informanter deler samme stigma.

Afslutningsvis kan det konkluderes, at grønlandere kæmper for at få deres erfaringer hørt og anerkendt som troværdige gennem demonstrationer.

På tværs af analyserne bliver det klart, at fortællingerne om Danmark og Grønlands relation ikke blot har historisk eller symbolsk betydning, de former konkrete identitetspositioner, sociale forventninger og muligheder for at blive hørt. Dermed er der ikke blot tale om en kamp om fortolkningen af fortiden, men om adgangen til nutidens og fremtidens politiske og sociale fællesskaber.

Dette gør specialets fund relevant for det sociale arbejde. Ved at undersøge de fortællinger, som præger relationen mellem Danmark og Grønland, synliggøres nogle af de mere subtile mekanismer, der bidrager til marginalisering, gennem stereotype forestillinger eller tavshed i den offentlige debat. Socialt arbejde har ikke kun til opgave at afhjælpe sociale problemer, men også at forstå og udfordre de strukturer og fortællinger, som producerer og fastholder ulighed. Derfor er det afgørende, at socialarbejdere har et kritisk blik for, hvordan magtfulde fortællinger og dominerende sandheder kan præge både deres egne praksisser og borgeres positionering i samfundet.

12. Diskussion

Analysen viser, at der i folketingsdebatterne fra år 2024 sker en forskydning i fortællingen om Danmark og Grønlands relation. Hvor tidligere debatter i 2008 og 2018 tydeligt bar præg af en helte-/offer konstruktion, med Danmark i rollen som helt og Grønland som offer, er denne struktur mindre synlig i 2024. Det kommer særligt til udtryk i statsministerens afsluttende bemærkninger, hvor Danmark ikke længere fremstilles som entydigt velmenende, men nu også som en aktør, der må forholde sig til skyld og ansvar. Særligt omtalen af spiralsagen er markant, både i måden, den italesættes på, og i hvor meget plads den får i debatten. Samtidig fremstår Grønland i højere grad som en aktør, der ikke blot modtager, men også stiller krav og formulerer egne ønsker til relationen.

Denne forskydning kan tolkes som et tegn på, at magtbalancen i fortællingen om rigsfællesskabet er under forandring. Det, at statsministeren eksplicit forholder sig til historiske overgreb og anerkender grønlandske erfaringer, kunne indikere en

bevægelse mod en mere ligeværdig fortælling, hvor kolonihistorien ikke længere forties. Men spørgsmålet er, om dette udgør et reelt brud med de magtfulde fortællinger, der tidligere har domineret, eller om det i højere grad er et symbolsk skifte i retorikken, som ikke nødvendigvis omsættes til ændringer i praksis. Det, at skyld og ansvar nu kan nævnes, er uden tvivl vigtigt, men det siger ikke nødvendigvis noget om, hvordan disse erkendelser bliver håndteret eller indlejret i institutioner og i befolkningens møde med grønlændere.

Flere af informanterne peger netop på et paradoks: Selvom grønlandske stemmer fylder mere i den offentlige debat, og selvom kolonihistorien nu i højere grad bliver italesat, oplever de i højere grad stigmatisering efter udgivelsen af dokumentaren Grønlands Hvide Guld. Den øgede synlighed har ikke nødvendigvis ført til anerkendelse, men har for nogle i stedet medført, at de oftere bliver konfronteret med stereotype antagelser, at de forventes at "tage stilling" på vegne af hele deres folk, eller at de reduceres til repræsentanter for en særlig identitet. For flere af vores informanter føles det som om, at offentlighedens blik er blevet skarpere og mere dømmende, og ikke nødvendigvis mere nysgerrigt eller forstående. Det understreger, at synlighed i sig selv ikke er lig med ligeværd eller anerkendelse, den kan også skabe nyt pres, ny eksponering og et skærpet behov for at måtte "forklare sig".

Analysen viser, at DR tager afstand fra dokumentaren Grønlands Hvide Gulds metodiske grundlag, hvilket i praksis medfører en tavshed omkring den fortælling, dokumentaren forsøger at formidle. Samtidig kan det at DR vælger at producere og offentliggøre en dokumentar, der explicit tematiserer kolonihistorien og lader grønlandske stemmer komme til orde, også tolkes som et tegn på forandring. Det kan indikere et skift i den danske offentlighed, hvor der i stigende grad skabes rum for alternative perspektiver og for, at et grønlandsk mindretal kan deltage i definitionsmagten over deres egen historie. Dette kan forstås som en form for anerkendelse og et skridt i retningen af en mere nuanceret offentlig debat, hvor koloniale relationer og deres eftervirkninger ikke længere forties.

Gennem vores interviews kom det også til udtryk fra flere af vores informanter at en anden central og aktuel begivenhed, også var medvirkende til at få den grønlandske fortælling frem i lyset. Nemlig Trumps udmelding i 2019, om at ville købe Grønland, en udmelding, han gentog i 2024. Selvom forslaget blev mødt med forargelse i både

Danmark og Grønland (Jensen, 2025), har episoden haft betydning for den politiske og offentlige bevidsthed om relationen mellem de to lande. Udmeldingen kan ses som en ekstern provokation, der tvang både danske og grønlandske aktører til at forholde sig til, hvem der egentlig har retten til at definere Grønlands fremtid. Det er påfaldende, at der netop efter Trumps forslag opstår en øget politisk opmærksomhed på Grønlands perspektiv og rettigheder, både i medierne og i folketingsdebatterne, hvilket muligvis også er det der kommer til udtryk i den forandrede fortælling, vi ser i 2024-debatten. Flere af vores informanter oplevede, at noget, de længe havde forsøgt at gøre opmærksom på, pludselig blev genstand for debat i Danmark. Vores informant, Pilu, beskriver denne oplevelse således:

(...) efter Trump for anden gang sagde, at han ville købe Grønland. Der føler jeg virkelig, at der kom der jo rigtig fokus på Grønland igen. Og efter hans søn, der sagde, at danskere var racister, at vi blev behandlet dårligt (...) Og det tør jeg næsten godt at sige, at jeg snakker på vegne af mange grønlændere, at jeg var glad for, at hans søn sagde det. Fordi det er jo noget, vi har råbt højt om i lang tid. Noget, vi har oplevet i lang tid. Men man er bare ikke rigtigt blevet hørt i det (Bilag 2, 13:17-16:40).

Pilus udtalelse peger på, at Trumps udmelding har fungeret som en katalysator for en bredere offentlig diskussion om Danmarks rolle i relationen til Grønland. Den udenlandske indblanding har således skabt en uventet åbning, hvor grønlændernes fortællinger i højere grad er blevet både fortalt og hørt i den danske offentlighed.

Set i lyset af dette rejser sig spørgsmålet: Er vi vidne til en reel forandring i fortællingen om Danmark og Grønlands relation, eller blot til et midlertidigt skift i opmærksomhed og tone? På den ene side peger analysen på forandringer et politisk sprog, der i stigende grad anerkender kolonihistorien og grønlændernes ret til at stille krav, en offentlighed, hvor grønlandske stemmer og perspektiver i højere grad får plads. På den anden side viser både informanternes fortællinger om stigmatisering og dokumentarens efterspil, at denne forandring stadig er skrøbelig. Det, der synes som anerkendelse, kan hurtigt glide over i pres og forventning, og den plads, der bliver givet, kan også hurtigt trækkes tilbage.

Derfor peger diskussionen snarere på, at vi befinder os i et ambivalent spændingsfelt, hvor forhandlingen om fortællingen stadig er i gang. Det er ikke entydigt, at der er sket et brud, men der er tegn på, at nogle af de dominerende fortællinger udfordres mere åbent end tidligere. Dette åbner et vigtigt rum for refleksion, ikke mindst i det sociale arbejdes praksisfelt. For hvis der er ved at ske et skifte i den offentlige fortælling, må det sociale arbejde forholde sig til, hvordan dette påvirker borgernes oplevelser, positioneringer og møder med velfærdsstaten. Og hvis fortællingen stadig primært reproduceres af majoritetens blik, må socialarbejdere være opmærksomme på, hvordan de selv, bevidst eller ubevidst, medvirker til at fastholde eller forandre de forståelser, der former grønlandske borgeres liv i Danmark.

Dermed bliver det ikke kun et spørgsmål om at være opmærksom på forandringer i fortællingerne, men også om at spørge, hvem der får lov at fortælle, hvem der bliver hørt, og hvad der bliver gjort med det, der bliver sagt.

13. Litteraturliste

- Abrahamsen, S., & Vuorela, M. (2025, 7. januar). Borgerlig skepsis til selvstændighed – grønlænderne har mere ret til Grønland end danskerne. Information. Hentet d. 19. april fra: <https://www.information.dk/indland/2025/01/borgerlig-skepsis-selvstaendighed-groenlaenderne-mere-ret-groenland-danskerne>
- Andersen, A. D. (2025, 22. februar). Grønlandske filmfolk revser DR: Minder om censur. Ekstra Bladet. Hentet d. 19. april fra: <https://ekstrabladet.dk/underholdning/filmogtv/groenlandske-filmfolk-revser-dr-minder-om-censur/10537524>
- Ankerstjerne, M., & Reenberg, S. (2025, 25. februar). Flere har meldt satireprogram på DR til politiet. TV 2. Hentet d. 19. april fra: <https://nyheder.tv2.dk/samfund/2025-02-25-flere-har-meldt-satireprogram-paa-dr-til-politiet>
- Asmussen, B. S. (2025, 12. marts). Demokraatit vinder valget i Grønland. DR. Hentet d. 24. maj fra: <https://www.dr.dk/nyheder/indland/groenland/partiet-demokraatit-vinder-valget-i-groenland>
- Barsøe, M. (2025, 13. februar). DR's fejl kan have ødelagt rigsfællesskabets fremtid. Information. Hentet d. 19. april fra: <https://www.information.dk/debat/2025/02/drs-fejl-lige-oedelagt-rigsfaellesskabets-fremtid>
- Baviskar, S. (2015). *Grønlandere i Danmark: En registerbaseret kortlægning*. SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd. Hentet d. 25. maj fra: <https://www.vive.dk/media/pure/5566/278073>
- Benson, P. S. (2025, 21. februar). Nogle mener, ordet 'grønlander' har en nedværdigende tone – og vil kaldes inuit. Der er en ny bølge i gang i Grønland. Berlingske. Hentet d. 27. maj fra: <https://www.berlingske.dk/indland/nogle-mener-ordet-groenlaender-har-en-nedvaerdigende-tone-og-vil-kaldes>

Berlingske. (2025, 10. marts). Fakta: Grønland er fortsat økonomisk afhængig af Danmark.

Hentet d. 19. april fra:

<https://www.berlingske.dk/politik/fakta-groenland-er-fortsat-oekonomisk-afhaengig-af-danmark>

Brinkmann, S. (2015). Kapitel 22: Etik i en kvalitativ verden. I: Brinkmann, S. & Tanggaard, L.: *Kvalitative metoder: en grundbog*. (2. udgave). København: Hans Reitzels Forlag. s. 463-479.

Brinkmann, S., & Tanggaard, L. (2015). Kapitel 1: Interviewet: Samtalen som forskningsmetode. I: Brinkmann, S., & Tanggaard, L. *Kvalitative metoder: en grundbog*. (2. udgave.). København: Hans Reitzel. s. 29-51

Danmarks Nationalleksikon. (u.å.). Grønlands historie. lex.dk. Hentet d. 19. april fra:

https://danmarkshistorien.lex.dk/Grønlands_historie

Danmarks Statistik. (2025). BEF5G: Folketal 1. januar efter område, køn, alder og herkomst. Hentet d. 27. maj fra: <https://www.statistikbanken.dk/BEF5G>

DR. (2025, 9. februar). Grønlands Hvide Guld [Dokumentarfilm]. Internet Archive. Hentet d. 26. maj fra: <https://archive.org/details/gronlands-hvide-guld>

Eiriksson, B. A., & Kristensen, M. F. (2023). *Retssikkerhed for grønlandere i udsatte positioner: En analyse af myndighedsmøder og diskriminationserfaringer blandt grønlandere i Danmark*. Justitia. Hentet d. 25. maj fra: https://justitia-int.org/wp-content/uploads/2023/05/Analyse_Retssikkerhed-for-groenlaendere-i-udsatte-positioner_25042023.pdf

Faurby, M. (2025, januar 15). Mens grønlandske politikere vil have selvstændighed, har de i over 15 år overladt store ansvarsområder til Danmark. DR. Hentet d. 27. maj fra: <https://www.dr.dk/nyheder/politik/mens-groenlandske-politikere-vil-have-selvstaendighed-har-de-i-over-15-aar-overladt>

Flyvbjerg, B (2010). Kapitel 22: Fem misforståelser om casestudiet. I: Brinkmann, S., & Tanggaard, L. *Kvalitative metoder: en grundbog*. (1. udgave.). Hans Reitzel. S. 463–487.

Folketinget. (2008, 10. juni). Referat fra Folketingets møde om Forespørgsel F 38 om Grønlands selvstyre (Samling 2007-08, Møde nr. 83). Folketingstidende. Hentet d. 29. april fra:
https://www.folketingstidende.dk/samling/20072/foespoergsel/F38/20072_F38_M83_referat.pdf

Folketinget. (2018, 25. maj). Referat fra Folketingets 102. møde: Forhandling om redegørelse R 15 om rigsfællesskabet 2018 (Samling 2017-18). Folketingstidende. Hentet d. 29. april fra:
https://www.folketingstidende.dk/samling/20171/salen/M102/20171_M102_referat.pdf#f

Folketinget. (2024). Referat fra Folketingets møde M82, 2023-24 samling. Forespørgsel til statsministeren om rigsfællesskabets muligheder og udfordringer. Folketingstidende. Hentet d. 29. april fra:
https://www.folketingstidende.dk/samling/20231/salen/M82/20231_M82_referat.pdf#R10

Foucault, M. (1972) [1969]. *The Archaeology of Knowledge*. London: Routledge. Oversat fra L'Archéologie du Savoir, Paris: Gallimard.

Foucault, M. (1980b). Truth and Power i *Power/Knowledge. Selected Interviews and Other Writings 1972-1977*. Hemel Hempstead: Harvester Wheatsheaf.

Foucault, M. (1982). *The subject and power*. Critical Inquiry, 8(4), 777–795.

Goffman, E. (2009). *Stigma: om afvigerens sociale identitet*. (2. udgave.). Samfundslitteratur.

Hansen, A. (2025, 9. januar). Grønlandsk filminstruktør: Det er på tide, at Danmark tager ansvar for sin koloniale fortid. Altinget. Hentet d. 19. april fra:
<https://www.alinget.dk/artikel/groenlandsk-filminstruktoer-det-er-paa-tide-at-danmark-tager-ansvar-for-sin-koloniale-fortid>

Hobel, L. G. (2025, 19. februar). DR trækker dokumentar tilbage og fyrer chefredaktør. DR. Hentet d. 19. april fra:
<https://www.dr.dk/nyheder/indland/dr-traekker-dokumentar-tilbage-og-fyrer-chefredaktoer>

Institut for Menneskerettigheder. (2025, 16. januar). Institut for Menneskerettigheder indtræder i retssagen om spiralsagen. Hentet d. 24. maj fra:
<https://menneskeret.dk/nyheder/institut-menneskerettigheder-indtraeder-retssagen-spiralsagen>

Institut for Menneskerettigheder. (2015). *Ligebehandling af grønlandere i Danmark: Grønlanderes oplevelser af mødet med det danske samfund*. Hentet d. 27. maj fra:
https://menneskeret.dk/files/media/dokumenter/udgivelser/ligebehandling_2015/ligebehandling_groenlaendere_dk_2015.pdf

International Federation of Social Workers. (2014). Global definition of social work. Hentet d. 24. maj fra:
<https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/>

Jensen, L. B. (2025, 26. marts). Overblik: Det har Trump sagt om Grønland. Altinget. Hentet d. 24. maj fra: <https://www.alinget.dk/artikel/overblik-det-har-trump-sagt-om-groenland>

Juul, S. & Pedersen, K.B. (2012). Videnskabsteoretiske retninger og projektarbejde. I: Juul, S. & Bransholm Pedersen, K. (red.): *Samfundsvidenskabernes videnskabsteori. En indføring*. (s. 399-430). København: Hans Reitzels Forlag.

Justitia. (2022). *Usynlige udsatte i Danmark retsstilling*. Justitia. Hentet d. 25 maj fra:
https://justitia-int.org/wp-content/uploads/2022/06/Rapport_Usynlige-udsattes-retsstilling_formatteret.pdf

Jørgensen, M.W., & Phillips, L. (1999). *Diskursanalyse som teori og metode*.
Samfundslitteratur.

Jäger, E. (2025, 3. januar). Blå partier om selvstændighed: Glem det, Grønland. B.T.
Hentet d. 29. april fra: <https://www.bt.dk/politik/blaa-partier-om-selvstaendighed-glem-det-groenland>

Jäger, E. (2025, 25. februar). Sjovere end politiet tillader: DR-satireprogram politianmeldt.
B.T. Hentet d. 19. april fra:
<https://www.bt.dk/politik/sjovere-end-politiet-tillader-dr-satireprogram-politianmeldt>

Kvale, S. & Brinkmann, S. (2015). *Interview: Det kvalitative forskningsinterview som håndværk*. (3. udg). Hans Reitzels Forlag.

Loseke, D. R. (2019). *Narrative Productions of Meanings: Exploring the Work of Stories in Social Life* (1st ed.). Lexington Books/Fortress Academic.

Mikkelsen, M. R. (2025, 28. februar). Med tape for munden demonstrerede grønlændere mod racisme og diskrimination. DR. Hentet d. 19. april fra:
<https://www.dr.dk/nyheder/indland/groenland/med-tape-munden-demonstrerede-groenlaendere-mod-racisme-og-diskrimination>

Monrad, M. & S.P. Olesen red. (2018). *Forskningsmetode i socialt arbejde*. København: Hans Reitzels Forlag.

Mortensen, M. W. (2025, 9. januar). Grønland er dybt afhængig af Danmark – men én ting betyder mere for økonomien. TV 2. Hentet d. 24 maj fra:

<https://nyheder.tv2.dk/business/2025-01-08-groenland-er-dybt-afhaengig-af-danmark-men-en-ting-betyder-mere-for-oekonomien>

Nielsen, M. R., Paludan, S., & Christensen, M. N. (2025, 25. februar). Grønlandsk folketingsmedlem kalder DR-satire krænkende: Nu kræver hun undskyldning. DR. Hentet d. 19. april fra: <https://www.dr.dk/nyheder/indland/groenland/groenlandsk-folketingsmedlem-kalder-dr-satire-kraenkende-nu-kraever-hun>

Rådet for Socialt Udsatte. (2014). *I Grønland er jeg for dansk, og i Danmark er jeg 'bare' grønlænder: udfordringer for udsatte grønlændere i Danmark*. (1. oplag.). Rådet for Socialt Udsatte. Hentet d. 27. maj fra: https://udsatte.dk/files/media/document/I%20Gr%C3%B8nland%20er%20jeg%20for%20dansk%2C%20og%20i%20Danmark%20er%20jeg%20bare%20gr%C3%B8nl%C3%A6nder_R%C3%A5det%20for%20Socialt%20Udsatte.pdf

Seidelin, L. M. (2025, 19. februar). DR trækker dokumentar tilbage og fyrer chef. TV 2 Nyheder. Hentet d. 3 maj fra: <https://nyheder.tv2.dk/live/samfund/2025-02-19-dr-traekker-dokumentar-tilbage-og-fyrer-chef#:~:text=Danmarks%20Radio%20har%20besluttet%20at,både%20medvirkende%20og%20andre%20eksperter.>

Statsministeriet. (2009). *Aftale mellem Grønlands Selvstyre og den danske regering om Grønlands Selvstyre*. Hentet d. 19. april fra: https://www.stm.dk/p_13090.html

SUMUT. (2022). Viden, links og litteratur - Oversigt over grønlandsrelateret materiale. Hentet d. 25. maj fra: <https://sumut.dk/media/brfbgdtv/viden-links-og-litteratur.pdf>

Therkildsen, L. S., & Villadsen, L. (2024). 'We must be happy that times are different now': *Shaping public memory of Danish colonial history in popular culture. National Identities*. Hentet d. 25. maj fra: <https://doi.org/10.1080/14608944.2024.2340503>

Triantafillou, P. (2019). Kapitel 9: Analyse af dokumenter og dokumentation. I: Juul Kristensen, C., & Hussain, M. A. (2019). *Metoder i samfundsvidenskaberne* (2. udgave.). Samfundslitteratur. S. 147-159

TV 2 News. (2025, 2. marts). Presselogen: Racistisk satire? [TV-udsendelse]. TV 2. Hentet d. 7 maj fra: <https://play.tv2.dk/serie/presselogen-tv2news/racistisk-satire-948efa2e-51d4-4cbf-bff3-dcb28d7c6239>

Ørregaard, J., & Rasmussen, J. P. G. (2025, 12. februar). Dokumentar-chef om 'Grønlands hvide guld': Tager vigtige forbehold. DR. Hentet d. 19. april fra: <https://www.dr.dk/nyheder/indland/dokumentar-chef-groenlands-hvide-guld-tager-vigtige-forbehold>

Ørregaard, J. (2025, 26. februar). DR-chef: 'Tæt på Sandhedens' Grønland-indslag er inden for skiven. DR. Hentet d. 19. april fra: <https://www.dr.dk/nyheder/indland/groenland/dr-chef-taet-paa-sandhedens-groenland-indslag-er-inden-skiven>